

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:144

Torsdagen den 18 juni

Kl. 08.00–13.56

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 maj justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Paulina Brandberg (L) utsetts till ny ledamot av riksdagen från och med den 16 juni 2026 sedan ledamoten Gulan Avci (L) avsagt sig uppdraget och riksdagen godkänt detta (prot. 2025/26:130 § 1).

Valprövningsnämnden har enligt 14 kap. 30 § vallagen (2005:837) denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 17 juni 2026

Malin Bonthron

ersättare för ordföranden

/Fredrik Björkstén
sekreterare

§ 3 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Katarina Pahlsson* avsagt sig uppdraget som justitieombudsman från och med den 1 januari 2027.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om efterträdare

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält Malte Tängmark Roos som suppleant i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald *från och med den 20 juni* till

suppleant i EU-nämnden

Malte Tängmark Roos (MP)

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:

prot. 2025/26:31 för tisdagen den 16 juni från civilutskottet och

prot. 2025/26:51 för tisdagen den 16 juni från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2025/26:4202 till finansutskottet

2025/26:4203, 4204 och 4205 till utrikesutskottet

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:497

Andre vice talmannen meddelade att energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) var förhindrad att besvara interpellation 2025/26:497 av Rashid Farivar (SD) om långa betaltider och svenska företags konkurrenskraft. Interpellationen skulle besvaras vid ett senare tillfälle.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:545

Andre vice talmannen meddelade att energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) var förhindrad att besvara interpellation 2025/26:545 av Rashid Farivar (SD) om Sveriges strategiska position inom halvledare och avancerad elektronik. Interpellationen skulle besvaras vid ett senare tillfälle.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:472 om regeringens brottsofferpolitik

Anf. 1 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Fru talman! Sanna Backeskog har frågat justitieministern vilka åtgärder ministern avser att vidta för att stärka landets kvinnojourer och säkerställa att de fortsatt kan bedriva skyddade boenden och finnas där för landets brottsoffer. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Jag vill börja med att betona att regeringen värdesätter den viktiga verksamhet som kvinnojourerna bedriver när det gäller både brottsofferstödande verksamhet och de skyddade boenden som vissa kvinnojourer bedriver.

När det gäller kvinno- och tjejjourernas brottsofferstödande verksamhet avsätter regeringen medel till flera bidragsförordningar som de ideella organisationerna kan ansöka om medel från. En sådan bidragsförordning är statsbidraget till kvinno- och tjejjourer och vissa andra ideella organisationer inom brottsofferområdet. Från och med 2026 har regeringen höjt den permanenta nivån till denna bidragsförordning från 165 miljoner till 185 miljoner kronor per år, vilket är den högsta permanenta nivån någonsin.

Regeringen är även mån om att kvinno- och tjejjourer fortsatt har förutsättningar att bedriva skyddat boende. Det är socialnämnden som ansvarar för att enskilda som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kan tas emot i ett skyddat boende. Reformen om skyddat boende syftar till att förbättra skyddet för dem som är i behov av skyddat boende och till att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett sådant boende.

Regeringens utgångspunkt i detta sammanhang är den enskildes rätt till stöd, hjälp och skydd vid utsatthet för våld och andra övergrepp. Regeringen har tagit flera initiativ för att underlätta kommuners köp av insatsen skyddat boende från idéburna aktörer, till exempel genom uppdrag till Upphandlingsmyndigheten och ett tillfälligt statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i skyddade boenden som drivs av ideella organisationer.

Avsikten är att i alla avseenden underlätta för de kvinno- och tjejjourer som vill bedriva skyddat boende. Det är dock upp till kommunerna själva att utforma sina upphandlingar och i slutändan välja vilka skyddade boenden de kan placera på.

Den här regeringen har växlat upp det förebyggande arbetet och avsätter mer medel till jämställdhetspolitiken än någon tidigare regering för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2026 har regeringen öronmärkt 640 miljoner kronor för arbetet mot våld och förtryck inom jämställdhetspolitiken.

Sammantaget har regeringen under mandatperioden stärkt stödet till kvinno- och tjejjourer och vissa

andra ideella organisationer inom brottsofferområdet så att de ska kunna fortsätta ge stöd åt våldsutsatta. Regeringen har också vidtagit flera åtgärder för att underlätta för kvinnojourer att uppfylla de höjda kvalitetskraven och därigenom öka möjligheterna att få tillstånd att bedriva skyddat boende.

Anf. 2 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Tack till jämställdhetsministern för att du är här och debatterar denna viktiga fråga med mig, igen.

Till att börja med känner jag att jag tyvärr inte kan inleda det här anförandet på annat sätt än med att återigen konstatera att samhället fortfarande har alltför stora brister när det gäller att upptäcka och stoppa våldet mot kvinnor och barn. Återigen har vi fått läsa om fruktansvärda fall – totalt fem barn har nyligen utsatts för allvarliga mordförsök av sina pappor. I båda fallen har mammorna larmat och uttalat oro för barnen och över människans aggressiva, farliga beteenden. Tack och lov överlevde barnen, men de kommer att få leva med det livslånga traumat att en förälder har försökt ta deras liv och att veta att det hade kunnat stoppas innan de blev utsatta för det grova våldet.

Det är verkligen en skam för Sverige att kvinnors berättelser och oro för sina barn än i dag inte tas på allvar. Det är bottenlöst. Jag är helt övertygad om att jämställdhetsministern delar min frustration och ilska.

Fru talman! Denna interpellation hade jag ställt till justitieministern, för det är bara några veckor sedan jag hade möjlighet att diskutera skyddet för våldsutsatta kvinnor med jämställdhetsministern tack vare riksdagsledamoten Sofia Amlöhs interpellation. Jag ställde då en fråga som jag aldrig fick svar på, men jag tänkte då att jag återkommer och försöker igen.

Kommunerna har under den här regeringen satts på svältdiet. Statsbidragen har inte kompenserat för inflationskrisen och kostnadsökningarna. Kostnader för lokaler, el, löner, inköp och pensionsavsättningar har ökat kraftigt. Samtidigt står socialtjänsterna inför en verklighet där nyrekryteringen av barn och unga till kriminella gäng har ökat med 700 procent, vilket säkert tar en del av kommunernas resurser.

Även för landets kvinnojourer har kostnadsökningarna märkts av tydligt, och det är många som inte har fått uppräkningsbidrag av sina bidrag. Därutöver har implementeringen av lagstiftningen om tillståndsplikt för skyddat boende fungerat katastrofalt dåligt, får man väl ändå lov att säga.

Nu står vi här, i en verklighet där allt färre kvinnor och barn placeras trots att behovet av skydd absolut inte har minskat. Dessutom har uppemot 40 av landets kvinnojourer drivna skyddade boenden lagts ned eller gjorts vilande till följd av tillståndsplikten.

Samtidigt har regeringen faktiskt tagit viktiga steg när det gäller en annan verksamhet, den viktiga avhopparverksamheten för gängkriminella. Här samordnas skyddet nu bättre mellan polis och socialtjänst. När någon behöver hoppa av ett kriminellt gäng och behöver stöd och skydd kan kommunerna ersättas med

uppemot 80 procent av sina placeringskostnader för en sådan avhoppare. Detta går att läsa på regeringens hemsida.

Jag gissar att man här ser behovet av ett delat ansvar mellan stat och kommun. Skydd från reella döds- hot och behov av rehabilitering från ett liv i grovt våld kanske ses mer som en justitiefråga än en socialtjänst- fråga.

Man ser det kanske som att det är en nationell angelägenhet att stoppa den systemhotande, fruktans- värda gängkriminaliteten. Det håller jag verkligen med om i så fall. Men borde det inte också vara en nationell angelägenhet att stoppa mäns våld mot kvinnor och barn?

Borde inte staten kunna ta ett större ansvar för just skyddet från livsfara och rehabilitering efter ett liv i grovt våld?

Anf. 3 Jämställdhetsminister NINA
LARSSON (L):

Fru talman! Stort tack, Sanna Backeskog, för inter- pellationen och för engagemanget i denna fråga! Jag delar fullt ut den frustration och ilska som Sanna Backeskog ger uttryck för och beskriver här. Det är en skam för Sverige att vi fortfarande läser om och tar del av dessa oerhört tragiska, fruktansvärda händelser, som vi nu har bevittnat ännu en gång.

Det här är, precis som Sanna Backeskog är inne på, ett stort samhällsproblem som vi behöver bemöta från flera nivåer och på flera plan. Problematiken är och har varit prioriterad från regeringens sida från dag ett. Ar- betet består av några olika delar.

Först och främst är den omläggning som rege- ringen har gjort om att utgå från brottsoffrens perspektiv helt central och avgörande. Vi arbetar fortfarande med implementeringen av det synsättet. Här är lagstift- ningsåtgärder, straffskärpningar och utökning av vissa regelverk och lagstiftningsområdena centrala.

Jag ska nämna några delar, som också går in på det som ledamoten Sanna Backeskog redogör för. Det är sekretessförändringarna. Det är nu möjligt och enklare att dela information mellan olika myndigheter och olika instanser. Men vi ser fortfarande inte effekten av det fullt ut. Det går trögt. Regeringen trycker på för att kunskapen om att det är möjligt att dela information måste ut mycket tydligare.

Det är också angeläget att kommunerna själva en- gagerar sig i och prioriterar den frågan, så att man hö- jer kunskapsnivån om detta runt om i kommunerna. Stöd för kunskaphöjning i kommunerna är något som regeringen har prioriterat. Ett flertal myndigheter har i uppdrag att stötta genom såväl metodutveckling som kunskapsunderlag, så att kommunerna kan stå bättre rustade. Det handlar om att se och förstå de verktyg som möjliggjorts, exempelvis sekretessmöjligheterna, men också om att få till betydligt bättre samordning.

Nyligen lade jag fram en strategi – Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – som rör två av de jämställd- hetspolitiska delmålen: att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och

människohandel ska upphöra samt att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra, som är delmål 7.

I strategin pekas också en särskild struktur ut, just för att förbättra samordningen så att människor inte ska falla mellan stolarna – jag hatar verkligen det ut- trycket. Vi ska se till att brottsoffren fångas upp, både barn och kvinnor, och att vi aldrig mer ska behöva läsa om sådana fruktansvärda händelser som vi har gjort den här veckan.

Anf. 4 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Mitt parti står bakom de straffskärpningar som har gjorts. Förra mandatperioden skärpte vi en mängd straff på kvinnofridsområdet. Och det är våra utred- ningar som ligger till grund för många av straffskärp- ningarna men även andra regleringar. Till exempel har vi i civilutskottet tagit initiativ till en utredning gäl- lande sekretess.

Det är bra att vi kan kroka arm i de här frågorna. Det ger också en långsiktighet över mandatperioder, oavsett regeringsställning. Det är nämligen otroligt viktigt att vi håller riktningen ute i landet när det gäller att med alla till buds stående medel stoppa mäns våld mot kvinnor.

Jag vill gå tillbaka till tillståndsplikten och att 40 skyddade boenden har lagts ned eller är vilande. Ja, kommunerna behöver mer kunskap. Och de behöver absolut mer resurser. Men det hjälper inte om det inte finns några skyddade boenden att placera kvinnorna och barnen på. Den här frågan gäller just kvinnojour- nernas skyddade boenden. Det är otroligt angeläget att de får finnas kvar.

Det var vi socialdemokrater som tillsatte utred- ningen om tillståndsplikt, för att öka likvärdigheten och kvaliteten. Här är vi överens. Vår utgångspunkt var att stärka framför allt barnens rättigheter i skyddat boende. Barn som bevittnat våld eller själva har utsatts för våld ska få stöd, rätt till traumabehandling och rätt till skolgång. De ska såklart också kunna placeras utan förövarens godkännande, när den som utgör ett hot samtidigt är barnens vårdnadshavare. Det var inte var fallet tidigare.

Det var också viktigt för oss att stänga ute oseriösa aktörer från skyddat boende.

När nuvarande regering lade fram sin proposition hade vi socialdemokrater en rad synpunkter. Vi var- nade om underfinansiering och lyfte upp socialtjänst- medarbetares behov av utbildning och vägledning i den nya lagstiftningen. Vi varnade framför allt om marknadsiseringen av skyddade boenden. De senaste årens haveri med HVB-hemmen är ett faktum, och vi vill inte att kvinnojourernas skyddade boenden ska gå samma väg. Det ska inte komma in oseriösa aktörer, där det kan finnas kriminella.

I vårt särskilda yttrande till propositionen skrev vi: ”De senaste decenniernas utveckling, där allt strängare krav har ställts på kommunerna när det gäller konkur- rensutsättning enligt lagen om offentlig upphandling, har lett till en förskjutning mot principen om lägsta pris

där civilsamhällesorganisationernas särskilda värde och betydelse varit svårare att premiera. ... Vi är övertygade om att en marknadsiering av skyddat boende, i likhet med den som finns inom HVB-hemmen, riskerar att skada såväl kvinnojourernas verksamhet som kvaliteten på de skyddade boendena.”

Vi krävde då och kräver fortfarande att all offentlig upphandling ska reserveras för idéburna organisationer, för att våldsutsatta kvinnor och barn inte ska behandlas som en vara på en marknad, inte vara till salu för lägsta peng.

Nu ser vi att vi är där. Sedan vi sist diskuterade frågan här i kammaren har Statskontoret släppt sin delrapport om reformen. De visar att de idéburna boendena har minskat med nära 60 procent. Det är inte en marginell justering. Det är en strukturell nedmontering av kvinnojouurer.

Kvinnjourerna beskriver också att de tvingas lägga oproportionerligt mycket tid och resurser på administration, dokumentation och anpassning till ett väldigt komplext regelverk. Det är resurser som tidigare gick till stöd, skydd och trygghet men som nu binds upp i systemkrav.

Det är också viktigt att understryka att de som slås ut inte gör det för att de håller låg kvalitet utan för att de inte har de organisatoriska musklerna för att hantera tillståndsprocessen. Systemen gynnar aktörer med en stark administration, inte nödvändigtvis dem med mest kompetens kring våldsutsatta kvinnors behov. Det innebär att vi riskerar att förlora decennier av kunskap, erfarenhet och förtroende.

Jag vill alltså fråga jämställdhetsministern: Vilka åtgärder tänker regeringen vidta här och nu för att säkerställa att idéburna kvinnojouurer och deras skyddade boenden inte slås ut utan att det faktiskt finns skyddade boenden i hela landet?

Anf. 5 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Fru talman! Tack, Sanna Backeskog, för frågan och inlägget! Jag instämmer i stort i mycket av det som Sanna Backeskog är inne på.

Det här är långsiktiga förändringar som vi också fortsatt behöver jobba oerhört långsiktigt med. Det var, precis som Sanna Backeskog säger, den tidigare regeringen som tog initiativ till tillståndsplikten. Det var oerhört välbehövligt.

Vi kommer från en historia där det fanns mycket att önska när det gäller problemen med stöd för kvinnor som är i behov av skyddat boende. Därför var det också oerhört viktigt att öka ordning och reda och därmed också höja kraven, så att en kvinna som är i behov av stöd i form av skyddat boende också ska få den kvaliteten som hon har rätt till.

Statskontorets delredovisning rörande de här frågorna visar på en rad saker. Många av rekommendationerna handlar just om kommunernas möjligheter att tillvarata reformen. Regeringen gav tidigt också Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att stötta

kommunerna för att de ska kunna prioritera idéburen verksamhet i sina upphandlingar.

Skyddat boende hör till kommunernas ansvarsområde, och det är oerhört viktigt att kommunerna själva också tar ansvar för upphandlingen och verksamheten fullt ut.

Det är helt centralt att vi nu kan jobba vidare med de rekommendationer som Statskontoret kommer med. Det är ett arbete som bereds. Statskontoret fortsätter också sin utvärdering av detta. Det är oerhört viktigt att vi också kan fortsätta följa de delarna.

Skyddat boende utgörs i dag av dels idéburen verksamhet runt om i Sverige, dels privata aktörer. Precis som ledamoten framhåller har den delen ökat och det pekar också Statskontoret på. En liten andel skyddat boende utgörs av kommunal verksamhet.

Vi måste se till att kommunerna prioriterar den idéburna verksamheten. Här har Sveriges kommuner alla möjligheter i världen att göra precis så som ledamoten Sanna Backeskog är inne på, alltså att prioritera den idéburna verksamheten i sina upphandlingar och möjliggöra för ideella aktörer att också ta del av det. Det finns mycket goda exempel runt om i landets kommuner.

Men detta är ändå inte ett synsätt som jag menar har anammats av Sveriges kommuner. De behöver ta det ansvaret i mycket större utsträckning än i dag. Det är ett ansvar som faller på kommunerna.

Anf. 6 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Jag har jättesvårt att förstå argumentationen. Hur ska kommunerna kunna prioritera kvinnojourernas skyddade boenden om de läggs ned på grund av regeringens tillståndsplikt? Jag förstår inte hur det går ihop. I mitt län Gävleborg har alla kvinnojourdrivna skyddade boenden lagts ned eller lagts vilande sedan tillståndsplikten infördes. Då finns det ingen motpart från kommunerna att jobba med längre.

Så här kan vi inte ha det. Det vi diskuterar är ju att lappa och laga ett system som i grunden är trasigt när vi har öppnat för en marknadsiering av kvinnojouurer. Det går jättefort att riva ner livsviktiga verksamheter, men det tar lång tid att bygga upp dem igen. Det tar tid att hitta engagerad ideell och kompetent personal med lång erfarenhet. Den tiden har vi inte. Allting visar på det – alla rapporter om kvinnor och barn som inte får det stöd och skydd som de behöver.

Polismyndigheten tog fram en rapport i april 2026 tillsammans med andra myndigheter. Där ser man tydligt att organiserad brottslighet har etablerat sig i välfärden och aktivt sökt sig till områden där privata aktörer tillåts. Här pekar man särskilt ut HVB-hem och skyddade boenden som stora riskområden.

Jag säger det igen: Kvinnojouurer ska inte konkurrera på en marknad. Våldsutsatta ska inte vara föremål för ekonomisk vinning för någon. De ska ha stöd och skydd från engagerade, kompetenta människor med lång erfarenhet, där kunskapen finns om våldets dynamik i ett samhälle som inte är jämställt: Det handlar om makt och det handlar om kön, oavsett om det gäller

kvinnor som är utsatta för våld i nära relation, prostitution och människohandel eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Jag tycker att det är dags att visa större förtroende för kvinnojourernas kompetens och erfarenhet och säkerställa att tillståndsplikten kan implementeras på det sätt som det egentligen var tänkt.

Anf. 7 Jämställdhetsminister NINA
LARSSON (L):

Fru talman! Stort tack, ledamoten Sanna Backeskog, för inläggen och för engagemanget i de här frågorna. Det är frågor som vi måste fortsätta att ha högst på agendan. Vi måste fortsätta att skruva i de regelverk och strukturer som vi har för att få bukt med de misstag som har gjorts och de fall vi har sett där det inte fungerar.

Detta är ett brett område som rör flera olika delar. Jag har det största förtroende för den idéburna kvinnojoursrörelsen. Jag har sedan jag fick detta fina uppdrag utnyttjat möjligheten att besöka kvinnojourer så fort jag kommit åt. Det är en enorm kompetens och ett stort engagemang som jag möter där.

Jag är helt övertygad om att kommunerna kan prioritera idéburen verksamhet i sina upphandlingar i mycket större utsträckning än vad som sker nu. Man kan ta stöd och hjälp av Upphandlingsmyndigheten i mycket större utsträckning. Det är ett ansvar som kommunerna, som svarar för verksamheten, måste ta.

Från statens sida måste vi se till att regelverken är goda, att samverkan och resurser finns på plats och att vi kan fortsätta att utveckla reformen så att inga kvinnor och barn ska falla mellan stolarna igen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:462 om skatt på bekämpningsmedel

Anf. 8 Finansminister ELISABETH
SVANTESSON (M):

Fru talman! Monica Haider har frågat mig om jag avser att säkerställa att desinfektionsmedel som används inom vård och omsorg inte beskattas som bekämpningsmedel. Interpellanten har även frågat mig om jag på något annat sätt, inom ramen för mitt ansvarsområde, avser att agera för att undanröja eventuella hinder för tillgången till dessa produkter.

I dag beskattas bekämpningsmedel genom lagen (1984:410) om skatt på bekämpningsmedel. I lagen definieras bekämpningsmedel som ämnen eller beredningar som är avsedda att användas till skydd mot egendomsskada eller olägenhet för människors hälsa, förorsakat av växter, djur, bakterier eller virus. Skatten tas ut på både växtskyddsmedel och biocider.

Den ordning vi har i Sverige är att riksdagen beslutar om lagar och att myndigheter och domstolar tolkar och tillämpar lagstiftningen. Det regeringen kan göra är att föreslå ändringar i lagstiftningen.

En utredning (SOU 2017:102) har tidigare konstaterat att skatten på bekämpningsmedel i sin nuvarande form har brister i tillämpningen och inte är ett effektivt styrmedel. Regeringen är därför öppen för att se över om skatten kan göras om för att bli mer träffsäker och effektiv.

När det gäller frågan om andra åtgärder för att undanröja eventuella hinder för tillgången till desinfektionsmedel noterar jag att det inte anges några konkreta sådana hinder.

Anf. 9 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Tack för svaret, Elisabeth Svantesson! Jag noterar att finansministern i sitt svar säger sig vara öppen för att se över skatten, så att den kan göras mer effektiv och träffsäker. Det är bra.

Jag har ställt den här interpellationen eftersom det finns oklarheter när det gäller beskattningen av desinfektionsmedel som används inom sjukvård och äldreomsorg. Lagen om skatt på bekämpningsmedel infördes för att reglera växtskyddsmedel och andra produkter med miljö- och hälsopåverkan. Men genom lagens breda utformning omfattas även desinfektionsmedel som används för att skydda patienter, äldre och vårdpersonal.

Under pandemin lärde vi oss hur avgörande tillgången till desinfektionsmedel är för smittskydd, patientsäkerhet och samhällets beredskap. Är det då rimligt att frågor om dessa produkter ska behandlas på samma sätt som andra bekämpningsmedel?

I lagen finns redan undantag för produkter som används vid framställning av livsmedel och läkemedel. Ett motsvarande förtydligande för desinfektionsmedel inom vård och omsorg skulle vara både logiskt och enkelt att genomföra.

Jag noterar att finansministern hänvisar till att en statlig utredning redan har konstaterat att skatten på bekämpningsmedel i sin nuvarande form har brister och inte är ett effektivt styrmedel. Därför vill jag fråga finansministern: Om regeringen själv anser att skatten har brister och inte fungerar särskilt väl som styrmedel, varför är regeringen då inte beredd att redan nu undanröja – och inte bara vara öppen för att göra det – osäkerheten kring desinfektionsmedel som används inom vård och omsorg?

Anf. 10 Finansminister ELISABETH
SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack till Monica Haider för den här frågan!

Jag ska säga det väldigt rakt och tydligt: Den här skatten fungerar dåligt och har verkligen sina brister.

Det är bra att den här frågan återigen lyfts. Det är en väldigt gammal lagstiftning som liksom inte är anpassad till eller samspelar med tillstandsregleringar till exempel på det här området. Lagen är inte heller tydlig, och det skapar osäkerhet och oönskade konsekvenser.

Samtidigt är det en komplex lagstiftning runt om. Därför ska man inte kasta ut barnet med badvattnet.

Om man bara avskaffar lagen eller undantar just desinfektionsmedel utan att se till helheten finns det en risk att det blir andra negativa konsekvenser.

Men med det sagt är det här en fråga där jag helt håller med interpellanten. Att vi inte har prioriterat den under de här fyra åren handlar om att vi har ett högt reformtempo. Det är många saker som behöver bli bättre. Man får jobba steg för steg och reform för reform, så att säga. Vi har helt enkelt inte prioriterat just den här frågan. Den har inte varit längst upp på prioriteringslistan. Men med det sagt är jag öppen för att förändra lagstiftningen. Jag tycker att det vore helt rimligt att göra det eftersom den faktiskt inte har lett till det som den borde leda till. På ett enklare sätt skulle man kanske kunna säga: Det är en gammal lagstiftning för en helt ny tid.

Anf. 11 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Finansministern ägnar en stor del av sitt svar åt att beskriva hur lagstiftningen fungerar och hur man faktiskt tillämpar den. Det känner vi alla till, och vi har pratat om det här. Men min fråga handlar inte om vem som tolkar den utan om regeringens politiska vilja. Nu hörde vi finansministern säga att man har en politisk vilja att göra någonting åt detta men att det inte har stått längst upp på prioriteringslistan. Jag hoppas verkligen att det åker upp på den listan, så att man faktiskt kan prioritera detta.

Anser finansministern att de produkter som används för att förhindra smittspridning i vård och äldreomsorg ska beskattas som bekämpningsmedel? Som finansministern själv var inne på handlar det om prioriteringar. Vi ska givetvis ha effektiva styrmedel för miljö och hälsa, men de produkter som används för att skydda patienter och äldre borde inte hamna i samma regelverk. Jag hoppas verkligen att finansministern, precis som hon säger, är beredd att gå från allmän öppenhet till konkret handling och att säkerställa att vårdens och omsorgens desinfektionsmedel inte belastas av en skatt som inte fyller sitt syfte.

Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det korta svaret på frågan om jag är beredd att göra något är ja. Det handlar såklart också om vem som styr på Regeringskansliet till hösten. Vi har ett val innan dess. Men jag kan säga: Jag tycker att det här är en dålig lagstiftning som behöver förändras, och vi ska inte vänta på nästa pandemi innan vi gör det. Jag är beredd att göra detta. Jag antar att också Monica Haider's parti, Socialdemokraterna, kan tänka sig att ändra på detta om de, mot förmodan, skulle vinna valet.

Anf. 13 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag tror verkligen att det kommer att vara någon annan finansminister till hösten, och då får vi väl se till att vi ändrar skatten på bekämpningsmedel, så att den inte drabbar den verksamhet som verkligen behöver det här.

Jag är givetvis glad att finansministern också säger att man är beredd att göra någonting åt detta.

Jag får väl egentligen bara tacka för svaret och konstatera att vi faktiskt är överens i denna fråga. Den här skatten träffar inte rätt, och därför är den inte effektiv.

Tack så mycket för debatten, finansministern!

Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Monica Haider, för att du har lyft den här frågan!

Det finns många utmaningar att ta tag i. Det här är en viktig fråga. Det blev väldigt tydligt under pandemin, som också interpellanten påpekar. Vi tar definitivt med oss den. Jag tycker att detta är orimligt och att det behöver förändras.

Jag tackar för den här interpellationen och passar på att önska glad midsommar, ifall interpellanten inte kommer att vara med i fler debatter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2025/26:485 om beskattning av ersättning från prostitution

Anf. 15 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ida Ekeröth Clausson har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att se över frågan om beskattning av ersättning från prostitution.

Frågan om beskattning av inkomster från prostitution är komplex. Som jag har sagt tidigare här i kammaren har flera aktörer, däribland Sveriges kvinnoorganisationer, Polismyndigheten, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten, lyft fram att det finns en risk att en skattebefrielse riskerar att öka utnyttjandet av personer som befinner sig i prostitution. På grund av detta har regeringen fokuserat på andra åtgärder för att motverka utnyttjande i prostitution och ge stöd till de som utsätts.

Sedan den 1 juli 2025 har det straffbara området för köp av sexuell handling och för koppleri utvidgats till att även omfatta handlingar som utförs på distans. Skatteverkets uppgiftsinhämtning har också utvecklats, bland annat genom nya regler som gäller uppgifter om inkomster från digitala plattformar. Dessa förändringar innebär att frågan hamnat i ett nytt ljus.

Vi ser nu att det finns skäl att utreda frågan om att lindra effekterna av beskattningen av inkomster till personer som säljer sexuella handlingar och som är utsatta för tredje parts utnyttjande eller som befinner sig i liknande utsatta situationer. Det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att analysera hur en sådan utredning bör se ut.

Anf. 16 IDA EKERÖTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Frågan om beskattning av personer i prostitution har diskuterats i denna kammare under flera år. Jag

håller med finansministern om att frågan är komplex. Men trots frågans komplexitet behöver vi göra något åt detta. Som det är just nu fortsätter kvinnor som utsätts för sexuellt våld, exploatering och i vissa fall människohandel att mötas av ett system som i praktiken behandlar dem som skattskyldiga för sin egen utsatthet.

Den 28 april deltog finansministerns statssekreterare i skatteutskottets sammanträde för att redogöra för regeringens arbete i frågan. Bakgrunden var bland annat det uppmärksammade fallet i Västernorrland där en kvinna under flera års tid sålts av sin make till minst 120 olika män. Trots att hon uppenbart var ett brotts-offer bedömde Skatteverket det som att hon hade oredovisade inkomster för en så kallad hobbyverksamhet som därför skulle beskattas.

I veckan kom domen för mannen. Han dömdes för grovt koppleri.

Fru talman! Det är svårt att tänka sig ett tydligare exempel på ett systemfel. En kvinna som utsatts för systematiska övergrepp och exploatering har inte bedrivit någon hobbyverksamhet. Hon har varit offer för brott.

Vi socialdemokrater i skatteutskottet lade i slutet av april fram ett utskottsinitiativ med uppmaningen att regeringen skyndsamt skulle utreda hur personer som deltar i exitprogram ska kunna undantas från beskattning av ersättningar som härrör från prostitution eller sexualiserat våld. Förslaget röstades ned av Tidöpartierna.

Detta är beklagligt, inte minst eftersom Skatteverket själva har efterfrågat en översyn av inkomstskattelagen. Myndigheten har konstaterat att personers utsatthet behöver beaktas och att problematiken är bredare än att bara handla om beskattning.

Fru talman! Jag har svårt att förstå hur dagens ordning kan upprätthållas rättssäkert. Skatteverket beskattar inte personer som bedöms vara utsatta för trafficking, men hur avgör myndigheten vilka kvinnor som är utsatta för människohandel och vilka som inte är det? Skatteverket har väl inte den typen av brottsutredande befogenheter eller särskilda resurser för att göra sådana bedömningar? Resultatet blir att kvinnor i prostitution behandlas olika beroende på om deras utsatthet kan styrkas på ett sätt som myndigheten accepterar. Det här är faktiskt en orimlig ordning.

Samtidigt har Skatteverket ett regeringsuppdrag att bidra till arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Frågan inställer sig därför varför detta perspektiv inte väger tyngre när myndigheten tillämpar en lagstiftning som riskerar att hålla kvar kvinnor i prostitution för att de ska kunna betala sina skatteskulder. Jag vill därför fråga finansministern igen om man är beredd att ta initiativ till en översyn av inkomstskattelagen för att säkerställa att personer som lämnar prostitution och som deltar i exitprogram inte ska beskattas för inkomster som härrör från sexuell exploatering och övergrepp.

Anf. 17 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Varmt tack till Ida Ekeröth Clausson för en otroligt viktig interpellation! Tack till finansministern som debatterar frågan med oss i dag! Den har debatterats om och om igen under mandatperioden.

Jag vill börja med att säga att jag är försiktigt positiv till finansministerns svar den här gången. Det hade en mer positiv inriktning än vad jag tidigare hört från regeringsföreträdarna.

Jag ville vara med i debatten i dag för att frågan i sig är otroligt viktig, men även för att jag skulle vilja bredda den och diskutera arbetet mot människohandel och prostitution i stort, som finansministern också kortfattat hänvisar till i sitt svar.

Sexköp handlar inte om frivilliga överenskommelser mellan jämlika parter. Det är en fruktansvärd exploatering av kvinnor, och det är ett brutalt uttryck för ojämställdhet där makt, pengar och utsatthet möts.

FN beskriver människohandel som världens tredje största kriminella verksamhet efter narkotikahandel och vapenhandel. Det är en internationell, organiserad och extremt lönsam brottslighet. Offren är de allra mest utsatta: kvinnor och barn. Det är människor som redan saknar skydd.

Trots att fler fall av människohandel och människoexploatering för sexuella ändamål upptäcks är det fortfarande ingen som döms. Uppenbarligen måste lagstiftningen förändras. Samtidigt ser vi hur flera av polisens specialistgrupper mot prostitution har försvunnit under de senaste åren. Att pausa den verksamheten eller lägga in den i linjen innebär ofta att kompetens och arbetssätt försvinner. Det är förmågor som är väldigt svåra att bygga upp igen, och det är de människor som blir utsatta för hänsynslös människohandel som får betala priset.

Jag skulle också vilja säga några ord om köp av sexuell handling på distans, som finansministern var inne på. Sugardejtningsidor och andra webbplatser som tillhandahåller köp av sexuell handling är en smutsig bransch. Hur välpolerad och glammig den än framställs försätter den människor i stor utsatthet och främjar en samhällsskadlig kvinnosyn. ”Hon såg verkligen ut att ha ont.” Det är ett av 30 000 omdömen på en sajt efter sexköp. Män recenserar, beskriver kvinnors smärta och fortsätter att konsumera kvinnors kroppar.

Nu är äntligen köp av sexuell handling på distans kriminaliserat. Det var vi socialdemokrater som initierade utredningen och nuvarande regering som lade propositionen på riksdagens bord. Men vi är inte nöjda där. Vi menar att skyddet måste vara lika starkt för den utsatta när de sexuella handlingarna beställs av en person som när 100 personer – män – går ihop och prenumererar på dem. Utsattheten är ju minst lika stor.

Vi socialdemokrater vill också se förslag om att kravet om dubbel straffbarhet tas bort så att personer som utsätter kvinnor för sexköp i andra länder, där utsattheten många gånger är ännu större, inte kommer undan straffansvar. Vi tycker även att köp av sexuell handling borde klassas som ett artbrott. Förra

mandatperioden togs böter bort från straffskalan, men det har inte räckt. Samhället måste markera tydligare.

Vidare bör alla som är utsatta för sexuellt våld, vilket jag menar att sexköp är, klassas som brottsoffer, få målsägandestatus och ha rätt till skadestånd. Då blir den logiska frågan: Vem vill skicka en restskattnota till ett brottsoffer för betalning hon fått för sexuellt våld?

Anf. 18 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack till interpellanten för frågan, och tack till Sanna Backeskog för inlägget!

Det finns viktiga frågor och viktiga frågor – och så finns det väldigt viktiga frågor, som berör på många sätt. I ett land som Sverige 2026 när vi har så många friheter och möjligheter är det ändå alldeles för många kvinnor som utnyttjas på olika sätt. Det kan vara prostitution. Det kan vara att en man använder sin hustru eller partner till att sälja sexuella tjänster som kvinnorna ibland är medvetna om, ibland inte. Det är många som berörs.

Numera är Malmskillnadsgatan en fantastisk fin gata med många restauranger och annat. Men vi som var med för 20 år sedan vet att där fanns exempel på synlig prostitution. I dag är den inte synlig, men den är större och sker i lägenheter, i hus, runt om i svenska hem och i olika områden i våra städer. Vad vill jag säga med detta? Jo, att utsatta kvinnor ska skyddas ännu mer. Det är allas vår gemensamma uppgift.

Jag är väldigt glad för den här frågan. Jag har sagt det förut att fram till nu har svaret inte varit helt självklart, i bemärkelsen att det finns en målkonflikt. Vi vill absolut inte att kvinnor som säljer sexuella tjänster och utnyttjats på olika sätt ska betala skatt på de inkomsterna. Det är helt orimligt. Men när vi grävde i frågan och hade samtal med många kloka personer som jobbar med den lyfte de fram att om man förändrar lagstiftningen finns det risk att kvinnorna får sitta på väldigt mycket kontanter och utsätts för en ännu större risk.

Nu har saken som jag sa i mitt första inlägg kommit i en annan dager. Sedan förra sommaren har exempelvis det straffbara området för köp av sexuell handling och för koppleri utvidgats till att omfatta även att det utförs på distans. Dessutom har Skatteverkets uppgiftsinhämtning faktiskt utvecklats rätt ordentligt.

Mitt korta svar är alltså att detta självklart måste rättas till, och vi ser ännu större orsak att göra det nu med de nya förutsättningarna. Oavsett hur det går den 13 september kommer jag att vara en del av detta på något sätt. Jag vill såklart gärna fortsätta med det här jobbet och driva den här frågan.

Jag vill än en gång tacka båda ledamöterna för era inlägg, för kampen och debatten och för att vi tillsammans kan ta steg framåt för att underlätta för och skydda utsatta kvinnor.

Anf. 19 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Vi vet att prostitution sällan är en isolerad företeelse. Polismyndigheten,

Brottsförebyggande rådet och forskare på området pekar på starka kopplingar mellan prostitution, människohandel, koppleri och organiserad brottslighet. Sexuell exploatering genererar stora svarta pengar och utgör en viktig inkomstkälla för kriminella nätverk.

Om män inte köpte sex skulle marknaden för sexuell exploatering av kvinnor och flickor minska dramatiskt. Därmed skulle också en betydande finansieringskälla för organiserad brottslighet försvagas. Det är något vi socialdemokrater jobbar mycket för, och även regeringen säger sig verka för en minskning. Därför är det svårt att förstå varför kvinnor som försöker lämna prostitution fortfarande ska bära den ekonomiska bördan av de övergrepp som de utsatts för.

Jag har full förståelse för att det inte kan råda generell skattefrihet för oredovisade inkomster. Men när kvinnor som utsätts för sexuellt våld och exploatering görs absolut skattskyldiga för inkomster som härrör från deras utsatthet samtidigt som Sverige säger sig stå bakom sexköpslagens grundläggande syn på de prostituerade som brottsoffer finns det uppenbara motsättningar i lagstiftningen.

Frankrike har redan infört en modell som gör det möjligt att undanta personer som lämnar prostitution från denna typ av beskattning. Det visar att det går att hitta lösningar om den politiska viljan finns.

Jag uppskattar att ministern säger att Regeringskansliet analyserar hur en sådan utredning bör se ut, även om jag tycker att det har tagit för lång tid. Vi behöver göra mer.

Anf. 20 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Exitutredningen nämndes tidigare. Den måste tas vidare och bli verklighet. Den ska inte ligga och samla damm på departementet. Kvinnor utsatta för sexuell exploatering och människohandel ska inte låsas in i polisens förvar och häkten. De ska få hjälp att komma ut ur utsattheten.

Jag skulle önska än mer konkreta svar från finansministern. Kan hon lova att tillsätta en utredning före valet? Är hon beredd att föra samtal med fler partier så att utredningen har en bred förankring, oavsett valutgång den 13 september?

Det kommer lite motstridiga svar. Jag uppskattar dock den positiva inriktningen. Det var förra året som den nya lagen om köp av sexuell handling på distans kom, men så sent som i april 2026 skrev finansministern i ett svar på en skriftlig fråga från riksdagsledamoten Helena Vilhelmsson om beskattning av inkomst på prostitution så här: ”I ljuset av nämnda risker har regeringen valt att inte gå vidare med frågan om skattebefrielse.” I svaret hänvisades till rundabordsamtal med flera aktörer.

Efter det har vi sett att Sveriges kvinnoorganisationer har skickat ett öppet brev till regeringen, vilket jag uppskattar mycket. Det är otroligt tydligt. Man uppmanar regeringen att omedelbart tillsätta en utredning vars främsta syfte ska vara att skydda kvinnor och flickor, och den ska utgå från den svenska sexköpslagen. Det här innebär att kvinnor som utnyttjas i

prostitution inte ska krävas på skatteskulder. Det är ett mycket tydligt brev.

Vi hör ett positivt svar. Men kommer det att finnas färdiga utredningsdirektiv på plats om vi återkommer med en interpellation i augusti när vi ändå ska vara här och votera?

Det här är en avgörande jämställdhetsfråga. Den handlar om kvinnors frihet, trygghet och rätt till ett liv fritt från våld.

Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Min ingång är, precis som jag sa i ett tidigare inlägg, att frågan har kommit i ett annat ljus i och med förändringar i både lagstiftningen och Skatteverkets arbetssätt. Därför står det helt klart för mig att frågan bör utredas så fort som möjligt.

Kan jag ge ett datum för detta? Nej, det kan jag inte. Men jag kan säga att vi har, tror jag i alla fall, samma vision och samma mål. Vi vill att frågan ska lösas på bästa sätt.

Som jag sa har man tidigare fått göra en avvägning och fråga sig om vi riskerar att förändra situationen om vi undantar just den här gruppen, hur utsatt den än är. Vi uppfattade att det fanns en risk att gruppen kunde bli ännu mer utsatt.

Under de här åren har vi inte suttit still när det gäller att skydda kvinnor som är utsatta för både psykiskt och fysiskt våld och som utnyttjas i trafficking eller sexuellt. Vi har ökat anslagen till Sveriges kvinno- och tjejjourer. Vi har också förstärkt stödet för dem som är utsatta för prostitution.

Dessa förslag och det vi gör är hämtat ur betänkandet *Ut ur utsatthet*. Att jobba med det tillsammans med en handlingsplan mot prostitution och människohandel är väldigt viktigt. Det är viktigt för regeringen, och det är viktigt att myndigheterna, civilsamhället och olika organisationer finns med i arbetet. Det finns många riktigt bra och starka organisationer som gör mycket för att på olika sätt stärka kvinnors rättigheter.

Arbetet fortsätter, och jag återkommer i höst som finansminister och berättar exakt hur utredningsdirektiven ser ut.

Anf. 22 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater drev en gång i tiden igenom den svenska sexköpslagen. Den har haft stor betydelse för att minska efterfrågan. Den markerar också på ett normerande sätt att flickors och kvinnors kroppar inte är till salu.

Vi måste vara tydliga med att sexköp inte är en fråga om frivilliga överenskommelser mellan jämlika parter, precis som min kollega Backeskog sa i ett tidigare anförande. Det hänger tätt ihop med människohandel och innebär en exploatering och utnyttjande av kvinnor, och det är ett tecken på en unken människosyn.

Sexköp är ett brutalt uttryck för ojämställdhet, där makt, pengar och utsatthet möts. Den som säljer sex i Sverige i dag måste betraktas som ett brottsoffer. Att

lägga skulden där den hör hemma var själva poängen med den svenska sexuppslagen när den infördes. Den som köper är den kriminelle, och den som säljer är brottsoffer.

Likväl är den nuvarande lagstiftningen utformad så att oredovisade inkomster ska beskattas även om de härrör från ett brutalt övergrepp. I praktiken försätter det främst kvinnor i prostitution i en mycket svår situation. Det finns alltså skäl att göra någonting åt det, som finansministern själv konstaterar.

Jag i min tur konstaterar att det är tur att det är val om några månader. Om inte nuvarande regering har hunnit tillsätta en utredning kommer den kommande socialdemokratiska regeringen att sätta igång en så att vi blir av med det här problemet. Stort tack för debatten!

Anf. 23 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill än en gång säga tack till Ida Ekeroth Clausson för interpellationen. Den är viktig. Vi har haft frågan uppe i riksdagens kammare tidigare, och det har vi haft för att den berör så många och är viktig.

I morgon är det midsommarafton, en dag då många svenskar gläds och firar. Det kanske kan bli lite smågnabbigt på seneftermiddagen när någon ska grilla men bränner steken. Men samtidigt vet vi att de här större helgerna är de värsta för väldigt många kvinnor.

Det kan vara den värsta dagen och helgen i ens hem, om man har en partner som är aggressiv med både fysiskt och psykiskt våld. Det finns många kvinnor som inte har någon aning om att det är midsommarafton i Sverige i morgon och som utnyttjas timme in och timme ut.

Tack för att ni lyfte upp frågan! Vi fortsätter att kämpa tillsammans.

Jag tackar Ida Ekeroth Clausson för debatten. Om vi inte möts i fler debatter den närmaste tiden önskar jag en glad midsommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2025/26:511 och 539 om den ekonomiska politikens fördelningseffekter och statens finanser

Anf. 24 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Niklas Karlsson har frågat mig om jag bedömer att regeringens ekonomiska politik är förenlig med regeringsformens formuleringar om att det allmänna ska verka för social omsorg och trygghet och om jag avser att vidta någon åtgärd utifrån min bedömning. Patrik Björck har frågat mig om vilka skäl som ligger till grund för den finanspolitik som förs av regeringen och om jag anser att politiken bidrar till att stärka statens finanser. Patrik Björck har också frågat mig om regeringens nuvarande politik på sikt kommer

att åstadkomma en stabil ekonomi i Sverige och om inte, hur jag avser att agera för att uppnå en stabil ekonomi i landet.

För att svara på Patrik Björcks fråga vill jag till att börja med klargöra att Sverige har en låg offentlig skuldsättning och offentliga finanser i världsklass. Sveriges offentliga skuldsättning uppgår till 35 procent av bnp, vilket kan jämföras med genomsnittet i EU, som överstiger 80 procent av bnp.

Den globala ekonomin är fortsatt osäker, men Sveriges starka offentliga finanser och låga skuld ger god motståndskraft. Samtidigt kräver det allvarliga säkerhetsläget ökade försvarssatsningar. Det finns bred politisk enighet om detta, inklusive om en tillfällig lånefinansiering, med målet att det finansiella sparandet ska vara i balans senast 2035. Det kommer att kräva finansiering nästa och nästnasta mandatperiod.

Mot denna bakgrund är det avgörande att ekonomin inte försvagas av höjda skatter som hämmar tillväxten. Regeringen har omprioriterat uppemot 50 miljarder kronor och visat att det går att förena reformer med starka offentliga finanser. Vi kommer att fortsätta ta ansvar för offentliga finanser samtidigt som vi stärker svensk ekonomi.

Som svar på Niklas Karlssons fråga vill jag poängtera att regeringens ekonomiska politik självklart är förenlig med formuleringarna i regeringsformen. Vi ärvde en hög inflation och en låg tillväxt. Nu har vi en tillväxt över EU-snittet och väntas få lägst inflation i EU 2026. Under mandatperioden har regeringen fokuserat på att stötta hushållen och välfärden. En vanlig barnfamilj får 5 000 kronor mer i månaden tack vare våra budgetar under mandatperioden.

Regeringens politik har, sett över hela mandatperioden, gett mest till dem som tjänar minst. Inkomstkllyftorna, mätt med Ginikoefficienten, har minskat sedan regeringen tillträdde, likaså den ekonomiska utsattheten. Barnfattigdomen, mätt med SCB:s mått för låg inkomststandard, har också minskat och är den lägsta på tio år.

Regeringen fortsätter att arbeta för att hårt arbetande människor ska få det bättre genom ökad tillväxt och stärkt arbetslinje. Så tar vi viktiga steg för att bygga ett rikare och tryggare Sverige.

Andre vice talmannen meddelade att Niklas Karlsson (S), som framställt en av interpellationerna, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet

Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Det var ett spännande interpellations-svar vi fick från finansministern. Finansministern började med att klargöra att Sverige har en låg offentlig skuldsättning och offentliga finanser i världsklass och att vi jämfört med andra EU-länder ligger bra till. Det är i och för sig sant. Men frågan är hur vi hamnade i det läget.

Fru talman! I modern tid har Sverige fyra gånger drabbats av ödet att styras av högerregeringar. Det var regeringarna Fälldin och Ullsten 1976–1982,

regeringen Bildt 1991–1994, regeringen Reinfeldt 2006–2014 och nu regeringen Kristersson sedan 2022, som vi förhoppningsvis byter ut efter valet. Det här är viktig information för att kunna kommentera svaret från finansministern.

Varje gång högern har fått styra landet har Sverige nämligen fått sämre tillväxt, högre statsskuld och högre arbetslöshet. Vän av ordning blir då lite funder-sam och undrar: Om högern varje gång levererar arbetslöshet och skenande statsskuld, hur kan det då komma sig att Sverige har, för att citera finansministern, ”låg offentlig skuldsättning och offentliga finanser i världsklass”?

För vän av ordning är det då viktigt att påpeka att mellan högers regeringsperioder har Sverige haft socialdemokratiskt ledda regeringar, som varje gång med tuff, klok och rationell politik har fått städa upp efter högerregeringarna och sett till att fördela välståndet mer rättvist.

Ja, jämfört med andra EU-länder har Sverige faktiskt en lägre offentlig skuldsättning, och ja, globalt sett har vi hyfsat goda offentliga finanser. Men det beror inte på de fyra tillfällena när Sverige har drabbats av högerregeringarnas ekonomiska politik.

Det är omöjligt att få ihop denna ekvation.

Det är jätte viktigt att se sambandet mellan högerregeringarnas ekonomiska politik och hur ekonomin utvecklas och sambandet mellan socialdemokratiskt styrda regeringar och hur ekonomin och arbetslösheten då utvecklas.

Åhörare och tv-tittare! Många gånger när man hör en socialdemokrat eller en moderat tala kan man tycka att de låter ganska lika. Man kan få uppfattningen att det kan gå bra med antingen S eller M; det spelar inte så stor roll eftersom de vill samma sak och vill oss alla väl. Men då ska man kolla upp vad deras respektive politik tidigare har lett till.

Om högern varje gång man har styrt har lämnat efter sig högre arbetslöshet och högre statsskuld, hur kan det då komma sig, finansministern, att Sverige trots det har hyfsat goda offentliga finanser? Kan det ha att göra med att socialdemokratiska regeringar har styrt mellan högerregeringarna?

Anf. 26 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret på Niklas Karlssons interpellation.

Niklas Karlsson hänvisar till regeringsformens 1 kap. 2 §. Den lyder så här: ”Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.”

Fru talman! Eurostat mäter varje år materiell och social fattigdom i Europa genom undersökningen EU-Silc. Där får människor uppge om de har råd med

sådant som anses ingå i en grundläggande levnadsstandard. Frågorna handlar bland annat om möjligheten att betala oförutsedda utgifter, ta en veckas semester per år, betala räkningar i tid och hålla bostaden tillräckligt varm. Undersökningen omfattar totalt 13 indikatorer. Om en person uppger att denne inte har råd med minst fem av dessa klassas personen som materiellt och socialt fattig.

I Sverige uppgav 6,9 procent av befolkningen att de levde i materiell och social fattigdom år 2025. Det motsvarar 729 000 personer. EU-genomsnittet för andelen av befolkningen som levde i materiell och social fattigdom var 12 procent år 2025. Högst var andelen i Grekland, Rumänien och Bulgarien. I Grekland levde 30 procent av befolkningen i materiell och social fattigdom. Lägst var andelen i Kroatien, Polen och Slovenien, allra lägst i Kroatien med 4,4 procent.

Sedan 2016 har den materiella och sociala fattigdomen i EU minskat från 16,4 till 12 procent. Utvecklingen kan till stor del förklaras av att flera medlemsländer haft en stark ekonomisk utveckling under perioden.

Sverige har däremot utvecklats i motsatt riktning. Andelen som levde i materiell och social fattigdom ökade från 3,0 procent 2016 till 6,9 procent 2025. Den största ökningen skedde under den här mandatperioden i samband med inflations- och energikrisen 2022. Mellan 2022 och 2025 steg andelen som levde i materiell och social fattigdom från 3,5 till 6,9 procent.

Fru talman! I det här läget har finansminister Elisabeth Svantesson och Tidöregeringen prioriterat sänkt skatt för höginkomsttagare. Den ganska speciella familjen Snutsyrra, som har två barn, villa och stora lån och som förbrukar 1 000 liter bensin om året, har fått ungefär 5 000 kronor mer i månaden – det stämmer. Mest har familjen Prästminister och herr och fru Riskkapitalbolagsdirektör fått.

Hur kan denna utformning av skattepolitiken vara förenlig med regeringsformens skrivningar om vad det allmänna särskilt ska verka för? Jag begriper det inte. Elisabeth Svantesson kanske kan förklara?

Anf. 27 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Vad är skillnaden mellan Moderaterna och Socialdemokraterna? Patrik Björck var inne på det. Skillnaden är bland annat att Socialdemokraterna helt har lämnat arbetslinjen och att de i varje situation sätter höjda skatter och höjda bidrag framför att prioritera och stärka hårt arbetande människor.

Fru talman! Jag hade glädjen att komma in i riksdagen samtidigt som Patrik Björck för 20 år sedan. Sedan dess har jag fått vara med och rösta igenom tio skattesänkningar för metallarbetaren, tjänstemannen och bagaren. Tio gånger har vi sänkt skatten för dem som arbetar. Det har varit bra, inte bara för de enskilda utan också för arbetslinjen, för köpkraften och för utvecklingen.

Ibland är verkligheten ändå Socialdemokraternas värsta fiende. När jag blev finansminister för fyra år

sedan låg inflationen på 10 procent. Då lade vi fram en återhållsam budget. Det fick vi kritik för, men det var ju för att vi inte skulle driva på inflationen utan bekämpa den, av den enkla anledningen att hög inflation är ett gift inte bara i hushållsekonomi utan också i svensk ekonomi. I år beräknas inflationen bli den lägsta i EU.

Hur mycket Mikael Damberg och Patrik Björck än återanvänder sina talepunkter från tidigare år och säger samma sak är det ändå så att Sverige låg i botten av tillväxtligan när vi tillträdde, men nu förväntas tillväxttaket bli en av de högsta i EU.

Det är också så, fru talman, att vi under de här åren har investerat i infrastruktur, och vi gör det än. Vi har fördubblat försvarsanslagen. Vi har gjort det som Socialdemokraterna inte gjorde, nämligen skapa och bygga trygghet och säkerhet för människor. Därför har det dödliga gängvåldet och skjutningarna halverats på tre år.

Är vi färdiga? Är vi perfekta? Nej, är svaret på båda frågorna. Men vi har nu lett Sverige, och leder Sverige, i rätt riktning och gör det vi har lovat. Vi har påbörjat resan mot att bygga Sverige mycket tryggare, starkare och rikare.

Fru talman! Jag tror att många människor kanske inte kände igen sig helt i Patrik Björcks beskrivning av verkligheten. Under de här åren, som har varit väldigt tuffa för många, har vi stärkt barnfamiljerna med 5 000 kronor i månaden. Vad jag vet har Socialdemokraterna aldrig gjort det. De har aldrig sänkt skatten vid så många tillfällen för arbetare som vi har gjort.

Det jag vet är att Socialdemokraterna här i Stockholm har höjt skatten. I den här talarstolen står socialdemokrater och beskyller mig för att föra en politik som drabbar vanliga människor, men kommunalskatten i Stockholm drabbar varenda människa som jobbar där. Allra mest drabbas dem som tjänar minst, och allra hårdast slår det mot dem som har lägst inkomster.

Jag är glad över att våra fyra partier har hållit ihop i en tuff tid. Vi har haft fyra statsbudgetar som har fått majoritet här i riksdagen. Det är numera nästan ovanligt. Det skapar stabilitet och lugn i en i övrigt turbulent omvärld.

Statsskulden är lägre nu än när Magdalena Andersson lämnade finansministerposten. Det är fakta. Man kan måla upp vilken bild man vill, men läs gärna budgetpropositionerna! Där ser man fördelningen och skattesänkningarna för människor som arbetar. Då ser man en annan bild än talepunkterna från Bommersvik.

Anf. 28 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Finansministern säger att skillnaden mellan socialdemokratisk och moderat politik är att vi har lämnat arbetslinjen. Jag skulle nog passa mig om jag var företrädare för en regering som hade misslyckats med arbetslöshetsbekämpningen. Om man efterlämnar en mycket högre arbetslöshet än den som rådde när man tillträdde får man problem med den typen av argumentation.

Sedan beror det naturligtvis på hur man definierar ett ord som arbetslinjen; det må vara hänt. Vanligt folk, höll jag på att säga – de allra flesta som lyssnar på den här debatten – menar nog att den som vinner när det gäller arbetslinjen är den som lyckas klara av arbetslöshetsbekämpningen. Det finns ingen arbetsmarknadspolitik hos den sittande regeringen över huvud taget – den existerar inte.

Det som jag beskriver är verklighet. Skillnaden i utfall för de fyra mandatperioderna med högerregeringar – de fyra ekonomiska katastrofer som har drabbat Sverige – har varje gång, efter summeringen av mandatperioden, varit en högre arbetslöshet och en högre statsskuld. Det är fakta som vem som helst kan kontrollera.

Vad är det för skillnad? Varför uppstår det här? Jo, det beror naturligtvis på vilken politik som förs. Det beror inte på tillfälliga, slumpmässiga händelser i omvärlden, utan det handlar om grundläggande politik. Den politik som förs beror på vilken ideologi man har, och vilken ideologi man har beror på vilka väljargrupper man företräder.

Moderaterna företräder i huvudsak dem som är rika och mäktiga – de som hade pengarna och makten innan demokratin infördes. Vi socialdemokrater företräder i huvudsak vanligt folk, som inte hade vare sig pengar eller makt innan vi såg till att genomföra demokratin och bygga välförhållanden i det här landet. Varje gång vi har försökt förbättra det här landet har vi gjort det av egen kraft, ibland ihop med Liberalerna, men alltid med höger och Moderaterna som motståndare. Det är fakta. Det är lätt för vem som helst att konstatera.

Finansministern sa i sitt svar: ”Mot denna bakgrund är det avgörande att ekonomin inte försvagas av höjda skatter som hämmar tillväxten.” Sedan förklarade finansministern hur man har sänkt skatterna. Bekymret är ju att skattesänkningarna görs med lånade pengar.

Dessa skattesänkningar har i huvudsak givits åt dem som har mest, alltså de grupper som Moderaterna företräder: de rika och mäktiga, de som hade makten och pengarna innan välförhållanden byggdes och demokratin infördes – den politik som Moderaterna hela tiden har motsatt sig.

Det är de rika och mäktiga som har fått ta del av Moderaternas politik, och det är ju inte så konstigt. Det är deras kärnväljare. Det är deras väljargrupper. Det är inte konstigare än att vi socialdemokrater – som företräder vanligt folk, hårt arbetande människor – vet att ordning och reda i ekonomin är helt avgörande om vi ska klara av att hantera konjunkturedgångar, om vi ska klara av att hantera pandemier och om vi ska kunna klara av att hantera säkerhetspolitisk kris i vår omvärld.

Det här vet vi socialdemokrater, precis på samma sätt som vanligt folk som har en hushållsekonomi vet att man inte kan låna till konsumtion. Man kan inte låna till semesterresor, utan man bygger en stabil ekonomi för sig själv och sin familj. På det sättet gör vi socialdemokrater precis som vanligt folk gör: Vi

bygger en stabil och säker ekonomi, vi lånar till investeringar och vi ser till att konsumtionen finansieras. Det klarar inte den här regeringen av. Därför går det väldigt illa för landet just nu.

Anf. 29 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag kunde inte uppfatta något svar på eller någon reflektion över den fråga som Niklas Karlsson och jag å hans vägnar har ställt om den allvarliga utvecklingen vad gäller social och materiell fattigdom och hög arbetslöshet i Sverige och dess förenlighet med regeringsformens skrivningar om vad det allmänna särskilt ska verka för.

Fru talman! Niklas Karlsson, skatteutskottets ordförande, skrev på Facebook efter den senaste partiledardebatten: ”Är det ett nytt Kosackval vi ser? Dagens partiledardebatt i Riksdagen påminner om det historiska valet 1928, där högern gick till full attack mot socialdemokratin. Anklagelserna hade ingen hejd – sedernas förfall, en röst på Moskva, familjebandens upplösning och så vidare.” Anklagelserna hade ingen hejd den gången och kanske inte nu heller – höjd skatt på allt och alla.

Gärna tuffa debatter, fru talman, men gärna också svar på frågor.

Medborgare! Rösta med Socialdemokraterna den 13 september, så bygger vi ett Sverige där det allmänna tryggar rätten till arbete, bostad och utbildning samt verkar för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa – för alla! Ett Sverige där vi investerar i välfärden, bostadsbyggandet och klimatomställningen och satsar på arbetsmarknadspolitiken. Ett Sverige där höginkomsttagare får bidra mer – lite mer – till det gemensamma, där vi slutar överkompensera vinstjaktsskolor för uppdrag de inte har, där vi höjer barn-, bostads- och underhållsbidrag, gör medicinerna billigare och satsar på skolan, vården och äldreomsorgen. Ett starkare, mer rättvist Sverige.

Tack för debatten och glad sommar, finansministern!

Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill passa på att önska Markus Kallifatides en glad midsommar.

Jag vill nämna några saker.

Patrik Björck får väldigt gärna svartmåla mig. Det tänker jag att han kommer att fortsätta med. Han har några månader kvar i riksdagen. Men det är onödigt att svartmåla det som faktiskt fungerar och är bra i Sverige, av den enkla anledningen att en av orsakerna till att lågkonjunkturen har bitit sig fast – även om vi nu ser slutet – är oförutsägbarhet och osäkerhet runt om som gör att många människor håller tillbaka. Får man då dagligdags höra att allt är åt skogen med ekonomin i Sverige skapas ju inte trygghet, direkt. Så svartmåla gärna mig men inte svensk ekonomi, för svensk ekonomi är brutalt stark.

Socialdemokraterna och Moderaterna och andra partier här i riksdagen har kommit överens om att

stärka försvaret. Vi har kommit överens om att bidra på ett bra sätt till Ukraina. Det utgör över hälften av det underskott som staten kommer att ha i år och nästa år. Det är vi överens om, så jag måste ställa en fråga tillbaka. Vi har en stark ekonomi och en låg statsskuld. Vi är överens om att göra de här försvarsinvesteringarna. Vad jag vet står också Socialdemokraterna bakom våra satsningar på infrastruktur och rättsväsen. Vad är det då som ska tas bort?

Man står i riksdagens kammare och säger att det här går åt skogen och att den här regeringen lämnar stora underskott när man själv har nästan identisk storlek på budgeten. Det är inte trovärdigt. Jag tycker att man ska ta ansvar för vad man gör och beskriva det man gör, begripligt men också sanningsenligt.

Fru talman! Under den här mandatperioden har vår ekonomiska politik, det vill säga regeringens, gynnat dem med lägst inkomster mest. Vi redovisar detta på samma sätt som alla regeringar före oss.

Ginikoefficienten kanske inte är något man tänker på varje dag, men en del av oss gör det. Det är det vanligaste sättet att mäta ekonomisk ojämlikhet i form av inkomstspridning. Den beräknas minska över den här mandatperioden. Sverige har alltså blivit ett mer jämnt land sedan vi tog över.

Har det då inte varit tufft för många? Jo, absolut. Just därför har det varit så viktigt att stötta hushållen och sänka skatter på arbete och på pension. Nu ser vi också tillfälligt till att stimulera ekonomin, till exempel med sänkt matmoms och med att det blir billigare – halverad kostnad – att åka med kollektivtrafiken. Allt det här är ju bra för människor, och om jag uppfattar det rätt står även Socialdemokraterna bakom det. Eller är det något Patrik Björck gärna vill ta bort av de här stora investeringarna som vi nu gör?

Turbulent omvärld, oförutsägbar omvärld, oförutsägbart amerikanskt ledarskap – jag har sagt många gånger, här och på andra ställen, att det kommer med en hög kostnad för Sverige och svenskarna. Men vi klarar det bättre än de allra flesta länder av två skäl – just nu för att vi har en mycket bättre energimix än många andra EU-länder men också för att vi har en låg statsskuld som gör att vi kan agera där andra länder får skenande statsskulder om de gör det.

Vi är alltså på rätt väg, fru talman, men vi är inte framme. Det finns mycket mer att göra. Precis som ledamöterna har sagt före mig är det val snart, och då får man självklart välja. Ska det bli högre skatter eller lägre skatter? Ska det bli en stärkt arbetslinje eller en stärkt bidraglinje? Jag fortsätter gärna att stärka svensk ekonomi och svenskarnas ekonomi.

Anf. 31 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Nej, jag svartmålar absolut inte finansministern. Jag berättar däremot vad högerpolitik gör med ekonomi och arbetslöshet. Om man är högerpolitiker kan man såklart uppleva det som att man blir svartmålad. Men det är politiken jag svartmålar, bara så att vi är överens om det.

Vad är det som ska tas bort? frågar finansministern. Jo, det är högerpolitiken som ska tas bort. Om man misslyckas med tillväxten och misslyckas med arbetslöshetsbekämpningen, då bakas det en mindre kaka. Om man samtidigt lånar till skattesänkningar blir de nu hyfsade offentliga finanserna sakta men säkert sämre och sämre.

Finansministern har en sista chans att svara på min fråga.

Det är en fullständigt korrekt beskrivning av de fyra högerregeringarnas resultat när det gäller statsskuld och arbetslöshet som jag har gett. Statsskulden har gått upp och arbetslösheten har gått upp alla de fyra gånger som högern har styrt det här landet i modern tid. Det är bara fakta, och det kan vem som helst kontrollera.

Om vi nu har en hyfsat bra ekonomi i Sverige, kan finansministern berätta vad det beror på? Jag tror att de allra flesta förstår att det beror på att vi mellan de här fyra katastroferna med högerpolitik har haft socialdemokratiskt ledda regeringar som har stådat. Och vi står beredda att ståda upp igen.

Hur ska vi då ståda upp igen? Jo, vi ska bygga välfärden. Vi ska bekämpa arbetslösheten. Vi ska ha en politik som främjar tillväxt. Då växer kakan. Kakan blir större. Vi ska då fördela den mer rättvist, för det smarta med socialdemokratisk politik är att den inte bara är god för hjärtat. Den är också smart och rationell för hjärnan. Hjärta och hjärna, det är socialdemokratisk politik.

Anf. 32 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack återigen, Patrik Björck, för den här diskussionen!

Jag håller helt med om att hjärta och hjärna är viktigt i politiken. När jag går till jobbet varje morgon har jag faktiskt svenska folket för ögonen, även om inte Patrik Björck tror det. Jag har också för ögonen att Sverige ska bli ett bättre land också för våra barnbarn, inte bara i morgon utan för generationerna framåt.

Nu har jag ju fått en del påhopp här av Patrik Björck. Jag lämnar dem. Men om jag uppfattat saken rätt kommer inte Patrik Björck tillbaka hit i höst, så jag vill passa på att säga några ord.

Det var 20 år sedan jag och Patrik Björck kom in i riksdagen tillsammans. Vi satt i samma utskott. Patrik Björcks glöd har inte minskat. Den har varit konstant på hög nivå för de frågor och det Sverige som han arbetar för. Jag vill bara tacka för samarbete, för debatter och för insatserna här. Att vara en del av Sveriges riksdag är en otroligt viktig gärning för demokratin, vare sig man står här klockan 21.07 och diskuterar ett betänkande som man kanske inte önskar diskutera eller något annat. Men tack för goda debatter, högt tempo och bra energi! Jag önskar också Patrik Björck både en glad midsommar och en glad höst.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2025/26:522 om styrningen av Vattenfall

Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att se över styrningen av Vattenfall AB för att säkerställa ett effektivt genomförande av regeringens energipolitik.

Regeringen genomför flera reformer av den svenska elmarknaden i syfte att uppnå målen för regeringens energipolitik. På den avreglerade energimarknaden spelar Vattenfall och bolagets konkurrenter en viktig roll i det svenska energisystemet.

Staten beslutar på bolagsstämma om styrelse och bolagsordning för statligt ägda bolag. Bolagens verksamhetsinriktning grundar sig i riksdagens beslut, och riksdagen har beslutat att Vattenfall ska generera marknadsmässig avkastning genom att bland annat affärsmässigt bedriva energiverksamhet och samtidigt leda utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion.

Kravet på affärsmässighet säkerställer att staten som bolagsägare inte snedvrider konkurrensen mellan Vattenfall och dess konkurrenter. En fungerande konkurrens och lika förutsättningar för marknadens aktörer säkerställer en fungerande elmarknad.

Vattenfall lyder under samma lagar som privatägda bolag, och enligt aktiebolagslagen är det styrelsen och ledningen som ansvarar för att driva verksamheten inom den verksamhetsinriktning som ägaren bestämt.

Enligt statens ägarpolicy förväntas Vattenfall agera affärsmässigt, hållbart och föredömligt på ett sätt som upprätthåller allmänhetens förtroende. I detta ingår att betala väl avvägda ersättningar. Regeringen har genom den nya ägarpolicyn tydliggjort förväntansbilden på alla bolag med statligt ägande. Styrelsen och ledningen ansvarar för att Vattenfall sköts föredömligt inom ramen för lagstiftningen, bolagsordningen och statens ägarpolicy.

Vattenfall är ett viktigt bolag för Sverige och landets energiförsörjning. Jag och regeringen har fullt förtroende för att bolagets styrelse och ledning agerar i enlighet med riksdagens uppdrag och ägarens förväntningar.

Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret!

Vattenfall är som bekant ett helt statligt bolag vars inriktning och verksamhet i allra högsta grad påverkas av såväl beslut i denna kammare som av den statliga bolagsstyrningen. Genom åren har inriktningen för bolagets verksamhet varierat i enlighet med de politiska vindarna i samhället vid den tiden. Det kan exemplifieras med att de ägnat sig åt allt från kol till uteslutande fokus på förnybar kraft.

Olika regeringar har genom åren satt sin prägel på bolaget genom sina ägardialoger, justeringar av bolagsstyrelsens sammansättning med mera. Det har även den regering som Sverigedemokraterna

samarbetar med under denna mandatperiod gjort. Regeringen bytte tidigt ut delar av Miljöpartiets favoriter i bolagets styrelse.

Denna politiska styrning – med allt från att tidigare regeringar via lag, skatter och bolagsstyrelsen satte stopp för kärnkraft till att denna regering förväntar sig kärnkraftsprojekt av bolaget – är i sig inte konstig, givet att detta är någonting vi äger och att vi behöver anpassa oss efter väljarnas vilja i vårt ägande. Det har dock onekligen orsakat en del ryckighet för bolaget.

Vattenfall och dess verksamhet har därför under hela mandatperioden utgjort en följetong för Tidöpartierna. Framgången för den stora omläggningen av energipolitiken är direkt beroende av Vattenfalls verksamhet.

Mot denna bakgrund har Sverigedemokraterna genomgående velat skärpa styrningen av bolaget och bland annat framfört att sittande vd tillsattes under en helt annan fas för bolaget och rimligtvis borde bytas ut av styrelsen vid den pågående omläggningen av verksamheten. En vd som tillsattes när ägarna bara ville se förnybar kraftproduktion borde rimligtvis inte sitta kvar när ägarna vill se kärnkraftsinvesteringar.

Samtidigt ska det ändå tillstås att det har skett förbättringar från bolagets sida, och efter många om och men har Vattenfall påbörjat projektet för ny kärnkraft vid Ringhals. Nu tar andra aktörer en större roll i det, men det finns trots detta ett flertal brister i Vattenfalls arbete kopplat till det här projektet, skulle jag vilja hävda – trots att det rör på sig.

Vattenfall valde att utan politisk förankring ta bort storskaliga reaktorer i sitt leverantörsväl och bibehåller därför utrymme i nätets anslutningspunkt för havsbaserad vindkraft, som man vill bygga i anslutning till Ringhals – eller har velat i alla fall. Det tog Vattenfall ett halvår från denna nedselektering till att man kunde skicka in sin statsstödsansökan. Det borde ha kunnat ske samma dag, givet vad som förväntas i det initiala skedet.

Vattenfall har fortfarande inte säkrat rådighet över marken i anslutning till projektet med mera. Jag vill gärna höra finansministern resonera kring huruvida Vattenfalls del i Ringhalsprojektet lever upp till förväntningarna.

Samtidigt är det stundvis svårt att se skillnad på Vattenfalls kommunikation och marknadsföring och på Miljöpartiets. Man låter likadant, och man föreslår ungefär samma saker. Var jag än befinner mig ute i landet träffar jag väljare som är missnöjda med Vattenfall – såväl med deras kommunikation som med deras verksamhet.

Ser ministern ändå att bolaget lever upp till förväntningarna?

Anf. 35 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Tobias Andersson, för frågan! Det korta svaret är ja. Nu har vi ett bolag som tillsammans med nio stora industriföretag i Sverige steg för steg går vidare med kärnkraft på och vid Ringhals.

Vi har ett bolag som säkert har många fel och brister – jag vet att Tobias Andersson brukar påpeka det – men som omsätter 234 miljarder. Det är ett bolag som finns i många länder och som agerar delvis olika i olika länder för att olika länder har olika politisk inställning till vad man vill ha för energimix.

Sverige är ju ett kärnkraftsland och har varit det länge, och där har Vattenfall spelat en väldigt stor roll. Jag delar helt Tobias Anderssons bild av att det när vi tillträdde och våra fyra partier tog ansvar för Sverige naturligtvis var den tidigare ägaren, alltså den tidigare regeringen, som hade styrt bolaget Vattenfall i en annan riktning än vad vi nu gör.

Sedan dess har det ju hänt en hel del, så att säga. Det finns ju inget annat bolag i Sverige som har kommit så långt som Vattenfall, tillsammans med Industrikraft och numera Videberg, i att ta så många steg. Det finns inget annat bolag som gör det.

Kunde detta ha gått fortare? Ja, delvis, men om man tror att framgången för kärnkraft endast består i Vattenfall vill jag säga att det också är så – som jag vet att Tobias Andersson är medveten om – att det är en lagstiftning som har förändrats. Vi har ju nu tagit bort de hinder som har funnits för ny kärnkraft i Sverige.

Vi har jobbat med en riskdelningsmodell. Den är seriös, och den ska verkligen inte gå för fort att arbeta fram. När vi tänker på investeringar som ligger långt fram i tiden – Tobias Andersson är ju något yngre än jag, så att säga – är det klart att vi måste arbeta fram de bästa modellerna vare sig det är för Vattenfall, Videkraft eller andra bolag.

Vi har alltså förändrat lagstiftning, och vi har nu en bra riskdelningsmodell på plats. Jag ansvarar för den här frågan och Vattenfall, fru talman. Är det ett perfekt bolag? Nej. Gör de det vi nu vill? Ja, och det tycker jag är viktigt.

Sedan kan man ha synpunkter på detaljer och delar av Vattenfalls arbete, och det har säkert Tobias Andersson. Det har självklart även vi som ägare och regeringskansli, och under våra ägardialoger diskuterar vi riktningen och framtiden mycket.

Detta är dock, som sagt, ett stort bolag som finns på många marknader. Att man också är en stor vindkraftsproducent i Europa, eftersom det är många som har efterfrågat just vindkraft, är ju inte ett problem. Det stärker i stället Vattenfalls totala verksamhet. Förra året blev det över 30 miljarder i positivt resultat, vilket går tillbaka till statskassan.

Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tror att finansministern och jag i mångt och mycket delar synen på den statliga bolagsportföljen, huruvida den borde krympa ytterligare något under nästa mandatperiod och så vidare.

När det kommer till just Vattenfall tycker jag inte att hanteringen av Ringhalsprojektet lever upp till de förväntningar som vi har haft på bolaget. Precis som ministern nämner har vi verkligen krattat manegen: Vi har undanröjt hindren och de juridiska begränsningarna, och om man får tro uttalanden från

kommissionen och andra har vi den kanske mest väl-nyanserade statsstödsmodellen i Europa. Trots det rör sig detta inte i det tempo man kan förvänta sig.

Nu har Vattenfall gjort sin sista nedselektering. Jag ska inte stå och recensera den, utan jag har framfört mina synpunkter till Videberg Kraft och departementet. Men man har fortfarande inte rådighet över sajten, vilket innebär att man inte är i ett läge där man kan påbörja någon av de kommande tillståndsprocesserna gentemot mark- och miljödomstolen och gentemot Strålsäkerhetsmyndigheten.

För att man ska kunna påbörja detta behöver hela eller delar av naturreservatet hävas, och där verkar länsstyrelsen dra fötterna efter sig – och tabba sig, om jag ska vara ärlig. Det finns också en eller två privata fastigheter kvar som Vattenfall kommer att behöva expropriera om man inte löser ut dem. Det skulle naturligtvis göra att projektet drar ut än mer på tiden.

Det är för mig helt obegripligt att Vattenfall, i en satsning där staten går in med hundratals miljarder i CFD:er, lån med mera, inte kan lösa ut en eller två markägare genom att ge dem ett erbjudande som de godtar utan i stället oroar sig över att det riskerar att påverka prisbildningen för framtida tomtinlösen vid elnätsutbyggnad eller liknande.

Man borde haft rådighet för länge sedan, och man borde snudd på omgående efter att man nu gjort nedselekteringen vara redo att påbörja de kommande tillståndsprocesserna. Det är man dock inte, och jag upplever att det visar ett behov av att staten är tydligare i sin styrning av Vattenfall, för att säkerställa att detta sker.

Nu lät jag detta resonemang dra ut lite på tiden, fru talman, och jag skulle ändå vilja lyfta de artiklar som Dagens industri har skrivit om bolaget i relativ närtid. Man har bland annat skrivit att Vattenfall under 2020-talet har lagt 10 miljarder kronor på marknadsföring, kommunikation och försäljning. Det är nog mycket mer pengar än vad ägarna, det vill säga svenska folket, tycker är rimligt för ett bolag som till viss del ägnar sig åt monopolistisk verksamhet och i övrigt verkar på en väldigt reglerad marknad.

Det är svårt att härleda exakt hur varje krona har delats mellan de här områdena, men Dagens industri skriver: ”Den statliga eljätten står bakom flera spektakulära kampanjer med några av världens dyraste skådespelare och fotomodeller.” Det är alltså inte så att man har sparat på marknadsförings- och kommunikationsbudgeten.

Man har visserligen fortfarande delat ut pengar till staten, för man har gjort en stor vinst – absolut. Det är förstås också svårt att reda ut huruvida man hade haft den vinsten om man inte hade genomfört kampanjen. Men det sticker ju i ögonen på vanligt folk när de ser vad vd:n tjänar, att man delade ut 1 miljard i olika bonusar förra året och att man har lagt 10 miljarder på bland annat marknadsföring och kommunikation de senaste åren. Det provocerar folk.

Ser ministern ett behov av åtgärder kopplat till detta?

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 37 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar återigen Tobias Andersson för frågan.

Jag tänker att ägardialogerna med alla våra bolag, och även styrningen av alla våra bolag, handlar om att vara tydlig med vad politiken och inriktningen är. Men bolagen fattar såklart också beslut själva – speciellt om de är stora och konkurrensutsatta på en europeisk marknad.

Jag håller helt med Tobias Andersson och förstår att det sticker i ögonen att Vattenfall har vissa typer av bonusar med väldigt stora belopp. Nu har man visserligen inte haft det i ledningen eller på det sättet, men det är klart att det sticker i ögonen på en vanlig person med låg inkomst – jag menar alltså inte mig själv – och kanske en eluppvärd villa.

När det gäller annonskampanjer tror jag kanske inte att det är någonting som vare sig Tobias Andersson eller jag är bättre på än olika statliga eller privata bolag, men ja, jag kan förstå att även det sticker i ögonen. Det är dock viktigt att komma ihåg att detta är ett av de största energibolagen vi har och att de verkar på en marknad och i olika länder.

Man är såklart också en väldigt viktig del både för att elförsörjningen ska fungera och för omställningen. Vi vet ju till exempel att kärnkraft är fossilfritt och bra även för framtidens generationer.

Vi styr Vattenfall som vi styr andra bolag. Vi kanske har något mer kontakt med Vattenfall just eftersom det är ett stort bolag, som nu dessutom har en inriktning på ny kärnkraft. Styrelsen och ledningen har huvudansvaret för olika delar av verksamheten, men vi som riksdag och regering – med samarbetspartier – kan också styra, och det är precis det vi har gjort under de här fyra åren. Nu ser vi för första gången på väldigt länge – på flera decennier – att man går vidare med att bygga ny kärnkraft.

Ja, staten ska komma in som delägare i Videberg Kraft längre fram, men vi är också ägare genom Vattenfall. I grund och botten har jag förtroende för det Vattenfall gör, för styrelsen och hur man nu jobbar. Att man gör detta tillsammans med nio stora industriaktörer är en väldigt styrka – verkligen en väldigt styrka. Det ger också viss legitimitet och så att säga en kvalitetsstämpel att stora, framgångsrika bolag vill vara med i satsningen. Det skapar stabilitet och trygghet, och där råder nog inga olikheter.

Ja, det sticker i ögonen. Det är det korta svaret på frågan. Tobias Andersson fick även ett något längre svar.

Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för både det korta och det långa svaret från finansministern.

Jag tänkte återgå lite till det jag avrundade med, alltså den marknadsföring som bolaget har ägnat sig åt

och som varit ganska spektakulär och onekligen påkostad.

Det kanske senaste exemplet från Vattenfalls kampanj som har satt sig i minnet hos folk är att man tog in Samuel L Jackson för att prata om havsbaserad vindkraft och sjögräsships. Vattenfall är alltså ett bolag som inte ens bygger havsbaserad vindkraft i Sverige. Man har inget pågående projekt kring havsbaserad vindkraft i vårt land, det vill säga det land som äger bolaget. Ändå tar man in en Hollywoodskådespelare för att marknadsföra produkten – som man alltså inte ens erbjuder sina ägare här i Sverige.

Däremot har Vattenfall havsbaserade vindkraftsprojekt i andra länder. Hur har då det gått? Bara för ett par år sedan behövde man göra nedskrivningar och avsättningar på nästan 6 miljarder för förlustbringande havsbaserade vindkraftsprojekt i andra länder. Vi har alltså ett bolag som har förlorat omfattande summor på projekt av detta slag i andra länder, men som inte har projekt av det slaget i vårt land, och som ändå köper tv-tid och betalar Hollywoodskådespelare för att visa upp den produkt som man har förlorat pengar på i andra länder – och som inte finns på den svenska marknaden.

Jag ska vara ärlig och säga att jag har svårt att få ihop hur detta är rimlig marknadsföring av ett bolag som dessutom bedriver påverkansarbete i Sverige för att via elnätskollektivet tvångsfinansiera anslutningskostnaderna för havsbaserad vindkraft. Endast då vill man bygga den produkt som de hyr in Hollywoodskådespelare för att visa upp för svenska folket.

Detta provocerar mig och sannolikt väldigt många andra.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 39 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för diskussionen.

Detta är säkerligen provocerande. Det finns säkerligen också olika målgrupper – vissa kan tycka att det här är helt fantastisk reklam och stärkas av det. Jag bestämmer dock inte över det, och man kanske ska vara glad över att jag inte är inne och tycker till om eller redigerar reklamfilmer.

Vi har många starka statliga bolag. Några av dem har samhällsuppdrag, medan andra verkar på en mer eller mindre fri marknad. SJ, Vattenfall, LKAB och många andra bolag genererar värden som är viktiga för Sverige. Gör dessa bolag allt perfekt? Nej. Har den här regeringen styrt bolagen? Ja, med en ny, tydlig ägarpolicy och täta kontakter. Det bolag som vi pratar om nu är faktiskt, tillsammans med staten i övrigt och stora industrier, på väg att få ny kärnkraft på plats.

Med detta vill jag tacka Tobias Andersson för hans ihärdighet. Det är inte ironiskt menat; ihärdighet är bra. Han tar upp viktiga frågor, och jag vet att han vill Sveriges bästa. Jag hoppas att ledamoten får en skön sommar och, innan dess, en glad midsommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2025/26:535 om Braathens Regional Airlines företagsrekonstruktion

Anf. 40 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Niklas Karlsson har frågat mig om jag muntligen, skriftligen eller via tjänstemän har varit i kontakt med företrädare för Wallenbergsfären eller för Bra i frågor som rör Bras rekonstruktion, dess finansiering eller Skatteverkets agerande. Han har också frågat om jag känt till eller godkänt eventuella kontakter mellan statssekreteraren och Skatteverkets ledning samt om jag har för avsikt att ta något initiativ med anledning av uppgifterna om att tjänstemän vid Skatteverket ska ha instruerats att ändra tjänsteanteckningar efter att medier begärt ut dem.

Regeringen har löpande dialog med näringslivsföreträdare och företag i frågor som är viktiga för svensk ekonomi. Regeringen har även löpande dialog med Skatteverket, som är en av landets viktigaste myndigheter. Dialogen med myndigheter handlar inte om att vi vill lägga oss i beslut i enskilda ärenden. Skatteverket arbetar enligt de lagar och regler som finns för verksamheten.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Adrian Magnusson (S) i stället fick delta i debatten.

Anf. 41 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det svar som precis lämnades här i kammaren kan inte betraktas som annat än otillräckligt. Det ministern sa gav upphov till fler frågor än vad det gav svar. Interpellationen som lämnats in av min kollega Niklas Karlsson är utförlig, men svaret var knapphändigt. Man kan undra varför.

Låt mig kort redogöra för bakgrunden till detta.

Solna tingsrätt fastställde i april 2026 en företagsrekonstruktion för Braathens Regional Airlines. 95 procent av bolagets skulder skrevs av. Skatteverket valde att inte överklaga beslutet.

Bra, som jag fortsättningsvis kommer att kalla flygbolaget, har de senaste åren rekonstruerats ett antal gånger. Staten har på fem år skrivit av sammanlagt 770 miljoner kronor i skulder till en och samma ägarkonstellation. Avskrivningen i den senaste rekonstruktionen avser dessutom en skuld till Naturvårdsverket om 50 miljoner kronor och en sanktionsavgift om 83 miljoner kronor. Skatteverket var så kallad A-borgenär för skulden, vilket innebar att även Naturvårdsverkets krav skrevs av.

Fru talman! Skatteverkets beslut att inte överklaga får nog anses ha varit något av en överraskning med tanke på Skatteverkets rättsliga linje vad gällde rekonstruktionsförslaget. Man uttryckte sig så här:

Lösningen för koncernen tycks snarast handla om att genomgå rekonstruktion och låta andra ta notan för bristande anpassning och bristande finansiering.

Enligt uppgifter som florerat i medier föregicks Skatteverkets beslut av påtryckningar. Jacob Wallenberg ska personligen ha kontaktat regeringen för att se till att Skatteverket inte överklagade beslutet. Wallenberg har själv bekräftat detta. Efter det samtalet ska en statssekreterare ha kontaktat Skatteverket och framfört att myndigheten inte skulle sätta käppar i hjulet för Bra samt att bolaget är strategiskt viktigt för Sverige.

Enligt tidningen EFN fattade den dåvarande generaldirektören personligen beslutet att inte överklaga. När handlingar begärdes ut instruerades tjänstemän att justera tjänsteanteckningar så att de faktiska omständigheterna bakom beslutet inte gick att utläsa. Flera tjänstemän vägrade dock att göra detta.

Fru talman! I 12 kap. 2 § regeringsformen anges att ingen myndighet – och inte heller riksdagen eller regeringen – får bestämma hur en förvaltningsmyndighet ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning gentemot en enskild eller som rör tillämpning av lag. Mot bakgrund av detta och det svar som vi fått här i kammaren i dag, fru talman, kan jag konstatera att regeringens agerande i den här frågan väcker ett flertal frågor. Det kortfattade svaret gör knappast att frågorna blir färre – snarare blir de fler.

Det är naturligt att en regering har samtal med företrädare för näringslivet. Det har såväl högerregeringar som socialdemokratiska regeringar i det här landet historiskt haft, och jag kan nog lova att socialdemokratiska regeringar även i fortsättningen kommer att ha det. Men, fru talman, det är stor skillnad mellan att ha samtal och dialog och att lägga sig i hur Skatteverket hanterar ett enskilt ärende rörande ett enskilt företags, särskilt efter påtryckningar från en enskild näringslivsföreträdare.

Att regeringen har utövat någon form av påtryckningar mot Skatteverket verkar allt annat än omöjligt med tanke på Skatteverkets formuleringar innan myndigheten plötsligt beslutade att inte överklaga beslutet. Det styrks också av den bristande dokumentationen kring beslutet, som står i strid med det som Skatteverket uttalade tidigare.

Fru talman! Riksdagens kontrollmakt är oerhört viktig, och jag hoppas att finansministerns kommande anföranden kan ge oss lite mer klarhet i hur denna fråga har hanterats av regeringen.

Anf. 42 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Vi har på senare tid kunnat ta del av en hel del oroväckande rapportering om hur gränserna mellan statsministerämbetet och privata intressen har suddats ut, till exempel genom att människor erbjudits möjlighet att hjälpa till med trädgårdssysslor i utbyte mot värdefulla nätverk och kontakter.

Det här har naturligtvis fått oss i oppositionen att reagera, men agerandet har också dömts ut av ledande experter som mycket olämpligt. Juridikprofessor Joakim Nergelius ser det som en väldigt olycklig

sammanblandning av statens respektive regeringens angelägenheter och privata angelägenheter. Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt, kallar det en kladdig sörja. Anders Ivarsson Westerberg, professor i offentlig förvaltning, anser att det saknas en ryggmärgsreflex för var gränserna går och att man bör ha ett mycket tydligare avstånd till dessa gränser.

Varför, fru talman, nämner jag detta i en interpellationsdebatt om en rekonstruktion av ett flygbolag? Det vi ser här är ett antal mycket oroande tendenser som har direkt koppling till statsministerämbetet. Detta väcker i sin tur frågor om hur arbetet i Regeringskansliet bedrivs generellt.

Oavsett vilken organisation vi talar om är det chefen som sätter standarden och ribban. Om chefen börjar komma lite sent till jobbet kan andra följa efter. Om chefen börjar tänja på gränserna för vad som är okej kan även andra göra det. Så får man en kultur, och sedan får man en osund kultur.

Nu har det framkommit uppgifter, både från medier och genom egna kanaler, om att saker inte har gått rätt till i samband med flygbolaget Bras senaste rekonstruktion. Det handlar bland annat om regeringens styrning av en central myndighet och om att regeringsföreträdare har utövat politiska påtryckningar i ett enskilt ärende. Dessutom aktualiseras frågan om vissa upphöjda individers informella makt och möjlighet att så att säga kortsluta ordinarie beslutsvägar.

Det är inte konstigt, fru talman, att vissa ärenden – vissa rekonstruktioner – tilldrar sig ett större intresse. Det beror helt enkelt på att de är av större intresse. I det här fallet har en av landets främsta företagsledare, Jacob Wallenberg, bekräftat att han tagit kontakt med departementet för att, som han själv uttrycker det, beskriva de potentiella implikationerna för inrikesflyget om rekonstruktionen inte skulle kunna slutföras eller om den skulle fördröjas.

Frågan är: Vad hände efter det? Här behöver vi få djupare svar än vad som hittills framkommit, så vi tar frågorna en gång till, fru talman. Har ministern känt till eller godkänt eventuella kontakter mellan statssekreteraren och Skatteverkets ledning där statssekreteraren påpekat flygbolagets strategiska betydelse? Har ministern själv, muntligen, skriftligen eller via tjänstemän, varit i kontakt med företrädare för Wallenbergsfären eller för Bra i frågor som rör Bras rekonstruktion, dess finansiering eller Skatteverkets agerande? Här förtjänar vi tydligare svar.

Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag kommer att vara mycket kortfattad, särskilt med tanke på att ledamoten Niklas Karlsson inte är här. Jag hade tänkt tacka Niklas Karlsson för hans ledning av skatteutskottet och för fint samarbete.

Jag vill för min del avsluta den här interpellationsdebatten med att säga, på tal om var gränser går, att det vore högst olämpligt av en finansminister att stå i riksdagens kammare och diskutera enskilda myndighetsärenden. Det handlar också om en gräns. Det svar som

jag har lämnat skriftligt och även läst upp i kammaren är det svar som gäller. Att vi har kontakter med både näringslivsrepresentanter och våra myndigheter är ju alldeles självklart. Men än en gång, fru talman: Jag kommer inte att säga någonting mer i det här ärendet, för det vore olämpligt av mig.

Anf. 44 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Nu är visserligen inte Niklas Karlsson här, men riksdagens kontrollmakt hänger inte på Niklas Karlsson, även om han är en mycket kompetent riksdagsledamot och kollega. Jag tycker att finansministern gör det lite lätt för sig när hon inte vill svara på interpellationen och hänvisar till att Niklas Karlsson inte är här.

Jag anade lite att det här skulle komma från finansministern. Det är klart att regeringen alltid för samtal med myndigheter, företrädare för näringslivet och så vidare, som finansministern sa. Så är det, och det är naturligt. Det ska en regering göra. En regering som inte för samtal med myndigheter, näringslivsföreträdare och företrädare för civilsamhället är nog en regering som lever i ett eget vakuum och inte riktigt vet vad som händer i landet. Det hoppas jag alltså att man gör.

Men det är ju inte det som interpellationen handlar om. Det är ingen som har synpunkter på att finansministern har kontakt med Jacob Wallenberg, Skatteverkets generaldirektör eller någon annan. Vad det handlar om är ju att det finns en hel del uppgifter som pekar på att regeringen har utövat politisk påtryckning på Skatteverket i ett enskilt ärende efter påtryckningar från en väldigt profilerad företrädare för svenskt näringsliv, nämligen Jacob Wallenberg. Detta väcker många frågor gällande ministerstyre och hur regeringen ser på hanteringen av sina myndigheter och de kontakter som sker med näringslivet i övrigt. Det handlar helt enkelt om vilka intressen man företräder och vad man väljer att agera på.

Om jag har en granne som har problem med sitt företag, ska jag då lämna ut finansministerns telefonnummer om jag har det? Är det så jag ska tolka ministern? Då kan ju den personen ringa finansministern och berätta lite kort om sitt ärende, som skulle kunna hamna i tingsrätten. Det kanske handlar om någon rekonstruktion, till exempel. Nej, det är väl inte så det ska funka, antar jag.

Det här visar på att man har agerat enligt en väldigt profilerad näringslivsföreträdarens intressen och vilja och utövat ett politiskt tryck på en myndighet som såg ut att komma att fatta ett annat beslut gällande företaget Bras rekonstruktion med tanke på vad som förekom innan det här hände. Man ska ju komma ihåg att företaget Bra har genomgått ett antal rekonstruktioner genom åren och inte bara den här.

Oavsett det kvarstår de frågor som jag och ledamoten Olsson ställt här i dag. Vilket tryck har regeringen satt på Skatteverket för att agera i detta enskilda ärende? Finansministern verkar inte villig att svara, men jag hoppas att hon kan göra det. Hon har fler chanser på sig i dag.

Regeringen har väckt fler nya frågor än vad den gett svar. Det gäller både den hantering som vi har läst om i medierna och fått uppgifter om i andra kanaler, som ledamoten Olsson sa, och det svar som lämnats här i kammaren i dag. Det handlar om hur regeringen har hanterat ärendet, hur regeringen styr Skatteverket som myndighet och hur regeringen utövar sin makt gentemot myndigheterna i det här landet.

Anf. 45 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Elisabeth Svantessons svar är ju inga svar. De är mer beskrivningar av hur saker och ting borde vara. Myndigheten pratar med departementet. Departementet talar med näringslivet. Jag tror inte att någon förväntar sig något annat än att det är just så det går till.

Vi har dock kunnat ta del av väldigt starka reaktioner inifrån Skatteverket. Ett flertal medarbetare har vittnat om hur den ordinarie beslutsvägen har kortslutits, hur man har frångått gängse rutiner och hur externa krafter har kommit emellan och lagt sig i – kanske fått lägga sig i. Det är tydligt att något har hänt som har skapat stor upprördhet internt, och det tycks gå stick i stäv med vår stolta förvaltningstradition.

Det är självklart att vi som företrädare för oppositionen ställer frågor efter vad som framkommit, särskilt kring statsministerämbetet, som jag sa i mitt första inlägg. Det behöver inte vara så att någonting brottsligt har begåtts för att man ska reagera. Jag lever i alla fall mycket hellre i ett land där medierna granskar och där vi från oppositionen ställer frågor – och ställer nya frågor – än i motsatsen.

Fru talman! Jag är helt övertygad om att de här frågorna hade ställts även om rollerna varit ombytta. Hade det stått en socialdemokratisk finansminister här i kammaren hade det nu stått en moderat och ställt frågorna. Och det är precis så det ska gå till. Det är helt i sin ordning. De här frågorna är mycket berättigade och förtjänar svar, fru talman.

Framför allt tycker jag att den första frågan förtjänar svar. Det enklaste vore om finansministern bara sa: ”Nej, det har inte gått till så här.” Jag upprepar frågan: Har ministern känt till eller godkänt eventuella kontakter mellan statssekreteraren och Skatteverkets ledning där statssekreteraren påpekat flygbolagets strategiska betydelse? Det önskar vi svar på.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag uppfattar att finansminister Elisabeth Svantesson, Moderaterna, avstår från ytterligare inlägg.)

Anf. 46 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag vill att alla som tittar på den här debatten, både nu och i efterhand, noterar att finansministern inte svarade nej på den fråga som Kalle Olsson precis ställde utan i stället valde att inte använda sitt sista inlägg.

Frågorna hänger kvar i luften och är inte besvarade. Vi får väl se hur vi går vidare för att försöka få svar på de frågor som har ställts i dag. Det här väcker också en

del frågor om hur regeringen styr sina myndigheter. Finansministern ansvarar för ett antal andra myndigheter som är viktiga för landet, till exempel Kronofogden och Tullverket. Man kan ju undra hur den så kallade dialogen, som finansminister uttrycker det, med de myndigheterna ser ut, om det är så här det går till i ett ärende gällande Skatteverket och dess ledning. Frågorna hänger som sagt kvar, och vi får nog anledning att återkomma till dem. Riksdagens kontrollmakt är oerhört viktig, som jag sa i mitt första inlägg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2025/26:550 om regeringens ekonomiska politik

Anf. 47 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig vilka antaganden som ligger till grund för påståendet att regeringens politik har inneburit att en familj med en polis, en sjuksköterska och två barn i förskoleålder får drygt 5 000 kronor mer i månaden 2026 jämfört med 2022.

I 2026 års budgetproposition (prop. 2025/26:1) och i den senaste vårpropositionen (prop. 2025/26:100) finns detaljerad dokumentation av de antaganden som beräkningen vilar på. Det handlar till exempel om genomsnittliga månadslöner för en heltidsarbetande polis respektive sjuksköterska – uppgifter som inhämtats från strukturlönestatistiken. Av dokumentationen framgår bland annat också att effekten på hushållens ekonomi av sänkt mervärdesskatt på livsmedel baseras på Konsumentverkets antaganden om en rimlig konsumtionsstandard, medan effekterna av sänkt drivmedelsskatt och sänkt elskatt baseras på rimliga antaganden om hushållens bensin- respektive elförbrukning.

Adrian Magnusson har också frågat mig hur stor del av den redovisade inkomstökningen som är en direkt följd av regeringens politiska beslut, och hur stor del som förklaras av löneökningar och andra faktorer som inte beror på regeringens politik.

Svaret är att den aktuella barnfamiljen får 5 000 kronor mer i månaden tack vare regeringens budgetar under mandatperioden. Löneökningar och andra faktorer är inte en del av kalkylen.

Adrian Magnusson har vidare frågat mig om regeringen har gjort någon beräkning av hur samma familjs köpkraft utvecklats efter att hänsyn tagits till inflation, ränteutveckling och ökade levnadskostnader.

Nej, beräkningarna fokuserar på effekterna av regeringens åtgärder på hushållets ekonomi. I den senaste vårpropositionen framgår dock att typhushållet med en polis och sjuksköterska har fått en betydande real inkomstförstärkning under mandatperioden – hushållet beräknas ha fått en total nominell förstärkning av sin hushållsekonomi med 21 procent åren 2023–2026. Under samma period var den totala inflationen 12,5 procent.

Adrian Magnusson har slutligen frågat mig om jag anser att regeringens kommunikation ger en rättvisande bild av den ekonomiska situationen för svenska barnfamiljer i allmänhet.

Exemplet med en polis och en sjuksköterska med medelhöga löner är ett exempel på hur regeringens politik har stöttat vanliga barnfamiljer. Av 2026 års vårproposition framgår att även en ensamstående låginkomsttagare med barn har fått en betydande förstärkning tack vare regeringens politik.

Så ja, regeringens kommunikation ger en bra bild av hur regeringens politik har bidragit till att stärka hushållsekonomin för vanliga familjer med hårt arbetande småbarnsföräldrar.

Anf. 48 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack till finansministern för svaret på interpellationen! Det var som förväntat ett svar som var positivt till regeringens politik som drivits under mandatperioden, och det vore i och för sig märkligt annars.

Kommunikationen från regeringen och Moderaterna har kretsat mycket kring de 5 000 kronorna som en familj påstås få i plånboken varje månad. Man blir lite nyfiken på hur det här har räknats fram, för är det något jag inte har hört i samtal med människor runt om i landet så är det att de har fått en massa mer pengar i plånboken. Snarare tvärtom, fru talman.

Jag har tyckt att det har varit ganska intressant hur man har kommit fram till det beloppet. Jag har vid upprepade tillfällen bett om hjälp av riksdagens utredningstjänst för att räkna ut vad Moderaterna och regeringen har använt för siffror och underlag för att komma fram till sitt exempel.

Det har visat sig vara en inte helt enkel uppgift. Jag har fått hänvisningar till den fördelningspolitiska redogörelsen i vårbudgetpropositionen. Den har jag läst, precis som det som ministern läste upp här.

Frågan kunde kanske ha lämnats där. Men sedan såg jag den moderata kommunikationen tilltog, och att den dessutom fick tas tillbaka en gång. Då blev jag ännu mer nyfiken på vad det är för siffror som använts.

Där pratas det bland annat om att en del av beloppet består av "justeringar av jobbskatteavdrag med mera". Jag frågade riksdagens utredningstjänst vad det kunde vara. De svarade: "Det är svårt för oss att bekräfta eller vederlägga de poster som du presenterade då vi inte kan hitta information om vad exempelvis 'justeringar av jobbskatteavdrag med mera' består av eller hur de andra posterna har beräknats."

Det är det här som gör det intressant. Det är svårt att vederlägga uppgifterna. Men när man är ute och talar med människorna runt om i det här landet är det ingenstans man märker av den förstärkning i hushållskassan som regeringen och finansministern påstår har skett.

I samtal med människor som jag har när jag är på stan, knackar dörr eller när jag pratar politik i vissa sociala sammanhang, vilket man får räkna med, är det snarare de allt mindre marginalerna som tas upp, trots

de påståenden som regeringen gör om inkomstförstärkningar.

Sveriges Makalösa Föräldrar hade i slutet av maj en debattartikel i Aftonbladet. De utgår där från att de som får mer pengar i plånboken är de som ligger över brytpunkten för statlig skatt. Jag vet inte om det är så regeringen har räknat. Det kan säkert finansministern bekräfta eller förneka här i debatten i dag.

Oavsett det skriver Sveriges Makalösa Föräldrar i sin artikel att en ensamstående mamma med en inkomst på 25 000 kronor som bor i hyresrätt och åker kollektivt inte alls har fått några 5 000 kronor mer i plånboken per månad. Enligt artikeln går den personen i stället back med över 3 000 kronor per månad.

Enligt samma artikel har matpriserna med 26 procent sedan 2022, och samma familj som Sveriges Makalösa Föräldrar nämner i exemplet som jag precis redogjorde för betalar 2 000 kronor mer i månaden för mat än vad den gjorde i början av den här mandatperioden.

Regeringens kommunikation som går ut säger inget direkt om bostadsformen. Man kan kanske gissa vad det är. Men är det en villa eller en hyreslägenhet som den här polisen och sjuksköterskan bor i?

Högbostnadsskyddet för mediciner har också höjts, så man får anta att den familj som används för kommunikationen är fullt frisk. Eller är det något som jag missförstått?

Det är någonstans här frågetecknen fastnar och inte rätas ut. Regeringen kan säklart kommunicera detta bäst den vill, men var är de här människorna som har fått 5 000 kronor mer i månaden i verkligheten?

Var är den här familjen som har fått 5 000 kronor mer att röra sig med och känner av det i sin vardag? Inte blir det lättare heller för en ledamot som hör till oppositionen att delar av regeringens siffror är oerhört svåra att genomtränga. Det väcker i vissa delar fler frågor än svar.

Anf. 49 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Adrian Magnusson, för att jag får vara här och tala om våra satsningar för barnfamiljer!

Det har varit en otroligt tuff tid för många svenskar. Det har varit kämpigt, med hög inflation. Även om inflationen nu är bekämpad av regeringen, Riksbanken och parterna tillsammans är det fortfarande så att priserna är och har varit höga under en lång period. Bor man till exempel, som interpellanten nämner, i en hyresrätt med högre hyra har det blivit och varit tufft för många

Hela poängen med det som vi har gjort under de senaste åren – att sänka skatt på arbete och pension, och nu också att halvera matmomsen i ett år och nio månader och mycket annat – är att kunna stötta och vara en krockudde utifrån den styrkeposition som svensk ekonomi har. Man kan inte kompensera för allt. Det går inte, men vi har stöttat och underlättat för

många. Med det sagt är det fortfarande många som har det tufft.

Låt mig nämna några saker. Vi har som jag nämnde sänkt skatten för arbetande människor. Vi har också, som interpellanten säkert har uppmärksammat, förändrat reduktionsplikten ganska ordentligt. Medan Socialdemokraterna drev upp priset på drivmedel tog vi ned det.

Vi har nu också sänkt skatt på sparande och investeringar med ISK. Det gör att människor vare sig de röstade på vänstern eller högern får ta del av avkastning och spara för att ha en buffert i framtiden eller för vad som nu kan behövas.

Att 5 500 kronor ifrågasätts gör absolut ingenting. Det är alldeles självklart att det går att härleda detta. Riksdagens utredningstjänst får gärna ringa till någon av mina tjänstemän, så kan de lösa det. Det finns inte någon hemlighet eller något icke-transparent.

Budgetpropositionen är en stor produkt. Men det är också väldigt tydligt hur vi redovisar. Glöm inte heller bort att Finansdepartementets tjänstemän till exempel redovisar fördelning på exakt samma sätt i dag som de gjorde för 5, 10 och 15 år sedan.

Det är inte politiker som bestämmer till exempel hur fördelningsdiagrammen ska se ut. De visar svar på vitt att det är mest till dem som tjänar minst procentuellt sett. Det är alltid så vi mäter, och så har det har mätts även under tidigare regeringar.

Nu börjar vi se ljuset i tunneln. I en oförutsägbar och osäker omvärld har vi haft möjlighet att stärka svenskarnas ekonomi. Det vill vi moderater fortsätta att göra under nästa mandatperiod. Vi har också presenterat finansiering för hur det ska gå till.

Att människor de facto har fått mer pengar i plånboken kan Adrian Magnusson, om han inte litar på Finansdepartementet, också se hos andra prognosmakare och experter. En typfamilj har fått förstärkning i sin ekonomi. Det är tack vare den här regeringen.

Anf. 50 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag har också noterat det som regeringen ibland kommunicerar ut. Man menar att i procent har den som tjänat minst gynnats mest av regeringens politik. Nu betalar man inte räkningar i procent, fru talman, utan man betalar med faktiska pengar. Det är det som har någon betydelse. Det hade kunnat vara betydligt större effekter i reda pengar om man inte bara tittat på procent.

Med Socialdemokraternas ekonomiska politik hade nio av tio fått mer i plånboken. Det finns tydliga siffror på detta från riksdagens utredningstjänst för den som vill studera det.

Låt oss gå tillbaka till den fördelningspolitiska redogörelse som finansministern hänvisar till. Där finns uppradade exempel, precis som finansministern nämner, och det är i sin ordning.

Man blir lite intresserad av den polis och sjuksköterska som nämns i exemplet, för det är nog inte precis den vanliga polisen som patrullerar på stan. Det är nog en polis som tjänar ganska bra med pengar, som

förmodligen bor i en större stad i det här landet och som dessutom kör mycket bil. Så verkar det med tanke på hur tabellerna är uppställda.

Det är också intressant när regeringen pratar om 5 000 kronor och att det skulle vara en direkt effekt av regeringens politik.

Om man tittar i tabell 5.4 på sidan 35 i den fördelningspolitiska redogörelsen ser man att det står så här: Nominell förstärkning av hushållets ekonomi – och så vidare – varav effekt av årliga indexeringar i skattesystemet, givet oförändrade regler, alltså sådant som sker med något slags automatik, utgör 1 650 kronor för den här polisen, som man får anta befinner sig i det högre inkomstspannet bland poliser, och sjuksköterskan.

Om regeringen nu vill kommunicera de här 5 000 kronorna och säger att det är korrekt kan man alltså räkna bort i stort sett 1 700 kronor på ett bräde.

Man kan jämföra dessa 5 000 kronor med vad som gäller för ett ensamstående vårdbiträde med två barn, som också står med i den tabell som finansministern hänvisar till. Två barn är för ett ensamstående vårdbiträde lika många barn att försörja som för familjen med polisen och sjuksköterskan. Massan att försörja är densamma.

I tabellen ser man att den nominella förstärkningen av hushållets ekonomi 2023–2026 har varit 13 330 kronor för en sammanboende polis och sjuksköterska med två barn som är tre respektive fem år. Man får anta att föräldrarna befinner sig i det högre inkomstspannet vad gäller de här yrkesgrupperna. Det ensamstående vårdbiträdet med två barn på tre respektive fem år har fått 4 890 kronor. Det är en betydande skillnad – nästan 10 000 kronor eller i alla fall nästan 9 000.

Det är klart att man kan stå här och tala sig varm för procent och så vidare, men som jag sa i början av debatten: Räkningar betalas inte i procent. De betalas med faktiska pengar. Och man kan alltså se att en del av regeringens politik inte i samma utsträckning har gynnat den grupp som till exempel Makalösa Föräldrar nämner: ensamstående med två barn som bor i hyresrätt och åker mycket kollektivt. Vad jag kan se framgår det inte i tabellerna hur de här personerna lever i övrigt, men man kan nog utgå från att de inte bor i villa.

Anf. 51 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack återigen, Adrian Magnusson, för möjligheten att prata om hårt arbetande människors ekonomi!

Genom fyra budgetar här i Sveriges riksdag har regeringen haft en majoritet för att sänka skatten för hårt arbetande människor och låta människor få behålla mer av sin egen lön i plånboken. Det har varit extra viktigt i en tid när inflationens effekter har drabbat så väldigt många i Sverige. Regeringen vill fortsätta på den vägen.

Jag förstår delvis, fru talman, varför Socialdemokraterna försöker vända det här och göra det till något slags övning om att vi på Finansdepartementet inte skulle komma med, visa eller redovisa siffror på ett

transparent sätt. Sverige är nog ett av de länder i både Europa och världen som är mest transparenta med beslutsunderlag.

Siffrorna för en vanlig barnfamilj beror såklart på exakt var man bor. Poängen är att regeringen genom den politik vi har fört har stärkt ekonomin räknat i skillnaden mot hur det hade varit om vi inte hade genomfört all den politik som vi nu genomför.

Jag vill gärna, så här dagen före midsommar, passa på att berätta lite grann om vad regeringen har gjort för svenskarna i en svår tid genom att omprioritera i statens budget. Vi har kunnat sänka skatten, som jag sa, steg för steg på både pension och arbete. Vi har förändrat drivmedelspriserna, och vi har sänkt skatten på ISK. Den 1 juli, om inte alltför länge, sänker vi förskoleavgiften. För någon månad sedan eller två halverade vi matmomsen, till exempel.

Allt det här är viktigt för att bygga skyddsvallar kring svenskarnas ekonomi. Men det handlar också om att använda den styrka som vi har i den offentliga ekonomin för att bryta den lågkonjunktur som vi befinner oss i. Sverige sticker ut jämfört med många andra länder. Vi har en stabil grund. Vi har starka statsfinanser, och vi kan underlätta för människor.

Det är alldeles tydligt att det är den här regeringen som har gjort allt det här som jag nu har sagt och mycket, mycket mer. Det är den här regeringen som bekämpade den inflation som låg på lite över 10 procent när jag blev finansminister. Det är den här regeringen som stärker arbetslinjen och ser till att den bidragsreform som vi har fattat beslut om kommer på plats så att fler ska kunna arbeta. De ska inte bara kunna ta del av skattesänkningarna utan också ha ett jobb och en inkomst att leva på. Deras barn ska få se sina föräldrar gå till jobbet.

Steg för steg bygger vi Sverige rättvisare. Vi låter människor behålla mer av sin egen lön. Ansträngning ska löna sig. Samtidigt ska vi självklart ha ett riktigt bra skyddsnät för dem som behöver det allra mest.

Men – eller och – att underlätta för svenska familjer i en svår tid kommer inte av sig självt. På andra ställen, till exempel i den här kommunen, har Socialdemokraterna höjt skatten vid ett par tillfällen för hårt arbetande barnfamiljer och ensamstående mammor, medan regeringen har sänkt den.

Vi har också sett till att fritidskortet, som har varit till nytta för många ensamstående som har haft det allra tuffast, har varit en hjälp. Det är också väldigt tydligt att det vi nu gör när vi halverar kollektivtrafiktaxan under ett halvår är viktigt för väldigt många. Slutligen: Vi höjde taket för bostadsbidraget. Det hade inte gjorts sedan 1997.

Allt det här, fru talman, har regeringen gjort. Mer behöver göras, och mer kan vi göra framöver om svensk ekonomi fortsätter vara i lågkonjunktur och krisen i Mellanöstern inte går mot det slut som vi hoppas på.

Jag tackar för debatten och önskar en glad midsommar medan jag lyssnar på slutinlägget.

Anf. 52 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Finansministern vill gärna ha detta till en diskussion om transparens på Finansdepartementet och att jag skulle ifrågasätta Finansdepartementets siffror. Men det är Riksförbundet Sveriges Makalösa Föräldrar som konstaterar att en vanlig barnfamilj inte får 5 000 kronor mer utan i stället går back med 3 000 kronor, enligt exemplet i förbundets artikel.

Jag vet inte riktigt vad finansministern menar. Om hon vill påstå att det här är en socialdemokratisk kampanj får hon gärna det. Det är inte jag som har skrivit artikeln, utan det är som sagt en förening som arbetar med ensamstående mammor, framför allt, som har det tufft ekonomiskt. Finansministern får väl ta en diskussion med dem i så fall.

Jag lyssnade lite på debatterna här på morgonen. Om finansministern vill fortsätta att driva tesen att den här politiken syftar till att stärka arbetslinjen borde hon verkligen sätta sig ned och recensera den politik som har förts. Sverige har ju fler arbetslösa i dag än vi hade 2022. Jag tycker faktiskt att det är ganska modigt att säga att politiken syftar till att stärka arbetslinjen, för i så fall har man inte lyckats.

Det handlar också om att politik på något sätt skulle bekämpa lågkonjunkturen. Det stärker väl tesen att människor inte märker av de här 5 000 kronorna mer i sin vardag, för är det något som håller tillbaka svensk konjunktur är det att hushållen inte spenderar tillräckligt. Man kan verkligen ifrågasätta om det är så att vanliga människor runt om i det här landet verkligen känner att de fått 5 000 kronor mer i plånboken.

Jag har i de samtal jag har med väljare runt om i landet inte fått bilden att människor går runt och tänker: Jag har fått 5 000 kronor mer i plånboken! De tänker nog snarare att marginalen är ännu tuffare än vad den var 2022.

Jag får väl tacka för den här debatten och se om finansministern använder sitt sista inlägg.

Anf. 53 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag gör det väldigt kort, förutom att önska glad midsommar.

Ja, jag vet, och det är därför regeringen har jobbat så ihärdigt med att underlätta för människor. Det har varit tuffa tider; många känner det. Därför har det varit viktigt att stötta, och regeringen har kunnat göra det. Det vill jag fortsätta att göra. Sverige och svenskarna ska bli det rikaste landet i EU inom tio år, det vill säga ha det högsta välbefindandet. Dit kan vi nå.

Nu önskar jag återigen glad midsommar och tackar för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellationerna 2025/26:423 och 443 om åtgärder mot social dumpning

Anf. 54 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en ny utredning och till konkreta åtgärder, inklusive lagstiftning, som kan förhindra social dumpning mellan kommuner och stärka skyddet för människor i utsatthet.

Peder Björk har frågat mig om jag delar bilden att social dumpning mellan kommuner, där människor flyttas mot sin vilja och placeras i undermåliga bostäder, är ett allvarligt samhällsproblem, och om jag i så fall avser att vidta några åtgärder för att motverka detta.

Enligt socialtjänstlagen (2025:400) har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda får den hjälp som de behöver. I de allra flesta fall är det den kommun där den enskilde är bosatt som ansvarar för det stödet. Det kan dock förekomma att kommuner aktivt medverkar till att personer i behov av stödinsatser flyttar till en annan kommun utan att personen själv har uttryckt en tydlig vilja att flytta.

Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun handlar i praktiken om hur kommuner agerar gentemot socialt utsatta personer, vilken tillgång det finns på bostäder och vilka möjligheter det finns att skaffa sig ett arbete som det går att försörja sig på. En stor andel av dem som tidigare flyttat genom aktiv medverkan har varit nyanlända. I sammanhanget är det viktigt att påpeka att antalet personer som beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl i Sverige sedan en tid tillbaka har minskat kraftigt.

I regleringsbrevet för 2024 hade länsstyrelserna i uppdrag att, inom ramen för sitt ordinarie arbete, redovisa om kommunerna inom länet aktivt medverkar till att deras kommuninvånare bosätter sig i andra kommuner. Av rapporteringen i årsredovisningarna framkommer en blandad bild. Det är svårt att dra några bestämda slutsatser kring hur utbrett tillvägagångssättet är och vad det har fått för konsekvenser, men det har inte framkommit att det i nuläget används i någon större omfattning.

Frågan om aktiv medverkan till bosättning i en annan kommun handlar bland annat om hur kommunerna hanterar sitt ansvar enligt exempelvis socialtjänstlagen och hur de samverkar med varandra. Regeringen är mån om att det finns ett välfungerande samarbete mellan kommunerna emellan och fortsätter att följa frågan.

Anf. 55 EVA LINDH (S):

Fru talman! Social dumpning låter nästan som ett tekniskt begrepp – som något administrativt som sker i marginalen. Men det handlar inte om det. Det handlar om människor, familjer som befinner sig i en utsatt situation, som får höra att det kanske vore bättre att flytta någon annanstans. Det handlar om ensamstående mammor som lämnar det lilla nätverk de har. Det handlar om personer med psykisk ohälsa som förlorar kontakten med de människor som känner dem och som

vet vilket stöd de behöver. Det handlar om barn som får packa sina saker, lämna sin skola och säga hej då till sina kompisar – inte för att det är det bästa för dem utan för att vuxenvärlden inte tar ansvar. Detta är social dumpning, och det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige.

Fru talman! Vi socialdemokrater tror på det gemensamma ansvaret, vi tror på att kommuner ska hjälpa människor och vi tror på solidaritet. Vi tror på att ta ansvar. Det som händer i dag är att vissa kommuner får bära ett oproportionerligt stort ansvar medan andra i praktiken exporterar sina sociala utmaningar. Resultatet blir att kommuner som redan har ansträngda ekonomiska förutsättningar får ännu större utmaningar.

När ett större antal människor med omfattande stödbehov flyttar in påverkar det socialtjänsten. Det påverkar försörjningsstödet, skolan, elevhälsan, barn- och ungdomspsykiatri, möjligheten att planera verksamheten och ofta möjligheten att få jobb.

Kommunpolitiker runt om i landet försöker göra det omöjliga. De försöker få budgeten att gå ihop och dimensionera verksamheten rätt. De ska se till att det finns tillräckligt med personal i socialtjänsten och i skolan. Men hur ska man kunna planera när man inte vet vilka behov som plötsligt uppstår för att andra kommuner inte har tagit sitt ansvar? Hur ska man kunna fatta långsiktiga beslut när verkligheten förändras, ibland över en natt?

Statsrådet sa i sitt svar att det kan förekomma att kommuner aktivt medverkar till att personer i behov av stödinsatser flyttar till en annan kommun.

Statsrådet är ansvarigt för den här frågan. Statsrådet borde veta att det är så och att det inte bara kan förekomma, utan att det förekommer. Han hade kunnat veta det mycket bättre om han inte hade lagt ned den utredning som vi tillsatte, om han verkligen hade varit intresserad av att få veta hur det verkligen ser ut eller om han på riktigt hade besökt de kommuner som lärmar och sett hur det här påverkar människor och kommuner.

Jag hoppas att statsrådet åtminstone kan tänka på alla de människor som faktiskt påverkas av detta. Om man menar allvar med arbetslinjen kanske man inte skulle göra det ännu svårare att ta ett jobb, vilket det här ofta innebär. Människor flyttas från en kommun där arbetslösheten är ganska låg till en kommun där arbetslösheten är högre.

Anf. 56 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Debatten om social dumpning handlar i grunden om något mycket större än kommungränser. Den handlar faktiskt om människovärde. Den handlar om vad som händer när människor i utsatta situationer behandlas som kostnadsposter som kan flyttas runt på en karta.

Människor upplever att de pressas att flytta från en kommun till en annan, och dessa flyttar leder många gånger till boenden med låg standard, otrygg miljö och osäkra boendekontrakt. Dessutom sker flyttarna oftast

till platser där möjligheten till egen försörjning är sämre än på den plats man tvingas flytta ifrån.

Det här, fru talman, är allvarligt på riktigt, men det är uppenbart när man hör statsrådets svar att statsrådet och SD-regeringen inte vill se detta.

Det finns också en annan sida av problemet som vi måste våga tala om. Den sociala dumpningen uppstår inte i ett vakuum utan möjliggörs av en marknad, där vissa fastighetsägare har byggt hela sin affärsidé på att köpa upp nedgångna fastigheter i kommuner med en svag bostadsmarknad och sedan hyra ut dem till människor som saknar alternativ.

Det handlar om hus med stora brister i underhåll, det handlar om trångboddhet, det handlar om otrygga boendemiljöer och det handlar om människor som oftast saknar både makt och möjlighet att ställa krav. Mitt i det här finns det fastighetsägare som gör vinst på utsattheten.

Under de senaste åren har vi gång på gång kunnat läsa granskningar i bland annat tidningen Hem & Hyra om människor som flyttats till bostäder med omfattande brister. Det handlar om hus med mögel, läckande tak och trasiga ventilationer. Det handlar helt enkelt om fastigheter som många av oss aldrig själva skulle acceptera att bo i. Ändå förväntas människor i mycket utsatta situationer göra just det.

Fru talman! Social dumpning är inte bara en flytt utan en kedja. Först tvingas människor flytta, sedan hamnar de i undermåliga bostäder och därefter tjänar någon pengar på deras utsatthet. Även denna kedja måste brytas för att vi ska komma åt social dumpning. Sanningen är att om dessa boenden inte hade funnits hade omfattningen av den sociala dumpningen varit betydligt mindre. Därför räcker det inte att, som statsrådet gjorde, tala om kommunernas ansvar. Vi måste också våga lyfta blicken och tala om de ekonomiska krafter som tjänar pengar på systemet.

Min fråga till civilministern är därför: Ser statsrådet ett samband mellan social dumpning och förekomsten av oseriösa fastighetsägare?

Anf. 57 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Först och främst försvarar jag inte det fenomen som emellanåt kallas social dumpning. Det låter lite så i debatten här. Jag har flera gånger i denna kammare sagt att jag inte gillar fenomenet.

Jag kan konstatera att de slutsatser och förslag jag hann få av den utredning som den förra regeringen tillsatte, innan det fanns andra utredningar som var mer prioriterade på mitt område, rörde lagstiftning som låg utanför mitt ansvarsområde, bland annat mycket lagstiftning under Socialdepartementet. Jag kan också konstatera att de förslag, frågeställningar och problemformuleringar som hittills tagits upp i denna debatt också rör lagstiftning och frågor långt utanför civilministerns ansvarsområde.

Jag kan dock säga, bara för att tänga det Peder Björk nämnde, att undermåliga fastigheter naturligtvis är ett jätteproblem oavsett vem som bor i dem. Det finns såklart lagstiftning på området som skyddar

hyresgäster från undermåliga boenden, men den ligger inte under mitt ansvar.

Vi har nu infört eller avser att införa kommunal förköpsrätt av fastigheter. Det är en åtgärd som skulle kunna vara en del av lösningen på problemet. Vi har också på Socialdepartementet jobbat med en hemlöshetsstrategi för att motverka hemlöshet. Det tycker jag också ska tas in i debatten. Vi har även lyckats lägga om migrationspolitiken och få ned migrationsströmmarna. Vi har en ny bosättningslag som också gör att behovet av att erbjuda boende i andra kommuner kommer att minska med den nya migrationspolitiken. Vi vet att fenomenet har varit som störst just bland nyanlända.

Under de tre månader som nu återstår av mandatperioden kommer inga nya utredningar – eftersom det var en av frågorna i interpellationen – att initieras på det här området. Mycket har dock gjorts för att ge förutsättningar för att minska fenomenet.

Anf. 58 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som jag dock blir ganska upprörd över.

Statsrådet säger inledningsvis att han inte alls gillar det här fenomenet. Uppenbarligen ogillar han det dock inte tillräckligt för att prioritera att verkligen göra något åt det.

Han säger att det fanns mer prioriterade utredningar på hans område. Han kanske hade kunnat prioritera den här utredningen i stället för att ha en utredning om hopslagning av kommuner, något statsrådet verkar vara väldigt upptagen av. Jag hade kunnat tala om för honom vad den utredningens slutsats skulle bli, och då hade man kunnat använda de resurserna till att på allvar ta tag i det här problemet – som går in på bara skinnet på de människor som drabbas.

Peder Björk har förklarat detta och gett en bild av vad det handlar om. Men det verkar inte vara tillräckligt illa.

Statsrådet står dessutom här och säger att detta kommer att minska – det sa han också i interpellationssvaret – och att det bara skulle handla om nyanlända. Det hade statsrådet vetat att det inte gör om han verkligen hade satt sig in i den statistik och den kunskap vi ändå har. Det är inte så att om man bara minskar antalet nyanlända kommer det här fenomenet att försvinna.

Jag har mött många kommunpolitiker som beskriver en känsla av uppgivenhet men också brist på tillit till regeringen när den inte tar frågan på allvar – faktiskt också misstro. De har engagerat sig politiskt därför att de vill göra det bästa för alla sina kommuninvånare. Nu får de ta konsekvensen av beslut som andra kommuner fattar. Det leder till frustration, och jag förstår verkligen den frustrationen.

Detta riskerar att ställa människa mot människa och kommun mot kommun. Det är en farlig utveckling. Det är en utveckling som inte gagnar ett samhälle som ska hålla ihop – vilket jag tror är det absolut bästa för alla oss och för vår gemensamma utveckling.

Välfärden och vår välfärdsstat bygger på att vi håller ihop, inte försöker bli av med ansvar till någon annan. Då måste vi, också kommunerna, kunna ställa krav på staten. Detta kan inte lösas av enskilda kommuner. Det är helt uppenbart. Det krävs nationellt ledarskap. Det krävs tydligare regler. Det krävs bättre uppföljning. Framför allt krävs det en regering som ser problemet och är beredd att agera.

Det duger inte att blunda för ett så här uppenbart och stort problem för en grupp människor, även om den här regeringen kanske räknar bort dem – det är inte deras väljare. Detta handlar inte om valresultat. Det handlar om politik och vilken stat vi vill leva i.

Tycker vi verkligen att det är okej att människor ska behöva dumpas? Det vill jag ha svar på av statsrådet, gärna i den här debatten.

Anf. 59 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! I varenda debatt vi haft med statsrådet Slottnér om social dumpning väljer statsrådet att förminska problematiken – varenda gång! Jag vet inte om det beror på att statsrådet inte ser problemet på riktigt eller på att statsrådet inte vill se problemet. Jag vet faktiskt inte, fru talman, vilket som skulle vara värst.

Jag tycker att statsrådet ska ta kontakt med Fagersta kommun. Fagersta kommun har sedan 2021 tagit emot 600 personer – ja, fru talmannen hörde rätt: 600 personer! – som har tvingats flytta till Fagersta kommun mot sin vilja. Det är en av alla kommuner, fru talman, där vi vet att denna sociala dumpning förekommer.

Då tycker jag att det är både anmärkningsvärt och ansvarslost av statsrådet att både i svaret på denna interpellation och i tidigare interpellationsdebatter förminska och nonchalera problemet och hänvisa till att det inte finns, att detta inte pågår. Säg det till de 600 personer som har tvingats flytta till Fagersta kommun de senaste fem åren!

Detta är en fråga som statsrådet har ansvar för i regeringen, och statsrådet vill inte ens erkänna att problemet finns. Jag tycker, fru talman, att det är skamligt.

Problemet uppkommer givetvis därför att vissa kommuner inte vill ta detta ansvar, men det uppkommer faktiskt också på grund av att den här regeringen tillåter att fastighetsägare år efter år kan underlåta att underhålla sina fastigheter och sedan ha så dåliga fastigheter att ingen annan vill bo där än de människor som av sin hemkommun tvingas flytta dit. Det är den verklighet vi faktiskt lever i. Det här är inte en verklighet som vi socialdemokrater kommer att acceptera, och vi nöjer oss absolut inte med statsrådets svar.

Det räcker inte att konstatera att problemet finns, vilket statsrådet inte ens gör. Men om statsrådet skulle göra det finns faktiskt åtgärder att vidta. Vi socialdemokrater har visat att samhället kan vara hårdare mot fastighetsägarna, som systematiskt missköter sina fastigheter. Vi har lagt fram flera förslag där vi visar hur kommunerna kan ges bättre möjligheter att ingripa. Vi vill se stärkta sanktioner mot fastighetsägarna, som

gång på gång visar att de bryter mot regler och inte underhåller sina hus.

Vi vill göra det lättare att tvångsförvalta de fastigheter där människor tvingas leva under oacceptabla förhållanden. Ytterst vill vi socialdemokrater att samhället ska kliva in och säga: ”Nu är det nog. Nu river vi fastigheterna.” Då skulle vi komma åt problemet med social dumpning.

Står statsrådet fast vid sin bild av att social dumpning inte är ett problem i dagens Sverige?

Anf. 60 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det är relativt svårt att hålla fast vid ståndpunkter som man aldrig har haft. Det blir svårt att svara ja eller nej på den frågan.

Jag har flera gånger sagt detta i samband med ett tiotal debatter och interpellationer i exakt samma ämne under mandatperioden. Det här var nog den första interpellationen jag fick som statsråd. Jag har flera gånger sagt att problemet förekommer, men vi vet inte exakt i vilken omfattning. Det är inte så att det finns en clean och helt objektiv definition av problemet. Och det är inte alldeles helt lätt att veta när det är fråga om social dumpning eller inte.

Ändock har jag sagt att problemet förekommer, och jag gillar inte fenomenet. Detta har jag sagt. Men det går inte att svara vare sig ja eller nej på frågan.

Jag har heller aldrig sagt att problemet bara rör ny-
anlända. Jag sa i mitt svar att det är vanligt att detta drabbar invandrare, nyanlända eller dem som har varit här ett tag. Efter två år när rätten till boende har gått ut, och man inte har rätt att bo kvar i en bostad, kan fenomenet uppkomma. Självklart är det så att om asylinvandringen till Sverige minskar, minskar också det generella trycket på socialförvaltningarna. Därmed kan vi förutsätta att även det här fenomenet minskar.

Vi ska inte underskatta betydelsen av färre kommuner i Sverige. Det skulle hjälpa till mycket, eftersom det skulle göra kommuner mer robusta. Då skulle boende inte behöva flytta runt mellan kommuner, utan en gemensam socialförvaltning kan dela bördan på ett annat sätt. Jag tror absolut att färre kommuner skulle vara ett sätt att minska de negativa konsekvenserna.

Jag har gjort många kommunbesök under min tid som minister. Framför allt har jag träffat många kommunföreträdare. Jag har träffat företrädare för majoriteten av kommunerna, och frågan har kommit upp ett fåtal gånger. Fagersta är en av de kommuner som jag besökte i höstas vid ett besök i Västmanland. Företrädare för Fagersta kommun tog då upp frågan. Det har även varit någon annan kommun som också har lyft upp frågan.

Om problemet hade varit så trängande som det har framställts i den här debatten kan jag lova att frågan hade kommit upp oftare när jag träffar kommunledning runt om i Sverige på tjänstemannanivå och på politisk nivå.

Nu nämnde Peder Björk 2021. Det var väl då utredningen tillsattes. Vi kan väl ändå förutsätta att det har här varit ett fenomen som pågick även under

Socialdemokraternas åtta år vid makten. En utredning tillsattes kort före valet som inte hann slutföras före valet. Man kan undra hur äkta och hjärtligt engagemanget egentligen var under dessa åtta år.

Anf. 61 EVA LINDH (S):

Fru talman! Statsrådet har själv läst upp sitt svar: ”Det har inte framkommit att det i nuläget används i någon större omfattning.” Statsrådet har läst upp det.

Det är klart att vi inte tolkar någonting, utan det är precis som statsrådet säger – det är inte något större problem. Jag kan lova statsrådet att om han hade gjort det som var önskvärt för en kommunminister som är ansvarig för kommunerna i Sverige, besökt kommunerna snarare än att bjuda in kommunföreträdare till slottet, hade statsrådet fått veta mer om de utmaningar kommunerna har.

Om företrädarna sitter tillsammans med ett gäng andra människor är det kanske inte dessa problem som är det första som kommer upp. Det förstår jag. Fagersta kommun vet att man hela tiden måste ta upp denna fråga eftersom regeringen inte verkar ta frågan på allvar. Tänk om statsrådet rest runt, förutom någon liten valkampanjresa nu på slutet – men den här frågan verkar inte vara i fokus.

Statsrådet kan skratta hur mycket han vill. Det här är en allvarlig fråga. Anledningen till att frågan har debatterats så många gånger är därför att det handlar om ett allvarligt och seriöst problem. Det duger inte att hänvisa till någon annan. Ett statsråd är naturligtvis ansvarig för alla de beslut som fattas i regeringen.

Det här duger inte, och det blir underkänt för den här frågan nu när mandatperioden alldeles strax är slut. Jag hoppas att någon annan får ansvar för frågan i framtiden.

Anf. 62 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Till skillnad från den här regeringen gjorde den socialdemokratiska regeringen en hel del på området. Den regeringen såg problemet på riktigt. Den regeringen lät Statskontoret göra en stor enkätundersökning om förekomsten av problemet. Den socialdemokratiska regeringen bjöd in kommunföreträdare till rundabordsamtal. Den socialdemokratiska regeringen gav också ett samordningsuppdrag till en av länsstyrelserna för att koordinera arbetet i hela landet. Mot slutet av mandatperioden tillsatte man den stora, breda utredningen, som nuvarande civilminister lade ned första dagen på jobbet.

Det här säger något om viljan, engagemanget och prioriteringen mellan en SD-regering och en socialdemokratisk regering.

Fru talman! Låt mig avsluta där debatten började. Social dumpning handlar ytterst om människors rätt till ett värdigt liv. Ingen människa ska behöva välja mellan att bli kvar i en kommun utan stöd eller att flytta till ett boende som ingen annan skulle acceptera. Ingen människa ska användas för att lösa en kommuns budgetproblem. Ingen fastighetsägare ska kunna bygga sin affärsidé på att exploatera människor i utsatthet.

Vi socialdemokrater, till skillnad från statsrådet och SD-regeringen, vill ha ordning och reda. Vi vill motverka social dumpning. Vi vill stärka kommunernas ansvar. Men vi vill också gå efter de aktörer som tjänar pengar på problemen. Därför behövs inte bara fler utredningar, utan det behövs också politisk vilja och konkreta åtgärder. Det kommer vi socialdemokrater att fortsätta att driva på för. Det är dags att ta dem som utsätts för social dumpning på allvar.

Anf. 63 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Peder Björk försöker i sitt sista inlägg slå blå dunster i ögonen på människor och ljuger medvetet om vilken regering vi har i det här landet. Det är väldigt tydligt. Som Peder Björk mycket väl vet, även om han försöker ge sken av något annat, sitter Sverigedemokraterna inte i regeringen. Därmed är det, av helt naturliga skäl, ingen SD-regering.

Det är regeringen som tillsätter utredningar. Sverigedemokraterna har alltså inte haft något som helst inflytande över om den här utredningen ska fortsätta eller inte. Det blir svårt att anklaga en SD-regering för att ha avslutat en utredning när det partiet inte sitter med i regeringen. Ja, alla som lyssnar på debatten hör hur rörigt detta är, fru talman.

Det är skillnad mot mitt svar. Vi har inte data på att det förekommer i någon större omfattning. Vi har nämligen gett länsstyrelserna i uppdrag att titta på det. Men att det inte förekommer i någon större omfattning betyder inte att det inte alls förekommer, som mina motdebattörer sa här. Jag kan tycka att det blir lite lek med ord och hårklyveri.

Avslutningsvis: Jag tycker att det är så roligt att Eva Lindh har hakat upp sig på mina resor och på att många av mötena med kommunerna har skett på slott.

Det är ju så att landshövdingarna ofta bor på slott, bland annat i Eva Lindhs hemstad, Linköping. När jag har träffat landshövdingarna har jag mycket medvetet bett dem bjuda in kommunerna. Jag ska inte säga att det är för att slippa – det var en felsägning – utan snarare för att tiden inte räcker till att besöka samtliga 290 kommuner under en mandatperiod. Annars skulle jag inte göra något annat. Då bjuds de in till ett samlat möte på slottet, på länsstyrelsens arbetsplats. Jag bryr mig ärligt talat inte särskilt mycket om exakt var mötena äger rum.

Jag har träffat kommunerna samlat, tillsammans med landshövdingarna, för några mycket bra och genomgripande möten. Därutöver har jag besökt många kommuner där gps:en också visar kommunnamnet. Det här året har jag fokuserat på att besöka valkretsarna. Men alla valkretsar har ju ett antal kommuner, och därmed besöker jag också kommunerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2025/26:526 om ett reformerat utjämningsystem för en jämlik välfärd

Anf. 64 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig varför jag och regeringen ännu inte presenterat något förslag om ett reformerat kommunalt utjämningsystem samt hur jag avser att säkerställa en jämlik välfärd i hela landet och motverka att gles- och landsbygdkommuner halkar efter.

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet är viktigt för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och regionerna oavsett bebyggelsestruktur, befolkningsutveckling och andra socioekonomiska faktorer. Samtidigt behöver systemet utformas så att det inte motverkar effektivitet, utveckling och tillväxt. Utjämningskommitténs förslag bereds inom Regeringskansliet. Jag kan inte föregå den processen här i kammaren.

Regeringen vidtar flera åtgärder för att stärka kapacitet och effektivitet i kommunsektorn, i syfte att skapa förutsättningar för en god välfärd i hela landet. Det handlar bland annat om satsningar för mindre kommuner som upplever behov av att stärka sin förmåga att utföra sitt uppdrag gentemot medborgarna och att möta de utmaningar som samhällsutvecklingen innebär. Regeringen har 2025 och 2026 beviljat medel till sammantaget fyra konstellationer av kommuner i olika delar av landet för att i samverkan arbeta med kapacitetsanalyser.

Samtidigt vidtar regeringen åtgärder för att stärka välfärdens kvalitet och tillgänglighet i hela landet. Som exempel finns 300 miljoner kronor avsatta i statens budget för 2026, med motsvarande nivå beräknad för 2027, för att särskilt stödja utvecklingen av en nära och tillgänglig vård i gles- och landsbygd. Syftet är att Sveriges befolkning ska erbjudas en jämlik, jämställd och tillgänglig hälso- och sjukvård i hela landet.

Sverige ska ha en välfärd att lita på. Regeringen arbetar brett med att återupprätta en stark kunskapsskola och att förbättra tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården och omsorgen.

Avslutningsvis är det dock viktigt att komma ihåg att det är skatteintäkterna som står för den absolut största delen av kommunernas och regionernas intäkter. Regeringen för en politik för att stötta konjunkturen, öka tillväxten och få fler i arbete. Det har stor betydelse för det kommunala skatteunderlagets utveckling och därmed för alla kommuners och regioners ekonomiska förutsättningar. Därmed ges förutsättningar för en god välfärd i hela landet.

Anf. 65 EVA LINDH (S):

Fru talman! Den svenska välfärdsmodellen bygger på en enkel men avgörande idé: att människor ska kunna lita på att samhället finns där, oavsett vem man är eller var i landet man bor. Barn ska få en bra utbildning, äldre ska kunna känna trygghet i omsorgen och den som behöver vård ska få den i tid.

I dag ser vi dock att den principen utmanas. Kommuner och regioner har det tufft. Behoven ökar, befolkningen åldras och kompetensbristen växer. Och skillnaderna mellan kommunerna blir allt större. Särskilt hårt drabbas kommuner som är mindre, kommuner i gles- och på landsbygd och kommuner med stora socioekonomiska utmaningar.

Fru talman! Just nu sitter kommunpolitiker och tjänstepersoner med budgetar som inte går ihop. De försöker få äldreomsorgen att fungera trots ökade kostnader. De försöker säkra elevhälsan när behoven växer. De försöker rekrytera personal till vård, skola och socialtjänst i en tid av växande kompetensbrist.

Samtidigt väntar de på besked från regeringen. De väntar på ett reformerat utjämningsystem. Hela riksdagen har kommit överens om att det systemet behöver ses över, för att säkra likvärdiga villkor i hela landet. Utredningen är klar, och remissvaren är inne. Men efter två år saknas fortfarande regeringens förslag.

Det är inte bara en administrativ försening. Det måste statsrådet ändå erkänna. Ett förslag borde kunna ligga på riksdagens bord. Men inget händer. Inget kommer. Och gång på gång svarar statsrådet att han inte kan säga någonting, eftersom det ligger på regeringens bord. Han kan inte föregå den processen.

Det är ju lätt. Statsrådet tycker att man kan komma undan med att ge det svaret till kommuner och regioner.

Alla förstår dock att det här inte handlar om bara en administrativ försening. Det handlar ju om att regeringen – SD och regeringen eller SD-regeringen – faktiskt inte har kommit överens om vad man ska lägga på riksdagens bord. Det är uppenbart.

Trots allt man nu kan hänvisa till eller inte handlar detta om vilket Sverige vi vill ha. Vill vi ha ett Sverige där välfärden håller ihop landet eller ett Sverige där skillnaderna mellan kommunerna tillåts växa?

Det kommunala utjämningsystemet är ett av våra viktigaste verktyg för att hålla ihop vårt land. Det handlar om solidaritet mellan kommuner och om att hela Sverige bidrar efter förmåga och får stöd efter behov. Kommuner planerar som sagt också sina budgetar efter det här.

Det handlar om politiska prioriteringar. Jag tycker att man måste gå från fina ord om hjärtlandet i en valrörelse till att på allvar göra de politiska prioriteringar som innebär att vi har en välfärd värd namnet i hela landet.

Anf. 66 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Tack, Eva Lindh, för en väldigt viktig fråga!

Förslaget om ett nytt utjämningsystem, som kanske inte längre ligger på statsrådets bord utan snarare verkar ha glidit ned i byrålådan, är en väldigt viktig fråga för min valkrets, Jämtlands län.

För en tid sedan besökte statsrådets parti- och ministerkollega, Elisabet Lann, sjukhuset i Östersund. Hon uttalade sig då om situationen i just Region Jämtland Härjedalen. Hon sa att sjukvården i Jämtland

Härjedalen har en ”omöjlig uppgift”. Med det menade hon väl att det är väldigt svårt att bedriva vård i en stor men samtidigt liten och framför allt väldigt glest befolkad region som Jämtland Härjedalen.

Det var ett intressant och kanske lite oväntat uttalande. Man kan se det som en ärlig och uppriktig bedömning av statsrådet, som uppfattar att den här regeringen inte klarar av att säkerställa tillgänglig, likvärdig vård i hela landet.

För egen del, fru talman, ser jag uttalandet som något av en kapitulation. Den givna motfrågan blir ju: Varför ser inte statsrådet och regeringen till att göra uppgiften möjlig också för en liten region som Jämtland Härjedalen? Varför gör inte regeringen mer för att utjämna de strukturella skillnader som vi inte kan påverka, som att det är 13–14 mil från Gunnarvattnet i Krokoms kommun till sjukhuset i Östersund – det bara är så – eller att det är dyrare, utslaget per medborgare, att hålla en vårdkedja som täcker 12 procent av landets yta men bara rymmer 1,2 procent av landets befolkning. Det är en gleshet som innebär att 25 procent av befolkningen har mer än en timmes resväg till närmaste akutmottagning, jämfört med 2 procent i riket som helhet.

Så ja – utan ett starkt statligt engagemang är det om inte en omöjlig så en extremt utmanande uppgift att under dessa villkor bedriva hälso- och sjukvård.

Men, fru talman, det behöver faktiskt inte vara så här. Erik Slottnér skulle kunna göra verklighet av Utjämningskommitténs förslag, som alltså i flera år har legat hos ministern. För Jämtland Härjedalen skulle det innebära 145 miljoner första året, och sedan skulle det trappas upp till 185 miljoner. Det går knappt att tillräckligt understryka vad detta skulle innebära för möjligheten att bedriva en trygg och tillgänglig vård i hela vårt stora län.

Samma fråga kan man ställa till statsrådet här i kammaren i dag: Varför ser inte statsrådet till att göra vårduppdraget möjligt också i Jämtland Härjedalen? Eller för att använda Eva Lindhs fråga: Vad tänker ministern göra, på riktigt, för att säkerställa jämlik vård i hela det här landet?

Anf. 67 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu utvecklas detta nästan till en sjukvårdspolitisk debatt i och med Kalle Olssons inlägg. Den kanske jag inte kommer att ge mig in i fullt ut, men jag vill ändå säga att hela Kalle Olssons inlägg var en stor argumentation för att förstatliga hälso- och sjukvården. Jag hörde till och med tal om ett större statligt engagemang. Vi kristdemokrater vill ju att staten ska ta över hälso- och sjukvården för att skapa en mer jämlik sjukvård i landet. Då skulle de problem som har tagits upp här undvikas eller rent av försvinna, och enskilda regioner skulle slippa bli beroende av andra regioners kostnads- och inkomstutjämningsbidrag inom systemet. Så tack, Kalle Olsson, för ett fint inlägg för ett förstatligande av sjukvården och ett avskaffande av regionerna! Elisabet Lann har nu också sträckt ut en

hand till Socialdemokraterna för att göra gemensam sak i denna fråga.

Precis som Eva Lindh säger fick vi ett betänkande från Skatteutjämningskommittén, där vi inte var helt nöjda med slutsatserna; vi såg en del brister. Vi ville skapa starkare incitament för kommuner att gå samman för att tydligare än i dag kunna stå på egna ben och inte vara lika sårbara som man är i dagens fragmentiserade kommunorganisation. Vi ville också se till att man fick starkare tillväxtincitament i utjämningsystemet och tyckte inte riktigt att kommittén hade levererat utifrån de tilläggsdirektiv vi gav. Vi skickade ut en ny promemoria om att vi exempelvis skulle kompensera gleshet mer än kommitténs förslag, vilket skulle gagna till exempel Västerbottens inland och många Jämtlandskommuner.

Sedan dess har vi inte kunnat komma fram med ett gemensamt förslag eftersom detta fortfarande bereds. Det har kommit fram mycket synpunkter på både kommitténs och promemorians förslag. Många har tyckt till, och många synpunkter finns.

Det här är en teknisk fråga. Drar man i någon parameter får det stora konsekvenser i andra delar. Det gör att regeringen inte har kommit fram med ett samlat förslag ännu, utan beredning pågår fortfarande.

Jag tycker inte att någon kommun ska budgetera utifrån ett nytt system, utan man måste budgetera utifrån det system som nu gäller. Jag är själv före detta kommunpolitiker och förstår verkligen behovet av förutsägbarhet, men man ska inte räkna med att det under hösten kommer att fattas beslut om ett nytt skatteutjämningsystem som börjar gälla den 1 januari 2027. Skulle detta ske får man lägga fram någon form av ändringsbudget senare under hösten. Men jag tycker inte att man som kommunalråd ska räkna med detta i sina budgetar.

Vi pratar om skatteutjämningsystemet, som den här interpellationen handlar om, men jag tycker ändå att det är värt att påminna om att kommunernas ekonomi nu generellt förbättras i landet. Kommunsektorn beräknas göra ett överskott på runt 40 miljarder kronor.

Regeringen har också riktat särskilda statsbidrag till särskilt kritiska sektorer i kommuner och regioner. Vi har gett pengar till kapacitetsutredningar för att kommunerna genom olika analyser ska visa hur de ska klara sitt välfärdsuppdrag inom en tioårsperiod.

Vi har gett Upphandlingsmyndigheten skarpare verktyg för att vägleda kommuner att göra bättre offentliga upphandlingar. Inte minst AI-verkstan och många andra satsningar på digitalisering innebär en jättestor möjlighet för Kommunsvrige att bli mer effektivt och få ut mer kvalitet för varje skattekrona man lägger in. Det är jätteviktigt att ta in även dessa åtgärder när vi pratar om kommunernas ekonomi.

Anf. 68 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag trodde att statsrådet var här som regeringens representant, inte som representant för Kristdemokraterna. Då undrar jag: Är det hela

regeringens åsikt att man ska förstatliga hälso- och sjukvården? Det är mer av en retorisk fråga; jag tänker inte att vi ska ha en debatt om sjukvården här just nu, även om jag gärna debatterar den. Den är oerhört viktig, och utjämningsystemet är en förutsättning för att vi ska kunna ha en god sjukvård i hela landet.

Dessutom tror jag att många av de kommuner vi pratar om här, kommuner i glesbygd och på landsbygd, nog undrar var de där överskotten är någonstans. Det är detta vi pratar om i den här debatten: att förutsättningarna är så oerhört olika i kommunerna i Sverige.

Jag tror inte att kommunföreträdare förväntade sig att den här regeringen skulle svika hela landet i så hög grad som den faktiskt har gjort. Jag tror att man kanske ändå förväntade sig av de partier som sa sig stå på landsbygdens sida och pratade om hjärtlandet att de skulle göra något för att underlätta för de kommunerna.

Men det gjorde man inte. Man svek dem, inte bara genom att inte ta fram ett nytt utjämningsystem. Statsrådet är alltså så väldigt upptagen av att man ska slå ihop kommuner att det inte har kommit ett nytt utjämningsystem. Det är så det kan tolkas. I varje debatt och i alla prioriteringar verkar detta vara en stor grej, så då blir det inget utjämningsystem.

Dessutom har kommuner och regioner fått otillräckliga resurser, och man har särskilt tagit bort riktade resurser till kommuner i glesbygd och på landsbygd, något vi socialdemokrater införde i väntan på ett nytt utjämningsystem därför att vi såg att olikheterna var för stora. Detta har man också tagit bort.

Men vad har vi nu, då? Vi har alltså haft en utredning som alla partier har suttit med i. Statsrådet säger helt enkelt att den utredningen inte duger, trots att Kristdemokraterna också satt med i den.

Trots att företrädare från alla partier var med och att alla partier gemensamt lade fram ett förslag på en utredning sveps det bara bort. Utredningen lades på bordet 1 juli 2024, men ingenting har hänt.

Jag är upprörd, för ag tycker att Sverige ska göra ett annat vägval. Jag anser att hela Sverige är värt att ha en välfärd att räkna med. Det ska inte vara möjligt att ha olika förutsättningar för en jämlik välfärd i hela landet.

Jag kommer från Östergötland. Jag vet hur olika verkligheten kan se ut inom ett och samma län. Jag vet att förutsättningarna ser annorlunda ut i större städer än i mindre kommuner. Jag vet att människor älskar sina hemorter och vill bo kvar där, där de har sina familjer, sina jobb och sina liv.

Vad avser statsrådet att göra om han får förnyat förtroende på den här punkten?

Anf. 69 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Det kom kanske inte som en jättestor överraskning att statsrådet skulle hemfalla till förstatligandefrågan när det gäller sjukvården. Man skulle ha satsat lite pengar på det.

Det här är en väldigt viktig fråga. Precis som Eva Lindh säger handlar det om de förutsättningskapande

åtgärderna för någonting som är helt centralt i människors liv. Drift av hälso- och sjukvård är ju speciell i den meningen att det inte finns så värst många alternativ. Saknas det pengar i kulturskolan kan man ju alltid ställa in några fiollektioner. Man kan sluta att klippa gräsmattan på fotbollsplanerna. Man kan hoppa över att ge personalen en julgåva i avslutning. Men man kan inte stänga intensivvården. Man kan inte dra in på cellgiftsbehandlingar, och man kan inte avstå från att låta ambulanshelikoptern fortsätta att flyga.

Vi är ett samhälle där vi vårdar våra sjuka. Det är kanske i första hand ett moraliskt etiskt åtagande, men apropå statsrådets svar om det statliga engagemanget vill jag framhålla att också staten kommer med väldigt mycket styrande principer, både sådana som är antagna här i kammaren och sådana som kommer från våra myndigheter.

Hälso- och sjukvårdslagen stipulerar ju att det är patientens behov som ska styra prioriteringen av vården. Vi har patientlagen, som ger patienterna möjlighet att på egen hand söka vård i andra regioner, och det är vård som sedan ska betalas av hemregionen. Vi har de privata vårdapparna, och det är samma sak där, alltså att det är hemregionerna som betalar.

Vad vi ser är en väldigt påtaglig statlig styrning. Men vad vi däremot saknar är en regering som är beredd att kämpa för att hela landet ska fungera och för att vården också på landsbygden ska vara trygg och tillgänglig.

Nu är det i praktiken för sent att hoppas på den här regeringen. Nu får vi jobba för en annan regering, som är beredd att ta ansvar för att vi också har trygg och tillgänglig vård i hela landet.

Anf. 70 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tror som sagt att oddset har varit ganska lågt, så Kalle Olsson ska nog inte gräma sig så mycket för att han inte satsade några pengar i den betingen. Och till Eva Lindh vill jag säga att det, som bekant – ledamoten erkände ju att det var en retorisk fråga – inte är regeringens uppfattning att staten ska ta över hälso- och sjukvården, utan det är Kristdemokraternas syn. Det är mycket korrekt att jag står här som regeringens representant. Men jag sa också att jag talade specifikt om Kristdemokraterna när jag sa detta. Jag tillhör ju det partiet, som bekant.

Om man skulle komma rakt in i debatten utan att veta vad partierna tyckte eller något skulle man nästan få uppfattningen att regeringen är emot ett system för kostnadsutjämning och inkomstutjämning. Det är vi alltså inte. Vi har en ganska omfattande utjämning mellan landets kommuner och regioner. För vissa kommuner kommer en ganska stor del av intäkterna från kostnadsutjämningen. Vi är överens om att vi ska ha ett sådant system. Det är väldigt viktigt om man ska kunna bo, verka och leva i hela landet.

Vi har som sagt också fått en utredning på bordet som föreslår vissa ändringar i det här systemet för att anpassa det mer till dagens data och verklighet. Men i

grunden är vi helt för att det ska finnas ett sådant här system.

Alla som kan något om frågan är också väl medvetna om att också små förändringar kan få stora effekter och en del marginaleffekter. Detta vill vi gärna undvika. Därför har vi remitterat ett förslag med vissa justeringar som bland annat skulle gynna tillväxt och glesbygd men också uppmuntra till fler kommunsammanslagningar eller i alla fall inte missgynna sådana.

Regeringen har också aviserat att vi avser att gå vidare med ett nytt förslag till skatteutjämning, men vi har ännu inte lagt fram något sådant. Men vi har alltså i budgetpropositionen sagt att vi avser att lägga fram ett sådant, så låt oss se när det kommer att göras. Men vi är inte där än. Så är det.

Vi har under mandatperioden ökat de generella statsbidragen med 16 miljarder kronor. De riktade statsbidragen har ökat mycket mer än så. Jag har inte den exakta siffran i huvudet, men på totalen är det över 40 miljarder kronor i ökade statsbidrag till kommunsektorn. Mycket av det är riktat till hälso- och sjukvården och till skolan. Mycket går också till äldreomsorgen. Det är väldigt bra.

Vi ser nu tydliga effekter i form av kortare vårdköer. Vårdköerna i landet har generellt minskat med 36 procent sedan regeringsskiftet 2022. Detta visar att vi med riktade medel och ökad statlig styrning faktiskt kan få ned vårdköerna och öka vårdens tillgänglighet. Det är väldigt positivt.

Vi har under den här mandatperioden också gått från EU:s bottenliga vad gäller tillväxt till att nu vara ett av de starkaste tillväxtländerna, enligt de prognoser som ligger. Det kommer att betyda otroligt mycket också för kommunsektorns ekonomi framöver – mycket mer än ändringar i skatteutjämningsystemet.

Det är väldigt många frågor som påverkar kommunernas ekonomi framöver. Jag vill också dementera det rykte som Eva Lindh sprider om att vi inte fått en proposition om ett nytt skatteutjämningsystem på grund av att jag har varit så belastad av frågan om kommunsammanslagning. Så mycket tid har den frågan inte tagit. Däremot har jag en väldigt bred portfölj med väldigt många politiska ansvarsområden. Det kan jag erkänna, och ibland känns det som att man ibland får prioritera onödigt hårt. Men kommunsammanslagningens utredningens slutsatser har inte bidragit till att frågan om skatteutjämningsystemet fortfarande bereds på Regeringskansliet. Det kan jag dementera här och nu.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Alla är naturligtvis medvetna om att interpellationer handlar om att granska regeringen och statsrådets tjänsteutövning.)

Anf. 71 EVA LINDH (S):

Fru talman! Exakt, och det är oppositionens roll att göra detta.

Det är uppenbart att statsrådet tycker att han har ett väldigt tufft uppdrag. Han hinner ju inte besöka kommunerna. Det tar alldeles för mycket tid, så han samlar dem på en gång, så behöver han inte öda tid på det.

Han har heller inte tid att ta tag i ett utjämningsystem som skulle innebära en avgörande skillnad för många kommuner. Han antyder att man liksom slarvar bort frågan och inte tycker att det är så viktigt.

Men för varje år som har gått under den här mandatperioden blir utjämningsystemet allt mindre utjämnande. Det vet inte alla. Man känner det kanske, men det är alltså precis detta som händer eftersom siffrorna inte längre uppdateras. För varje år som går så blir det alltså större och större skillnader mellan regioner och mellan kommuner. Detta har regeringen ansvar för.

Regeringen har inte prioriterat detta. Man har inte orkat ta tag i ett utjämningsystem, fast man har haft en utredning klar och färdig på bordet. Men den duger inte. Det viktigaste för den här regeringen verkar vara att se till vissa kommuner som redan har bättre förutsättningar eller slå samman kommuner. Det verkar vara viktigare för statsrådet än annat.

Men om man nu jobbar på det, om det finns en utredning och det dessutom står i budgeten att det ska komma ett förslag – när kommer det? Det börjar bli ganska ont om tid, och det ser inte ut som om den här regeringen kommer att få förnyat förtroende. När kommer förslaget?

Jag vill ha ett svar av statsrådet. Och jag hoppas verkligen, för hela landets skull, att det blir en S-ledd regering i höst som tar det här på allvar och som vill ha en jämlik välfärd i hela landet.

Anf. 72 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag får kanske påminna ledamoten om uttrycket ”högmod går före fall”.

Jag måste ändå säga att jag tycker att det blir både löjväckande och komiskt. Jag tror att Eva Lindh faktiskt är den enda i detta land som kritiserar mig för att jag reser för lite bland kommuner i Sverige. Andra får ge ros; det ska man sällan göra om sig själv. Men jag får väldigt ofta uppskattning för att jag är så närvarande runt om i landet och för att jag besökte samtliga län redan under mitt första år som minister. Det har varit otroligt uppskattat. Bland kommunföreträdare var det väldigt uppskattat, ska jag säga, att jag aktivt efterfrågade deras närvaro när jag besökte landshövdingar – ibland på ett slott, ibland på andra ställen.

En vanlig fråga jag får från följare på sociala medier är: Hur orkar du resa så mycket som du gör? Blir du inte trött av allt resande runt om i landet? Jo, det blir jag, men det ger också väldigt mycket energi. Jag tycker att jag som civilminister ska vara ute mycket i landet. Mitt synsätt är alltid: Jag har mitt kontor i Stockholm, men mitt arbetsfält är hela Sverige. Inte minst med den portfölj och det ansvar jag har blir det ännu viktigare. Jag har verkligen prioriterat att vara ute i landet och att bland annat besöka kommunföreträdare men också landshövdingar och många verksamheter inom civilsamhället och mycket av det fina och rika näringsliv vi har i vårt land.

Jag vill att vi lägger fram ett nytt skatteutjämningsystem – uppdaterar skatteutjämningsystemet. Jag vill

göra ett system som ökar incitamenten för tillväxt ännu mer. Jag skulle gärna se ett system som kompenserar gleshet snarare än att man är liten i organisationen. Jag vill framför allt inte ha ett system som motverkar kommunsammanslagningar, för jag tror att det skulle gå i helt fel riktning framöver och göra Kommunsverige ännu mer sårbart.

Vi har inte nått dit än, och jag har ingen tidsplan för detta. Men min ambition är att detta ska läggas fram.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2025/26:538 om minskad statlig närvaro och service

Anf. 73 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Peder Björk har frågat mig hur jag bedömer den samlade utvecklingen av den statliga närvaron och servicen i landet sedan 2022 och om jag är beredd att vidta åtgärder för att åter stärka den fysiska statliga servicen i hela Sverige.

Inledningsvis vill jag framhålla att regeringen anser att statlig närvaro och service i hela landet är viktigt för att förenkla för enskilda och öka medborgarnyttan. En statlig närvaro upprätthåller statsförvaltningens legitimitet och förtroende. Regeringen ser därmed att det är angeläget att följa fördelningen av de statliga arbetstillfällena i landet.

Regeringens förvaltningspolitik bygger på att myndigheterna i stor utsträckning själva – utifrån de mål och uppgifter som riksdag och regering har fastställt – avgör hur verksamheten ska organiseras för att på bästa sätt tillgodose verksamhetens mål. Det innebär att det i stor utsträckning är myndigheterna själva som ansvarar för sin organisation.

Myndigheternas lokaliseringsbeslut och hur dessa påverkar den statliga närvaron är något som regeringen löpande följer upp. Regeringen har vid flera tillfällen gett länsstyrelserna i uppdrag att redovisa hur den statliga närvaron och servicen utvecklas i länen. Den senaste redovisningen inkom i juni 2024, och den visade att det fanns myndigheter och arbetsställen i samtliga 21 län och i 270 av de 290 kommunerna. Under tidsperioden 2019–2023 skedde en ökning av antalet myndigheter i sju län medan det skedde en minskning i lika många län. I övriga län var antalet myndigheter oförändrat. Nästa redovisning av fördelningen av de statliga arbetstillfällena ska redovisas senast den 15 oktober 2026.

Vad gäller Statens servicecenter anser regeringen att servicekontoren är viktiga för att erbjuda statlig myndighetsservice. Samtidigt behöver verksamheten effektiviseras. Vissa kontor har avvecklats, och ytterligare kontor kan komma att avvecklas för att säkerställa en effektiv verksamhet. Regeringen har gett Statens servicecenter i uppdrag att ta fram en plan för organiseringen av servicekontorsnätet. Av uppdraget

framgår att servicekontor på sikt ska finnas i samtliga funktionella arbetsmarknadsregioner – detta för att tillgodose enskildas behov av lokal statlig service inom rimligt geografiskt avstånd.

I de två delredovisningar som Statens servicecenter inkommit med framgår dels myndighetens utgångspunkter och principer för den framtida organiseringen av servicekontoren i hela landet, dels att fyra till fem servicekontor planeras att etableras under 2026 i FA-regioner som i dag saknar lokal statlig service och servicekontor. Kontor i de resterande FA-regioner som saknar lokal statlig service förväntas etableras under 2027.

Regeringen arbetar kontinuerligt med statlig närvaro i hela landet och bedömer att det finns goda förutsättningar att göra avvägningar när sådana frågor aktualiseras.

Anf. 74 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! När Erik Slottnér tillträdde som civilminister i SD-regeringen lyfte han fram vikten av statlig närvaro. Han talade varmt om servicekontor. Han lyfte också fram dem som ett framgångsrikt sätt att göra offentlig service mer tillgänglig. Men sedan, fru talman, hände något. Annat blev viktigare för civilministern och hans sverigedemokratkompisar. Då började nedstängningen av servicekontor, och den statliga närvaron minskade.

Som mest har Sverige haft 148 servicekontor under den här mandatperioden. Vid utgången av 2025 återstod 125 stycken. Enligt den plan som regeringen själv har lagt fast väntar ytterligare nedläggningar i år och de kommande åren. Det här, fru talman, är inte en utbyggnad och inte en förstärkning, utan det är en avveckling.

Men, fru talman, det här handlar egentligen inte om siffror och antal kontor. Det handlar om människor – om äldre som behöver hjälp med myndighetskontakter, om människor som saknar digital vana och som behöver hjälp av riktiga människor på ett fysiskt kontor och om den som behöver träffa en person av kött och blod när något går fel med pensionen, sjukpenningen eller, för den delen, deklARATIONEN.

För dessa människor spelar det på riktigt roll om staten finns i närheten eller är väldigt många mil bort. Det är just därför servicekontoren blev en sådan framgång redan från början. Servicekontoren samlade nämligen offentlig service på ett ställe och gjorde den på riktigt tillgänglig. Men den här SD-regeringen har gjort motsatsen. Man valde att minska budgeten till servicekontoren med 130 miljoner kronor. Samtidigt har man under mandatperioden genomfört skattesänkningar för miljarder kronor, riktade mot de rikaste. Det visar att det inte handlar om brist på pengar. Det handlar i grunden om politiska prioriteringar. När SD-regeringen prioriterat mellan närvarande statlig service och nya skattesänkningar har man gång på gång valt skattesänkningarna.

Fru talman! Det mest intressanta i statsrådets svar på min interpellation är nog ändå det som inte sägs där.

Inte en enda gång säger statsrådet att utvecklingen från 148 till 125 servicekontor är bra. Inte en enda gång säger statsrådet att färre servicekontor innebär bättre service. Inte en enda gång säger statsrådet att längre avstånd till staten är en framgång.

I stället hänvisar statsrådet till myndigheterna. Men Erik Slottner är inte generaldirektör. Erik Slottner är civilminister. När han och SD-regeringen minskar budgeten för servicekontoren vet han mycket väl vilka konsekvenserna kommer att bli.

Fru talman! Jag vill fråga om statsrådet anser att utvecklingen från 148 servicekontor till 125 servicekontor och ytterligare planerade nedläggningar är ett uttryck för stärkt offentlig service i hela landet.

Anf. 75 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Den 11 februari 2025 deltog jag i en interpellationsdebatt med civilministern om en eventuell nedläggning av servicekontoret i Mariestad. Jag frågade vilka konsekvenser nedläggningen av servicekontoret skulle få samt hur ministern skulle agera för att säkerställa medborgares tillgång till statlig service i hela landet.

Nu har vi facit. Servicekontoret i Mariestad är nedlagt, och övriga kontor i Skaraborg har fått ändrade öppettider. Det är tydligt att tillgången till statlig service har försämrats. Det är extra sorgligt att de som gått miste om servicen är den grupp i samhället som kanske är i störst behov av den.

En anställd som jag har pratat med säger att invånare från norra Skaraborg knappt kommer in till kontoret. Det gäller personer som man ofta såg på kontoret i Mariestad. Det var framför allt äldre pensionärer som de ofta träffade där. Det är en grupp som de tidigare hjälpte att få rätt ersättning, exempelvis när deras hyreskostnader förändrats. Det handlar om äldre som arbetat ett helt liv och gjort sitt för Sverige som nu har förlorat möjligheten till statlig service på ålderns höst och kanske inte får den ersättning som de har rätt till.

Den anställda menar att unga med funktionshinder är en annan utsatt grupp och beskriver att han befår att individer som tidigare kom in för att få hjälp med att söka rätt ersättningar nu behöver vända sig till kommunen för att få försörjningsstöd. Han nämnde en individ som deklarerat noll kronor i inkomst, alltså en person som man vet skulle ha rätt till andra typer av ersättning.

Det här blir sämre för individer, men det blir också sämre och dyrare för landets kommuner. Jag skulle vilja upprepa mina frågor från i februari förra året med en lite annan ingång. Håller ministern med om att nedläggningen av servicekontoren har fått negativa konsekvenser för många runt om i Sverige? Hur har egentligen ministern agerat för att säkerställa statlig service i hela landet efter det att många servicekontor fått lägga ned?

Anf. 76 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att verkligen tacka interpellanten Peder Björk och många fler kollegor

som så enträget har kämpat för landets servicekontor. Den kampen behövs uppenbarligen.

Fru talman! Förra veckan hade jag förmånen att besöka Träffpunkt Nygatan 77 i Gävle. Det är en viktig verksamhet för människor med psykisk ohälsa. Många av dem kan av olika anledningar inte förvärvsarbeta även om de självklart hade önskat att de kunnat. Vi hade flera intressanta samtal, och något som stod klart under mitt besök var vilken viktig funktion servicekontoren fyller för många människor.

Att vara drabbad av svårare psykisk ohälsa är såklart väldigt tufft, och livet blir inte enklare av den administrativa börda som det kan innebära med kontakter med inte bara läkare och kommun utan också myndigheter som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Man har inte sällan svårigheter med blanketter och intyg som ska fyllas i. Rädslan att göra fel är såklart stor. En missuppfattning, ett kryss fel och du kan bli återbetalningsskyldig! Självklart ska vi alla göra rätt för oss, men servicekontoren fyller en viktig roll genom att räta ut frågetecken och att vara behjälpliga för att allt ska bli rätt.

De besöksundersökningar som servicekontoren själva genomför visar att besökarna är väldigt nöjda med den verksamhet som civilministern säger måste effektiviseras. Men 96 procent av besökarna menar att de har fått ett bra bemötande och att de fick den hjälp de behövde i tid. Av besökarna upplevde även 95 procent att de fick svar inom rimlig tid. Det är ju glädjande undersökningar, och jag är otroligt stolt över att tillhöra ett parti vars dåvarande civilminister under förra mandatperioden förstod vikten av servicekontor och satsade som aldrig förr på hela landet och på alla oss människor i hela landet som är i behov av kontakt med staten.

Klipp till 2025 och den här regeringens ”riva ned post-it-lappar”-politik. Det är post-it-lappar som för oss symboliserar trygghet, närvaro och statlig service. Civilminister Erik Slottner och regeringen har tillsammans med Sverigedemokraterna beslutat sig för att den statliga servicen är för god på Sveriges lands- och glesbygder. Därför har nu många av landets servicekontor lagts ned.

I mitt län, Gävleborg, har kontoren i Bollnäs och Sandviken stängt sina dörrar. För hela västra Gästrikland innebär detta en kraftigt försämrad samhällsservice. Stängningarna påverkar även boende i Hofors och Ockelbo kommuner. Det som drabbar Bollnäs drabbar också de boende i Ovanåker.

Resvägen till närmaste servicekontor blir betydligt längre, och plötsligt måste flera timmar avsättas och planeras inför ett besök. Det är ingenting som framgår av regeringens konsekvensanalys. Det säger någonting om hur bristfälligt och ogenomtänkt förslaget är.

Beskedet om stängda servicekontor har skakat om vårt län. Politiker från flera partier har protesterat högt, för man vet hur det drabbar hela kommunerna.

Det är tur att det är val snart, fru talman. Väljarna ser såklart hur Sverigedemokraterna, Moderaterna och

Kristdemokraterna satsar stenhårt på förmögna människor i Stockholm men inte på övriga landet.

Anf. 77 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag har deltagit i ett antal interpellationsdebatter med ministern om statlig närvaro, statlig service, statens servicekontor och så vidare. Inför dagens debatt funderade jag på om jag skulle låta bli att delta igen, men sedan kom jag ihåg att under den senaste deklarationsperioden hörde många väljare hemma i Skåne av sig till mig. Det beror på att servicekontoret i Ystad just nu visserligen inte är stängt – men de har inga lokaler. Det finns alltså ingen närvaro, och det kan ju bli så att det stängs. Vi får se. Jag hoppas verkligen inte det. Jag tycker att detta visar på hur viktig den här verksamheten är för många människor.

En väljare som hörde av sig hade utgått från att han skulle kunna få hjälp med några knepiga deklarationsärenden. Men det gick helt enkelt inte, för servicekontoret var stängt i Ystad – liksom på en rad andra platser i Skåne sedan regeringen börjat dra ned på Statens servicecenter. Eslöv, till exempel, stängde den 29 maj. Trelleborg har stängt. Landskrona har stängt.

Några av de kommunerna har ganska hög arbetslöshet. Arbetslösheten är ju hög i Skåne. Landskrona är en sådan kommun. Stängningarna gör att den personliga service man kan få som arbetslös som behöver stöd av någon har minskat betydligt.

Jag tänkte göra några reflektioner kring statsrådets svar. Jag vill bara förtydliga för dem som lyssnar och tittar i dag och kanske i efterhand att statsrådet säger att regeringens förvaltningspolitik bygger på att myndigheterna i stor utsträckning själva fastställer sin struktur, om jag uttrycker det så, alltså var de ska finnas och så vidare. Jag vill bara att alla ska förstå att det är ett politiskt beslut. Det är ju inte något som kommer av en gudomlig kraft, även om vi debatterar med en kristdemokrat. Det är ett högst medvetet politiskt beslut att så ska ske.

Det här har vi också sett inom andra myndigheter. Skatteverket avvecklar just nu en rad kontor. Det sker för att regeringen aktivt har valt att inte säga åt Skatteverket att de ska finnas närvarande på fler ställen i landet. Det ska nog tvärtom uppfattas som en uppmuntran till neddragningar av statlig närvaro runt om i landet. Det gäller till exempel Skatteverket och Statens servicecenter.

Det är viktigt att påpeka att man hade kunnat fatta andra beslut. Men regeringens politik är att myndigheterna tillåts att dra ned på sin verksamhet. I en del fall minskar man också anslagen, och då blir det så här.

I många delar verkar det vara ett drag från regeringens sida, vilket behöver påtalas. Man talar ibland om att statens närvaro ska öka, men jag är lite osäker på vad det är man bygger ut. Försvaret? Då blir det lite fler militärer på sina ställen. Det kan vara ett sätt att öka statlig närvaro. I övrigt har regeringens aktiva politik inneburit att man inte behöver se så mycket statlig närvaro ute i landet, utan man låter myndigheter avveckla sin verksamhet.

Det finns som sagt statliga aktörer som man gärna ger andra uppdrag. Systembolaget är kanske det bästa exemplet. De har ett tydligt uppdrag att finnas närvarande i landets alla 290 kommuner.

Nu säger jag inte att Statens servicecenter ska finnas i landets alla 290 kommuner, men man skulle kunna ge ett annat uppdrag till Statens servicecenter om man tycker att verksamheten är viktig. Det har man valt att inte göra, vilket är ett aktivt politiskt beslut. Det tycker jag behöver upprepas, särskilt då vi snart står inför ett val.

Anf. 78 EVA LINDH (S):

Fru talman! Kanske trodde SD-regeringen att neddragningen av antalet servicecenter inte skulle rendera särskilt mycket uppmärksamhet. Det har kanske inte varit några stora, braskande rubriker om det politiska beslut som har fattats, men det har inte passerat obemärkt. Människor därute känner av det, särskilt i deklARATIONstider, som Adrian Magnusson nämnde, men också i allmänhet.

Jag ska berätta om en kvinna som jag träffade för tre veckor sedan. Det var en väldigt uppdaterad människa, upptäckte jag. Jag hade inte träffat henne förut, men hon kom fram till mig och sa att hon sett att det skulle vara debatt här och att det brukade vara debatter om statliga servicekontor.

Hon sa: ”Jag tycker att du kan fråga den där civilministern om han kan ta sig an de frågor som jag har, för jag vill vara en rättskaffens person. Jag brukade gå till servicekontoret och få hjälp så att jag gjorde rätt. Men vem ska nu göra det? Jag har ingen som kan hjälpa mig.”

Så nu frågar jag civilministern om han kanske kan hjälpa henne att kolla om hon har fyllt i sina deklARATIONSPAPPER rätt. Det är i och för sig för sent nu, men det kan ju bli annat framöver. Det är så här det påverkar människor.

Det är inte bara den här kvinnan utan även andra som berättar om oron över att inte längre kunna få hjälp att göra rätt. De berättar om svårigheten att fylla i blanketter, att förstå beslut och att få svar på frågor från myndigheter.

Det såg jag också väldigt tydligt när jag jobbade som biståndsbedömare. Det finns många människor som verkligen behöver stöd. Det är inte så lätt att ha kontakt med myndigheter. Vi skulle absolut kunna göra det lättare. Det jobbet behöver också göras. Men det är inte lätt.

I Östergötland märks detta tydligt. Norrköpings citykontor har stängt. Motalas har stängt. Finspångs har stängt. Och eftersom kontoret i Tranås också har stängt påverkar det många människor i de södra delarna av Östergötland.

Det är långa avstånd även i Östergötland, även om det ligger centralt. Det är långt att åka, särskilt för de personer som ofta behöver hjälp som denna. Man har inte alltid bil, och kollektivtrafiken fungerar inte alltid så bra i gles- och landsbygd. Det kan därför vara svårt

att ta sig till exempelvis Linköping, som har sitt servicekontor kvar.

Det är därför man blir lite fundersam. När regeringen fattade beslutet att dra ned på resurserna borde man ändå ha förstått vad det skulle innebära. Man förstod kanske inte exakt vilka som skulle läggas ned. Jag tror kanske inte att man satt och ritade ut det på kartan just då. Men man borde ha förstått vad det här innebär för människor och hur mycket det skulle påverka.

Man borde också ha tänkt på hur landet ser ut. Sverige är ju inte Stockholm, Göteborg eller Malmö. En väldigt stor del av vårt land är inte storstäder. Där blir det svårare med kontakten med myndigheterna.

Jag vill därför ställa en fråga till civilministern. Vad säger han till alla dem som känner oro och som verkligen saknar sitt servicekontor, och vad säger han till dem som har tappat hoppet om att det ska bli ett nytt där de bor?

Anf. 79 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Man kan även i den här debatten få en känsla av att Statens servicecenter som myndighet är nedlagd och att alla servicekontor är borta. Så är det inte. Vi hörde här att det finns 125 kontor runt om i landet. Det är fler än när Stefan Löfven var statsminister, som drog igång det hela.

Det ruskas på huvudet. Jo, det är det visst.

Han drog igång den här reformen, och jag tror att det fanns 119 kontor när han slutade som statsminister. Det finns alltså fler kontor i dag än vad som fanns när Stefan Löfven avgick som statsminister. Vi kan väl lugna ned oss lite grann om var vi befinner oss i frågan.

Vi fokuserar nu på de så kallade FA-regionerna, där vi har arbetsmarknadsregioner. Det gör att Statens servicecenter under hösten kommer att öppna fyra nya kontor i Dorotea, Pajala, Övertorneå och Hällefors. Grattis! De här fyra kommunerna kommer att få nya kontor, och det blev väldigt glada miner när detta rapporterades. Det var roligt att kunna ge det beskedet.

Därutöver har regeringen gett ett uppdrag till Statens servicecenter att jobba mer med mobila lösningar för att kunna finnas på fler platser och på tidpunkter när behovet är som störst. På så vis kan man använda resurserna så effektivt och bra som möjligt.

Regeringen har naturligtvis ett ständigt pågående arbete för att se var man kan använda pengarna bättre. Kan vi få loss pengar någonstans, bland annat för att bygga ut rättsväsendet och försvaret, som vi har varit väldigt fokuserade på?

Den statliga närvaron ökar med full kraft i stora delar av landet, inte minst i och med rättsväsendets utbyggnad. Människor ser nu poliser på gator och torg i en helt annan omfattning än vad man tidigare gjorde.

På en av mina kommunresor, som jag gör som civilminister, var jag i Luleå. Där träffade jag polisen. Områdespoliserna är betydligt fler nu i Luleå och kan jobba mycket mer kontaktskapande med medborgarna. Snacka om att den statliga närvaron ökar i delar av landet med en av de viktigaste statliga institutioner vi har, nämligen polisen!

Kriminalvården byggs ut i rask takt. Det skapar också nya arbetstillfällen runt om i Sverige. För att inte tala om försvaret!

Riksrevisionen kom i en rapport med en del kritik för att uppbyggnaden av Statens servicecenter hade gått väldigt snabbt och att vi kanske inte hade använt pengarna på ett så effektivt sätt som vi skulle kunna ha gjort. Vi tog kritiken på allvar. Vi gav också Statens servicecenter friare mandat att avgöra var i Sverige kontoren gör bäst nytta.

Regeringen har dessutom gett ett antal riktlinjer till FA-regionerna. Men besöksantal ska också vara vägledande liksom var kontoren gör som störst nytta. Därmed kan de jobba med mobila lösningar.

Myndigheten har gett mig besked om att de jobbar på för fullt med de flexibla mobila kontorslösningarna och ser framför sig att de kommer att kunna etablera flera sådana framöver. De kommer att kunna göra stor nytta runt om i Sverige. Som jag sa i interpellationssvaret beräknar de att det kommer att finnas ett kontor i samtliga 71 FA-områden.

Jag har därför ganska stor tillförsikt till dessa kontor. De har en väldigt viktig verksamhet. De finns som sagt på 125 platser i dag och kommer förmodligen att finnas på fler platser framöver. Många orter som tidigare saknat ett kontor kommer att få ett, tack vare de mobila lösningarna.

Hur mycket Peder Björk än sitter här och skakar på huvudet är jag full av tillförsikt vad gäller statlig närvaro runt om i landet.

Anf. 80 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Det är faktiskt rätt löjligt att höra statsrådet prata om att det här handlar om effektivitet när statsrådet sitter i en regering som ökar Regeringskansliets budget med över 2 miljarder den här mandatperioden och som sedan låtsas bry sig om statens pengar och prioritera annat och därför drar ned 130 miljoner på statens servicekontor.

Dessutom vill statsrådet inte ta ansvar för var i landet dessa servicekontor ska finnas eller hur neddragningen ska gå till, utan ansvaret har han och den borgerliga regeringen, som i så många andra fall, outsourcat till en myndighet.

Konsekvensen av detta blev att kontor inte lades ned där det fanns skäl att fundera på om behovet var stort eller litet utan att kontor lades ned där hyreskontrakten var på väg att löpa ut.

Det är så här SD-regeringen styr, och det får konsekvenser för enskilda människors vardag.

Fru talman! Snart har Erik Slottner varit ansvarigt statsråd i fyra år, och då kan det vara läge att göra bokslut. Jag förstår att statsrådet inte vill prata om resultatet när det gäller statlig närvaro och service. Det är ju inte bara några enstaka kontor här och där som har lagts ned, utan enligt statsrådets förändringsplan ska en fjärdedel av alla servicekontor tas bort. En fjärdedel är inte bara lite på marginalen.

Fru talman! Det är inte bara den offentliga servicen genom servicekontor som har försämrats under

mandatperioden. Det har även skett en centralisering av Skatteverkets lokalkontor, och Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har minskat sin lokala närvaro. Vidare har ett statligt huvudkontor i norra Sverige flyttats till Stockholm genom aktiv politik av regeringen.

För människor handlar statlig service om att få hjälp. Det kan vara att få träffa en handläggare, få svar på frågor eller få stöd när den digitala kontakten inte räcker. Men här går utvecklingen åt helt fel håll under ledning av statsrådet Erik Slottner. Det är svårt att inte beskriva det som något annat än en reträtt av staten från stora delar av landet.

Vi socialdemokrater gör ett helt annat val. Vi ser servicekontoren som en investering i just service, tillgänglighet och tillit, och vi ser statlig närvaro och service som ett verktyg för att hålla ihop landet. Vi vill stärka den lokala statliga närvaron och utveckla servicekontoren, inte avveckla dem.

Fru talman! Jag undrar: Är statsrådet nöjd med sin insats för statlig närvaro och service efter sina fyra år i SD-regeringen?

Anf. 81 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! En medarbetare på ett servicekontor i Skaraborg sa till mig att servicekontor sprider demokrati och hjälper till att skapa en förståelse för samhällskontraktet. Man kan bland mycket annat få svar på frågor om varför vi betalar skatt i Sverige och vem som kan få bostadsbidrag.

När Socialdemokraterna satt i regering var ett stort fokus att staten skulle bli mer synlig i vårt avlånga land. Detta har den nuvarande regeringen förstört i en handvändning. Statlig närvaro i hela landet ökar allmänhetens förtroende och ger legitimitet åt myndighetsutövning. Men den här regeringen tog sin hand från statlig närvaro i hela landet, inte bara i form av statliga arbetstillfällen utan även när det gäller tillgängligheten till de medborgarnära myndigheternas service.

För en person som befinner sig i ett digitalt utanförskap och inte kan använda bank-id finns inget alternativ till servicekontoren. Men denna möjlighet har regeringen nu kraftigt begränsat för hundratusentals människor runt om i landet.

Statsrådet lät oroväckande nöjd i sina svar här, och jag vill därför tacka min kollega Peder Björk för att han har initierat denna interpellationsdebatt så att vi tydligt kan visa hur staten har dragit sig tillbaka under Tidö-regeringen. Jag ser fram emot höstens val när denna negativa politik kan få ett slut.

Anf. 82 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! När jag lyssnar på debatten och efter att under många år ha följt civilministerns och regeringens politik tänker jag att det vore bra om ministern kunde vara tydlig med vad regeringen egentligen har för framtidsplaner för lokal statlig service i hela landet. Först beslutar man att dra ned anslaget, vilket resulterade i många nedstängda servicekontor. Direkt efter

det så man att servicekontor ska finnas i samtliga FA-regioner. Nu är Bollnäs och Ovanåker en FA-region, men servicekontoret är nedlagt. Man avvecklar och utvecklar samtidigt; det gasas och det bromsas – och de som drabbas är servicekontorens besökare. Bollnäs fanns för övrigt inte med när civilministern presenterade kontor som ska öppnas, så här skulle jag gärna vilja ha ett förtydligande.

Det är givetvis bra med fler poliser i hela landet. Det är något som vi socialdemokrater har drivit och satsat på. Men även polisstationer stängs ned.

Det byggs i princip inga anstalter norr om Dalälven, trots att behovet är stort och att många kommuner räcker upp handen och vill välkomna Kriminalvårdens anstalter med byggklar mark, utbyggd kollektivtrafik och kompetent arbetskraft.

Den nya polisutbildningen placerades i Uppsala, ett stenkast från Stockholm, trots att både Högskolan i Gävle och Högskolan Dalarna stod redo och var fullgoda alternativ.

Det hade givetvis varit bättre med en regering som säkerställt att servicekontor, polis, kriminalvård och andra viktiga myndigheter kunde kroka arm för etableringar i hela Sverige och dra nytta av varandras synergieffekter så att hela landet kunde hålla ihop, leva och få trygghet genom statlig närvaro och service. Det hade Sverige och svenska folket definitivt tjänat på.

Anf. 83 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag ska göra några korta reflektioner över det statsrådet sa.

Statsrådet har även tidigare pratat om de mobila lösningarna, men än så länge är en sådan lokal närvaro statens motsvarighet till enhörningen – alla har hört talas om den, men ingen har sett den. Men vi får väl hoppas att de mobila lösningarna kommer.

Statsrådet tog även upp polisstationerna. Men som ledamoten Backeskog redogjorde för har många polisstationer stängt under mandatperioden, och det är ju knappast ett tecken på ökad lokal närvaro.

Anstalter lyftes också upp. Det byggs inte så många anstalter överlag; det tar väldigt lång tid att bygga dem. Jag har räknat på det, och jag tror till exempel att det tog längre tid att bygga en anstalt i Trelleborg än vad det tog att bygga Öresundsbron. Det är därför intressant att statsrådet lyfter fram just det som ett exempel på ökad statlig närvaro.

Jag är ledamot av riksdagens arbetsmarknadsutskott. I vissa sammanhang befinner sig ledamöterna från Moderaterna och Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna här i kammaren och säger: Nu ska Arbetsförmedlingens lokala närvaro öka, nu vänder vi på Arbetsförmedlingen och nu ska den lokala närvaron öka.

Samtidigt ser vi att den myndighet som ska serva och hjälpa arbetslösa runt om i landet avvecklar sin närvaro. Det går inte ihop. Antingen vet den ena handen inte vad den andra gör, eller också slirar man lite på sanningen om Arbetsförmedlingens lokala närvaro

och det skifte man påstår sig vilja göra. Jag vet vad jag tror är det rätta svaret på den frågan.

Anf. 84 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag bad civilministern om ett svar till Hjärdis, som vi kan kalla henne. Jag har noterat och skrivit ned svaret på hennes fråga: att hon liksom vi kan lugna ned oss lite grann och att pengarna kan användas bättre. Det var det svar jag fick från talarstolen och som jag ska skicka med.

Men vi vill inte lugna ned oss, utan vi vill öka takten. Det finns många saker vi behöver ta tag i efter att vi förhoppningsvis har vunnit valet i höst, och det här gällde en sådan sak. Så nej, vi vill inte lugna ned oss.

När det gäller att pengarna ska användas bättre har vi helt olika syn på vad pengarna ska användas till. Vi tycker att de ska användas till att få hela landet att leva. Där är ökad statlig närvaro en del, och en annan del är att ge hela landet bättre förutsättningar.

Vi tycker inte att det är riktigt att pengarna ska användas till att sänka skatten för dem som redan har mycket eller till att ge mer pengar till sig själv, det vill säga se till att andra effektiviserar men inte man själv, till exempel i Regeringskansliet.

Så nej, vi har inte samma syn, och det är jag stolt över. Jag är medlem i och riksdagsledamot för Socialdemokraterna därför att jag tror på ett samhälle som håller ihop och vikten av att stärka tilliten i hela landet. Det handlar om kunskapen om demokratin, som Ida Gabrielsson var inne på, men också om att människor som behöver hjälp ska få det. Det är faktiskt vad debatten här i dag handlar om.

Jag tackar för debatten och önskar trots allt ministern och alla andra en trevlig sommar.

Anf. 85 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tackar Eva Lindh för att hon ändå önskar mig en trevlig sommar. Detsamma, får jag verkligen säga.

Däremot kan man undra om Peder Björk har vaknat upp med Tourettes syndrom eller något, för det är väldigt mycket "SD-regeringen" hit och dit. Han njuter verkligen när han får säga det, för han vet att jag inte gillar det. Det har att göra med att jag tycker att det är falsk marknadsföring och att fara med osanning. Eftersom SD inte sitter i regeringen kan det per definition inte bli en SD-regering.

Det är som om jag skulle hålla på och säga att den förra regeringen var en V-regering. Det sa jag aldrig, för det var ingen V-regering. Visst var man beroende av V för att få igenom sin politik i riksdagen, men det var ingen V-regering för det. Det var en S-MP-regering, förutom under de sista månaderna då det var en ren S-regering.

Vi är en KD-M-L-regering som har ett parlamentariskt samarbete med SD. Det är därför svårt för mig att svara på frågor som ställs till en minister i en SD-regering, för det existerar ingen sådan.

Jag kan dock påminna om de ekonomiska förutsättningarna. När man läser Socialdemokraternas

skuggbudget kan man få bilden att de återställer hela anslaget till Statens servicecenter, men det gör de ju inte – hoppas! De återför en del miljoner, men de pengarna kommer inte att räcka till att återställa alla servicekontor som fanns när kontoren var som flest. Det vill jag påminna Socialdemokraterna om.

Återigen: Det finns alltså fler kontor i dag än när Stefan Löfven avgick som statsminister. Det ges en bild av att servicen är raderad för samtliga människor runt om i landet, trots att vi har fler kontor än när Löfven var statsminister. Då kan man undra hur det såg ut på hans tid.

Sedan målades det upp här att en massa statliga jobb försvinner runt om i landet, men statistiken visar inte det. Den visar inte att den statliga närvaron i landet minskar, utan den hålls faktiskt ganska intakt, med det undantaget att vi ökar den statliga närvaron genom att bygga ut kriminalvården, polisväsendet och försvaret. Det gör att den statliga närvaron ökar.

På många platser i landet där det inte finns statliga jobb får man nu sådana, och betydligt många fler invånare utanför Stockholm, Göteborg och Malmö kommer att få se poliser som har tid att jobba förebyggande, för att upptäcka exempelvis barn och unga i riskzonen att hamna i grov kriminalitet. Detta har den här regeringen gjort, och det är en väldigt bra prioritering när det gäller statens skattepengar.

Anf. 86 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! När den här mandatperioden började hade Sverige fler servicekontor än i dag. När mandatperioden är slut kommer Sverige att ha ännu färre. Det är verkligheten. Det är också resultatet av SD-regeringens politik som människor runt om i landet nu faktiskt ser.

Fru talman! Här finns en tydlig skiljelinje i svensk politik. För SD-regeringen är statlig närvaro något man talar om. För oss socialdemokrater är det något man bygger. När vi summerar mandatperioden ser vi färre servicekontor, mindre lokal närvaro och längre avstånd till statlig service. Det är inte resultatet av naturkrafter eller myndighetsbeslut, utan det är resultatet av politiska prioriteringar från statsrådet och SD-regeringen.

När vi socialdemokrater talar om att hålla ihop Sverige handlar det om något konkret. Det handlar om att människor ska kunna träffa Försäkringskassan, Skatteverket eller Arbetsförmedlingen utan att behöva resa i flera timmar. Det är också därför vi socialdemokrater vill gå i en annan riktning, med fler servicekontor, starkare statlig närvaro och en offentlig verksamhet som finns nära människor i hela Sverige.

Fru talman! I valet den 13 september kan människor välja en annan väg än den som statsrådet Slottner har valt. Det är dags att ta Sverige på allvar.

Anf. 87 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Under mandatperioden har en del servicekontor lagts ned, medan en del nya har öppnats och fler kommer att öppna framöver. Nu i höst får Pajala,

Övertorneå, Dorotea och Hällefors nya servicekontor, och fler orter kommer också att få det genom de mobila och flexibla lösningar som arbetas fram. Myndigheten gör det här på ett mycket bra sätt. De är väldigt glada över att ha fått uppdraget, vill jag säga.

Vi kommer alltså att kunna erbjuda statlig närvaro genom statliga servicekontor på ännu fler orter – på tider och på platser där det behövs som allra mest och där det tidigare inte funnits. Det handlar också om att utveckla myndighetens arbetssätt, och det har den här regeringen gjort och bidragit till.

Sedan kan vi påminna Peder Björk om att hans parti har förlorat många väljare runt om i landet. I bruksorter där Socialdemokraterna tidigare var det starka partiet har väljare nu flytt från Socialdemokraterna därför att de såg hur han och hans V-regering under den förra mandatperioden drog isär Sverige. Besvikelsen var stor. Många blodröda orter har nu blivit borgerliga; man röstar på Tidöpartierna där. Många S-styren har blivit Tidöledda styren runt om i landet. Man ville ha något nytt därför att man såg hur den förra regeringen drog isär Sverige.

Man såg våra vallöften om ökad trygghet, sänkta drivmedelspriser och en skogspolitik och en jordbrukspolitik som tar markägarna och jordbrukarna på allvar. Det uppfyller vi nu, och det har gett liv och kraft i många delar av Sverige. Det klarade den V-ledda regeringen inte av under den förra mandatperioden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2025/26:542 om den nationella molnpolicyn och Sveriges digitala suveränitet

Anf. 88 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):
Fru talman! Rashid Farivar har frågat mig

- om jag anser att den nationella molnpolicyn ska betraktas som enbart vägledande eller som ett styrande dokument för myndigheter, kommuner och regioner och vilka konsekvenser regeringen ser om dessa principer inte följs
- om jag avser att agera för att se till att myndigheter, kommuner och regioner säkerställer att de fullt ut förstår och kontrollerar avtalsvillkor, jurisdiktionsfrågor och dataåtkomst innan avtal om molntjänster ingås
- om jag bedömer att regeringens molnpolicy kommer att minska Sveriges beroende av amerikanska molnleverantörer när policyn samtidigt inte innehåller några krav eller styrmedel som gynnar svenska eller europeiska alternativ och hur jag avser att agera utifrån min bedömning
- om jag avser att agera för att se till att offentliga aktörer i praktiken ska säkerställa fungerande exitstrategier och möjligheten att byta leverantör

innan avtal om molntjänster tecknas och innan avtal förnyas med samma leverantör.

Det är en ambitiös mängd frågor och ett ambitiöst innehåll i dessa frågor, kanske jag får lägga till.

Regeringens molnpolicy är vägledande och ska kunna användas som stöd av den offentliga förvaltningen vid dess användning av molntjänster.

De offentliga aktörerna har behov av olika it-lösningar, inklusive olika molntjänster, för att säkerställa kostnadseffektivitet, hög säkerhet och tillgänglighet för sina respektive verksamheter. Varje aktör måste, i enlighet med den svenska förvaltningsmodellen, göra självständiga bedömningar och är själv ansvarig för sin användning av molntjänster.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att underlätta för den offentliga förvaltningen vid val av och upphandling av molntjänster.

Enligt förordningen (2024:1005) om samordnad och säker statlig it-drift ska Försäkringskassan, Lantmäteriet, Skatteverket och Trafikverket tillhandahålla it-driftstjänster, till exempel molntjänster, inom ramen för det samordnade statliga tjänsteutbudet och stödja statliga myndigheter vid valet av it-driftslösning.

Regeringen har därtill gett Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att inrätta ett forum som ska samordna upphandlingsstöd kopplat till upphandling av it och ge möjlighet att utbyta erfarenheter.

När det gäller frågan om Sveriges beroende av amerikanska molnleverantörer är det ett faktum att användningen av digitala tjänster i Europa präglas av ett beroende av leverantörer med hemvist utanför EU.

Regeringen bedömer att den offentliga förvaltningens inköp av digitala tjänster behöver bli effektivare och mer tillgängliga för fler leverantörer.

Kammarkollegiet har getts i uppdrag att genomföra en förstudie om ett så kallat dynamiskt inköpssystem för innovativa digitala lösningar för den offentliga förvaltningen. I förstudien ska Kammarkollegiet lämna förslag på åtgärder som gör det attraktivt för små och medelstora företag att delta i det aktuella systemet. Dessutom ska myndigheten analysera vilka typer av produkter som bör omfattas av ett sådant inköpssystem och vid urvalet prioritera produktkategorier där det finns många svenska och europeiska leverantörer.

För regeringen är det viktigt att marknaden för molntjänster är dynamisk och välfungerande. Regeringen välkomnar därför molntjänster med standarder och lösningar som främjar portabilitet, det vill säga förmågan att till exempel flytta data, funktioner eller tjänster från ett system till ett annat system.

En så kallad exitklausul, det vill säga ett avtalsvillkor som reglerar hur man ska hantera ett avslut av ett leverantörsavtal, ingår normalt sett i avtalsparternas avtal för olika it-lösningar – till exempel it-drift. Exempel på situationer där ett sådant villkor blir aktuellt är när ett avtal är på väg att löpa ut och man som kund efter ny upphandling ska byta leverantör, men det kan också handla om att man av något annat skäl behöver avsluta avtalet med viss leverantör. Vid ett sådant avslut behöver man flytta – migrera – den information

man eventuellt har lagrat genom leverantören, och det kan då ingå att leverantören ska vara behjälplig med att möjliggöra den flytten.

Regeringen har även gett Post- och telestyrelsen, PTS, i uppdrag att stödja tillämpningen av molnpolicyn. Inom ramen för uppdraget ska PTS ge vägledning till den offentliga förvaltningen i frågor om avvägningen mellan effektivitet och säkerhet i förhållande till aktörernas behov av molntjänster för olika ändamål.

Anf. 89 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Tack, civilminister Erik Slottnér, för ett utförligt svar!

Jag välkomnar att regeringen nu har presenterat en nationell molnpolicy. Det är ett viktigt steg framåt och kommer inte en dag för tidigt.

Molntjänster är i grunden något positivt. De kan skapa effektivare offentlig verksamhet, bättre digital service och bättre möjligheter att använda artificiell intelligens. Men just därför är det viktigt att vi hanterar riskerna på ett ansvarsfullt sätt.

Fru talman! Det som kanske tydligast framgår av ministerns svar är att regeringen betraktar molnpolicyn som ett vägledande dokument. Det innebär i praktiken att varje myndighet, kommun och region själv får avgöra hur policyn ska tillämpas. Om policyn inte följs får det heller inga direkta konsekvenser.

Jag måste säga att jag är något förvånad över detta. Regeringen konstaterar själv i molnpolicyn att frågor om data, jurisdiktion, leverantörsberoenden och digital suveränitet är av strategisk betydelse för Sverige. Men när det kommer till genomförandet lämnas ansvaret tillbaka till varje enskild offentlig aktör.

Fru talman! Problemet är att det ser väldigt olika ut i verkligheten. Vissa myndigheter har omfattande juridisk och teknisk kompetens; andra har det inte. Många mindre myndigheter, kommuner och regioner har begränsade resurser att analysera komplexa avtalsstrukturer, underleverantörskedjor, jurisdiktionsfrågor och utländsk lagstiftning.

När regeringen själv identifierar risker kopplade till bland annat extraterritoriell lagstiftning borde frågan vara självklar: Hur kan regeringen vara säker på att varje enskild myndighet har förmåga att göra dessa bedömningar på egen hand?

Fru talman! Jag noterar att ministern hänvisar till stöd från Försäkringskassan, Lantmäteriet, Skatteverket, Trafikverket, Upphandlingsmyndigheten och PTS. Det är naturligtvis positivt, men stöd är inte samma sak som styrning. Vägledning är inte samma sak som krav, och rekommendationer är inte samma sak som efterlevnad.

Därför vill jag fråga ministern: Om regeringen bedömer att frågor om digital suveränitet, dataåtkomst och strategiska beroenden är så viktiga som man beskriver i molnpolicyn, varför nöjer sig regeringen då med en vägledande policy utan krav på efterlevnad?

Anf. 90 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! En policy är ju just en policy. En policy är vägledande och blir inte lagstiftning.

Det här är den molnpolicy som vi aviserade i digitaliseringsstrategin som regeringen fattade beslut om förra året. Där lovade vi att återkomma med en molnpolicy för att stödja myndigheter, kommuner och regioner i deras användning av olika molntjänster. Syftet är att öka användningen av molntjänster, för det tror vi är bra, men också att molntjänstanvändning ska ske på ett så säkert och tryggt sätt som möjligt.

Lagstiftningen finns där i dag. Vi har en dataskyddslagstiftning, och vi känner väl till GDPR och EU:s dataskyddslagstiftning för personlig integritet. Vi har olika sekretesslagstiftningar som gör att vi inte får hålla på och dela data hur som helst. Lagstiftningen finns alltså, och det är upp till de implementerande myndigheterna, kommunerna och regionerna att följa denna lagstiftning.

Bryter man mot lagen är det som med annan lagstiftning så att det måste anmälas och avgöras i domstol. Beroende på hur lagstiftningen ser ut kan då olika typer av viten eller andra förelägganden utdömas, så det är inga konstigheter i sig. Den här policyn handlar ju om att hjälpa just kommuner, myndigheter och regioner att implementera mer molntjänster och samtidigt göra detta i enlighet med den lagstiftning som finns gällande personlig integritet och sekretess. Det är poängen med detta.

Som ett stöd i implementeringen av molnpolicyn har vi utsett Post- och telestyrelsen som en stödjande och vägledande myndighet.

Jag förstår frågeställningen från ledamoten, men jag tror inte att vi står så långt ifrån varandra egentligen. Vad jag inte riktigt förstår är dock om Sverigedemokraterna vill göra molnpolicyn till lag. Den är ju inte utformad på det sättet, utan lagstiftningen finns där i botten.

Denna lagstiftning gör i dag att det finns en tveksamhet inför hur man ska hantera data. När kan man exempelvis hantera och lagra data i ett tredje lands dataservrar eller i en molntjänst? Detta ger nu vägledning om det för att skapa större säkerhet och större trygghet hos kommuner, regioner och myndigheter gällande att kunna använda sig av molntjänster. Det ser vi är väldigt positivt, och den användningen kan öka.

Anf. 91 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Tack, civilministern, för svaret!

Jag vill fortsätta med frågan om digital suveränitet och Sveriges beroende av utländska molnleverantörer.

I molnpolicyn konstaterar regeringen att både Sverige och Europa behöver stärka sin digitala suveränitet. Man konstaterar också att ensidiga beroenden av utländska leverantörer kan innebära betydande risker. Det är en analys som jag delar. Det är dock samtidigt svårt att se hur regeringens politik faktiskt ska minska dessa beroenden.

Fru talman! I dag domineras den offentliga sektorns molnanvändning i stor utsträckning av ett fåtal

mycket stora amerikanska leverantörer – på samma sätt som riksdagens molntjänster domineras av dessa. Ministern konstaterar själv att detta beroende existerar.

Samtidigt innehåller molnpolicyn inga krav, inga styrmedel och inga konkreta incitament för att stärka svenska eller europeiska alternativ. Jag har därför svårt att se hur utvecklingen ska förändras.

Fru talman! Jag vill också beröra frågan om exitstrategier. Ministern säger i sitt svar att exitklausuler normalt sett ingår i avtal för olika it-lösningar. Detta är ett påstående som flera forskare och experter inom området ifrågasätter. Jag har till exempel ställt den här frågan gällande riksdagens användning av molntjänster. Jag har inte fått något svar om exitstrategier.

Forskning visar tvärtom att många offentliga verksamheter saknar både fungerande exitstrategier och avtalsmässiga förutsättningar för att på ett kontrollerat sätt lämna vissa molntjänster.

Om man inte vet hur man ska lämna en tjänst är man i praktiken inlåst. Om man är inlåst har man inte full kontroll över sin digitala framtid. Det gäller särskilt när verksamhetskritiska funktioner, stora datamängder och centrala arbetsprocesser byggs upp kring en specifik leverantörs plattform.

Fru talman! Digital suveränitet handlar inte om att stänga ute internationella aktörer. Det handlar om att säkerställa att Sverige och svenska offentliga verksamheter har verklig handlingsfrihet att kunna välja, att kunna byta, att kunna lämna och att kunna behålla kontrollen över sina data och sina digitala tillgångar.

Min fråga till ministern blir därför: Hur ska regeringen säkerställa att offentliga aktörer, kommuner och regioner faktiskt har fungerande exitstrategier i praktiken och inte bara i teorin när forskning och erfarenheter pekar på att många verksamheter redan i dag har mycket svårt att lämna sina befintliga molnleverantörer?

Anf. 92 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Frågan om digital suveränitet är viktig. Under mina snart fyra år som civilminister är detta en fråga som verkligen har ökat i sprängkraft och blivit alltmer aktualiserad i debatten både inom Sverige och inte minst på EU-nivå. Den politiska utvecklingen i USA har såklart drivit på den här debatten i Europa, och vi behöver öka vår digitala självständighet.

Det är inte bara av säkerhetspolitiska skäl detta är viktigt utan också av ekonomiska skäl för att skapa bättre tillväxtpotentialer för Europa framöver.

Det är inte bra utan ett fattigdomsbevis att Europa är så utlämnat till ett antal amerikanska techjättar för att kunna hantera vår data och erbjuda oss molntjänster etcetera. Därför är många initiativ nu på gång, inte minst på EU-nivå, för att öka Europas digitala suveränitet. Alla förstår dock att detta inte är något som görs över en natt, och vi kommer att fortsätta använda amerikanska techleverantörer under många år framöver.

Vi har inget mål att bli helt kvitt dem heller, utan vi vill ju ha de bästa it-tjänsterna och de bästa molntjänstleverantörerna vi kan ha. De är i dag många

gångar amerikanska. Min förhoppning är att fler av dem framöver ska vara europeiska och gärna svenska.

Bara några dagar efter att regeringen presenterade sin molnpolicy presenterade EU-kommissionen sin Cloud and AI Development Act, där man ger en del svar på hur Europa ska kunna bli mer digitalt självständigt. Det ser i grunden mycket positivt ut. Där klassificerar man också olika typer av data och molntjänster i olika riskkategorier för att kunna vägleda användarna gällande vad som bör lagras eller vilken typ av molntjänster som bör användas för vilken typ av verksamhet.

Här pekas bland annat – precis som i vår AI-strategi – ökad beräkningskraft ut som helt avgörande för att nå denna digitala suveränitet. Ett antal gigafactories och AI factories håller nu på att etableras runt om i Europa, och vi vet att Sverige är ett attraktivt land att etablera olika datacenter i. Vi ser en rad etableringar av datacenter i Europa som också skapar förutsättningar att hantera data, få ökad beräkningskraft och kunna erbjuda mer av molntjänstleverantörer.

Precis som jag sa i mitt svar ger vi också Upphandlingsmyndigheten olika uppdrag för att främja bra it-upphandlingar. Bland annat är ett av målen att öka upphandlingen av svenska och europeiska företag på det här området. Vi har också, inte minst, uppdraget till Kammarkollegiet att ta fram ett dynamiskt inköpssystem. Vi har verkligen uttryckt att man ska ta fram inköpssystem med produktkategorier och välja ut produktkategorier inom områden där vi vet att det finns många svenska och europeiska små och medelstora företag.

Vi gör faktiskt en hel del för att stärka den digitala suveräniteten. I och med molnpolicyn skapar vi bättre förutsättningar för detta. I molnpolicyn nämner vi också det vi kallar portabilitet, det vill säga att om en tjänst inte levererar vad den har lovat eller vi inte känner att den är så säker som vi trodde när vi ingick ett avtal ska man lätt kunna hämta hem dessa data och byta till ett annat system i stället. Det nämns också i molnpolicyn.

Jag vill återigen säga att det i den svenska förvaltningsmodellen är de enskilda myndigheterna, kommunerna och regionerna som måste ta dessa beslut på egen hand. Det gäller även exitstrategierna.

Anf. 93 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Jag vill tacka civilminister Erik Slottner för debatten. Jag fick inte riktigt svar gällande exitstrategier, men jag tänker bara lyfta att det är ett stort problem.

Jag tror att vi i grunden delar uppfattningen att molntjänster kommer att spela en avgörande roll för den offentliga sektorns digitalisering under de kommande åren. Vi delar sannolikt också uppfattningen att säkerhet, robusthet, innovation och effektivitet måste gå hand i hand. Men efter dagens debatt kvarstår ändå några viktiga frågor.

Regeringen konstaterar själv att den digitala suveräniteten behöver stärkas. Regeringen konstaterar att

beroenden av utländska leverantörer kan innebära risker. Regeringen konstaterar att kontroll över data, portabilitet och exitstrategier är viktiga principer, vilket civilministern redogjorde för. Men samtidigt väljer regeringen att göra molnpolicyn vägledande snarare än styrande och lämnar huvuddelen av ansvaret till enskilda myndigheter, kommuner och regioner. Jag tycker att det är ett problem.

Fru talman! Min uppfattning är att detta riskerar att skapa en situation där de problem som identifieras också blir de problem som lämnas olösta. Digital suveränitet uppstår inte genom goda ambitioner, utan det krävs praktisk förmåga, kompetens, uppföljning och i vissa fall tydligare styrning. Jag hoppas därför att regeringen fortsätter arbetet noggrant och följer utvecklingen.

Avslutningsvis vill jag tacka civilministern för en givande debatt här i dag och för det arbete som han har utfört under mandatperioden. Jag vill också tacka för det goda samarbete vi har haft under åren, både i trafikutskottet och i civilutskottet. Jag önskar ministern en glad midsommar och en riktigt fin sommarledighet med möjlighet till vila och återhämtning inför den valrörelse som väntar.

Anf. 94 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tackar, och tar emot tacket, för det goda samarbete vi har haft under mandatperioden. Vi får väl se hur avkopplande och lugn just den här sommaren blir, men lite nedvarvning hoppas även jag på. Jag önskar också ledamoten Rashid Farivar en fin midsommar och en fin sommar.

På temat för den här interpellationsdebatten kan jag bara säga att vi definitivt har mer att göra. Det är inte så att vi nu har vidtagit de åtgärder som behöver vidtas för att göra Europa mycket mer digitalt oberoende och suveränt, utan vi har mer att göra. Men det är ett arbete som har påbörjats och där debatten – och insikten – om det allvar som frågan bär på har infunnit sig.

Sverige kan dock inte jobba på egen hand här, utan vi måste göra detta tillsammans i EU. Jag ser faktiskt allt detta som framför allt en europeisk fråga. Men Sverige kommer att vara ett viktigt bidrag i arbetet med att göra Europa mer digitalt oberoende, för vi har väldigt goda förutsättningar i form av många företag som skulle kunna erbjuda alla de tjänster som kommer att göra Europa mer digitalt oberoende.

Vi pratar ju väldigt mycket om Europas beroende av amerikanska techjättar, men glöm inte att USA också är beroende av oss. Inte minst när det gäller att bygga ut konnektivitet och 5G – liksom 6G i framtiden – är ett svenskt och ett finskt företag väldigt viktiga. Vi har alltså ett ömsesidigt beroende av varandra, vilket jag tycker tål att påminnas om emellanåt. Det gör att USA faktiskt också har ett stort intresse av att upprätthålla goda relationer med Europa, inte minst på det här området.

Sedan behöver vi genom regelförenklingar och avregleringar på europeisk nivå göra det mycket mer gynnsamt för företag att investera, innovera och inte

minst växa i Europa. Det är bara så vi på lång sikt kan bli digitalt suveräna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2025/26:541 om public service

Anf. 95 Kulturminister PARISA

LILJESTRAND (M):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig hur jag avser att verka för att säkerställa att public service bedriver en objektiv och opolitisk nyhetsbevakning.

Uppdragen till public service regleras genom bestämmelser i lagen (2025:986) om public service och villkor i regeringens beslut om public service-uppdrag för respektive företag. Nuvarande public service-uppdrag gäller från och med i år och åtta år framåt.

Att public service-företagens nyhetsbevakning och övriga programverksamhet ska utövas opartiskt och sakligt är en central och grundläggande förutsättning för public service. Kraven har funnits sedan sändningarna inleddes för över hundra år sedan och framgår numera direkt av public service-lagen. Kravet på att programverksamheten ska utövas opartiskt och sakligt är sedan årsskiftet också teknikneutralt och omfattar allt innehåll, alltså text, ljud och rörlig bild, från public service oavsett hur det distribueras.

De nya teknikneutrala villkoren innebär att möjligheten att följa upp och granska innehåll har utökats. Detta är viktigt för allmänhetens förtroende för public service. Det är inte regeringen utan granskningsnämnden för radio och tv som i efterhand prövar om innehåll i program följer de regler som finns för programmen. Granskningsnämnden har också i uppgift att årligen följa upp och bedöma om public service-företagen uppfyller sina uppdrag i enlighet med de villkor som har satts upp.

Public service-företagen är självständiga medieföretag, och det är inte min eller regeringens sak att lägga oss i hur verksamheten bedrivs eller vilka publicistiska beslut som fattas. Sådana försök skulle vara ett ingrepp i den grundlagsskyddade redaktionella självständigheten och strida mot de av riksdagen fastställda principerna för styrningen av public service. Det skulle också riskera att skada företagets oberoende och därmed allmänhetens förtroende för public service.

Regeringen har i public service-propositionen (prop. 2024/25:166) bedömt att det finns skäl att genomföra en forskningsstudie för att utöver granskningsnämndens granskningar och årliga uppföljningar på ett övergripande och kunskapsinriktat sätt belysa villkoret om opartiskhet. Syftet med en sådan studie är att stärka verksamhetens legitimitet och höga förtroende. Regeringen avser att återkomma om de närmare formerna för just den studien.

Anf. 96 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för ministerns anförande.

När den narkotikapåverkade och yrkeskriminella George Floyd dog under ett polisingripande i USA blev det omgående en världsnöhet. När den 18-åriga universitetsstudenten Henry Nowak dog under ett polisingripande i Storbritannien uteblev den svenska nyhetsbevakningen helt. Först när en fällande dom mot mördaren kommit, videoklippen från kroppskamerorna spridits och Storbritanniens premiärminister uttalat sig vågade svenska medier börja rapportera lite försiktigt om det som inträffat.

George Floyd och Henry Nowak yttrade samma ord strax före sin död. Eftersom vi ska prata svenska i kammaren får jag översätta. De sa: "Jag kan inte andas." Trots den likheten finns det dock en del som skiljer de båda fallen åt – inte minst anledningen till att reaktionerna och nyhetsbevakningen har varit så väsensskilda.

Jag skulle tro att det enkla svaret är att George Floyd var mörkhyad och polisen vit medan Henry Nowak var vit och hans mördare av invandrarbakgrund. Henry Nowak passade inte heller in i det narrativ som kanske såväl enskilda journalister som redaktioner vill mata befolkningen med. Samtidigt passade George Floyd perfekt in i det narrativet, om man bara utelämnade det faktum att han var narkotikapåverkad och flerfaldigt dömd.

Många journalister identifierar sig säkert som anti-rasister och tror kanske inte på omvänd rasism, svenskfientlighet och så vidare, varför de inte ens reflekterar över den bias och rasism som går att skönja i deras rapportering – eller uteblivna rapportering.

Det handlar om den typ av rasism mot vita som Henry Nowak blev varse när polisen grep honom för att han av sin mördare beskyldes för att vara rasist. Det säger någonting om såväl de enskilda poliserna som det system inom vilket de verkar när man omgäende griper en vit tonårspojke endast baserat på påståendet att han är rasist.

När den numera döde Henry Nowak försökte säga till polisen att han blivit knivhuggen fick han höra polisen säga: Jag tror inte att du blivit det, kompis. Det sista han hörde var att han fick sina rättigheter upplästa för sig.

Det har nog vänt sig i magen på många som har tagit del av de här videoklippen. Parallellerna till, och olikheterna med, George Floyds död är uppenbara men nyhetsbevakningen väsensskild. När jag skrev denna interpellation hade Sveriges Radio inte rapporterat någonting medan SVT hade en artikel som publicerats sex månader efter att Henry Nowak blev mördad.

Ministern nämner i sitt svar att oberoendet och allmänhetens förtroende för public service riskerar att urholkas om regeringen har åsikter om de publicistiska besluten. Må så vara – men jag vill också hävda att legitimiteten hos public service riskerar att urholkas när dess nyhetsbevakning framstår som vinklad och anpassad. När det i dagar eller veckor går att läsa i sociala medier om en internationellt bevakad händelse som mordet på Henry Nowak innan public service gör ett

halvt påtvingat försök att rapportera något om det hela tappar man relevans.

Trovärdigheten urholkas också när man tycks anpassa sin nyhetsbevakning utifrån hudfärg och politiska preferenser. Hur stärker vi objektiviteten hos public service?

Anf. 97 Kulturminister PARISA

LILJESTRAND (M):

Fru talman! Precis som jag var inne på är opartiskhet och saklighet helt grundläggande för att public service ska fungera och åtnjuta allmänhetens förtroende. Detta är också ett av skälen till att vi från politikens håll – jag som minister och regeringen – inte ska lägga oss i public services verksamhet och definitivt inte i de publicistiska besluten. Vi har trots allt reglerat i en av våra grundlagar, yttrandefrihetslagen, att detta ska ske via en granskningsnämnd, som får titta på om man fullgör sina uppdrag när det gäller opartiskhet och saklighet.

Det står alla fritt att göra anmälningar till granskningsnämnden. Den har också, som jag var inne på tidigare, i uppgift att följa upp detta på årlig basis. Vi har också från regeringens håll, genom den nya proposition som började gälla för public service den 1 januari i år, ytterligare förstärkt behovet av att titta på detta med opartiskhet genom att avisera den här studien, där man ska titta närmare på just opartiskhet och saklighet.

Det finns alltså saker vi kan göra från regeringens håll, och vi har också genom den nya propositionen gjort saker för att tydligare påvisa behovet av opartiskhet och saklighet och hur detta, som ledamoten var inne på, hänger ihop med det höga förtroendet. Dessa två saker är verkligen avgörande för att vi ska ha en public service som både här och nu men också i framtiden levererar information och nyheter som allmänheten har förtroende för och kan luta sig mot.

Vi gör alltså en del saker, men vi går inte in och bedömer de publicistiska besluten. Detta får granskningsnämnden göra i enlighet med det som den här kammaren beslutade när man antog propositionen.

Det är klart att man alltid kommer att kunna ha en diskussion om nyhetsmedier generellt, naturligtvis, och om vad som rapporteras och inte. Det kan också finnas behov av att bredda allmänhetens förtroende. Vi vet att förtroendet för public service är lägre i vissa grupper. Det är också viktigt att man från public service-håll jobbar brett för att åtnjuta ett högt förtroende i många grupper i samhället, helst i alla grupper i samhället.

Detta är en uppgift som åligger public service-bolagen och som också är det man ska göra i enlighet med sändningstillståndet. Men det är naturligtvis en grannliga uppgift, och därför är det bra att det finns en granskningsnämnd dit alla kan vända sig med en anmälan, om man tycker att något har skett som inte är i linje med det tillstånd som public service har fått och som man därmed tycker eventuellt strider mot opartiskhet eller saklighet.

Vissa saker gör vi alltså från politiskt håll. Andra saker får man granska på andra sätt. Viktigast är nog att möjligheten till granskning finns och att vi också har tydliggjort att public service är teknikneutralt så att allt material numera kan granskas. Detta ska ses i ljuset både av att man kan göra en anmälan till granskningsnämnden, om man tycker att något har skett, och av att vi hela tiden behöver se till att public service har ett förnyat och ökat förtroende hos allmänheten. Därmed tror jag också att den studie som vi enligt propositionen ska ge uppdrag om kommer att bli viktig för det fortsatta arbetet.

Anf. 98 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill på nytt tacka för svaret från kulturministern.

Jag skulle vilja börja med att konstatera att det är svårt för granskningsnämnden att granska något som inte blivit publicerat. Det är lite det som är min poäng. Vi ska inte kommentera de enskilda publicistiska beslut som fattats, men att välja att inte publicera något är också i någon bemärkelse ett publicistiskt beslut. Det är väl däri min poäng ligger.

Jag skulle också vilja gå så långt som till att påstå att public services nyhetsrapportering i min värld många gånger är så pass politiskt vinklad att den som hämtar all sin information därifrån riskerar att få en direkt felaktig bild av verkligheten. Det exempel jag gav i mitt förra anförande tyder dessutom på att man gör olika redaktionella val utifrån hudfärgen på förövare respektive offer.

Det finns ytterligare ett exempel från denna vecka på detta tema. För två dagar sedan släpptes en rapport i det brittiska parlamentet. Lite förenklat kan den översättas till rapporten om våldtäktsgängarna. Den återger delar av den kanske största skandalen i modern tid i ett västerländskt land, nämligen de omfattande och systematiska övergrepp och våldtäkter som ägt rum runt om i Storbritannien i decennier. Offren har varit brittiska flickor, medan förövarna nästan uteslutande varit män med invandrarbakgrund från muslimska länder.

Detta resulterade, vilket framgår både i denna rapport och i tidigare rapportering, i att rädslan i samhället för att bli kallad rasist vägde tyngre än viljan att rädda och skydda offren. Hela städer visste att detta pågick. Föräldrarna försökte rädda sina döttrar, men polisen vidtog inga åtgärder för att de inte ville bli kallade för rasister. Socialsekreterare med ansvar för barnens trygghet visste om det men gjorde ingenting för att de inte ville bli kallade för rasister. Journalister visste om det men avstod från att skriva om det och avslöja det eftersom de inte ville bli kallade för rasister.

Till slut blev detta dock så omfattande, så politiskt relevant och så allmänt känt att det avslöjades. Och nu har man i flera år kunnat följa de rapporter som kommit efter detta – det kom som sagt en till nu i veckan.

Nu kanske ministern undrar vart jag vill komma med den här utläggningen. Jag skuldbelägger inte public service för att de inte var först med att rapportera om detta. Men det faktum att de inte har rapporterat

om det sedan dess, under de år när man har rapporterat om det eller nu i veckan när den här rapporten kom, tycker jag är anmärkningsvärt.

Sociala medier fylls med uppgifter om de fruktansvärda händelser som beskrivs i rapporten. Det framkommer bland annat – jag översätter och citerar – att de demografiska och kulturella motiven var tydliga. Gärningsmän från Pakistan och med annan muslimsk bakgrund hade en heder- och skambaserad klankod enligt vilken icke-muslimska tjejer, huvudsakligen vita arbetarklasstjejer, behandlades som egendom tillgänglig för sexuellt utnyttjande.

Minst 250 000 unga, vita brittiska kvinnor har under de här decennierna drabbats av övergrepp begångna snudd på uteslutande av muslimska män. Man har tvingats att konvertera till islam. Man har våldtagits och gruppvåldtagits. Man har torterats på de allra hemskaste sätt. Man har blivit brännmärkt med bokstaven M som i Mohammed och mycket mer.

Detta kan man läsa om i en rapport i det brittiska parlamentet den här veckan. Public service har inte rapporterat ett ord om det. Då är följdfrågan: Om det hade varit 250 000 invandrantjejer i Storbritannien som under decennier blivit våldtagna och utnyttjade av brittiska rasister, hade public service valt att inte skriva om det då?

(Applåder)

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 99 Kulturminister PARISA

LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag kan inte göra en enskild värdering av vad man har valt att publicera eller inte publicera. Varken jag eller någon annan minister i regeringen bör ifrågasätta den typen av publicistiska beslut. Även att inte publicera är ju ett publicistiskt beslut, som ledamoten själv sa. Dessutom kan det finnas andra skäl att fundera över varför något inte publiceras. Detta låter jag vara osagt.

Det jag tycker är synd är om man reducerar den här diskussionen till att bara handla om ”rasism eller inte”. Jag tror att vi har kommit längre än så i Sverige. Jag tror att vi har gjort det genom att våra fyra partier har samarbetat under den här mandatperioden och förflyttat diskussionen om vad Sverige ska vara, vilket Sverige vi vill bygga för framtiden och vilka frågor som är okej att prata om och inte. Jag bedömer att vi i dag har ett helt annat samtalsklimat och ett annat läge när det gäller att närma sig de svåra frågorna.

Frågor om etnicitet och rasism kan vara en del av en förklaring i vissa sammanhang. Men jag tror inte att det är så enkelt som att vi kan förklara hela modeller med det. Vi har kommit längre i Sverige. Vi är tydliga – har man kommit till Sverige ska man ta seden dit man kommer. Det finns i Sverige värderingar, lagar och regler som vi tycker att man ska efterleva och följa när man är här. Vi har arbetat hårt med att lägga fram språkkrav. Medborgarskapet ska betyda någonting. Vi arbetar för de gemensamma värderingar som har byggt

Sverige. Jag uppfattar att vi är någon annanstans i dag jämfört med var vi var för fyra eller åtta år sedan i den här diskussionen i Sverige.

Jag tar inte ansvar för vare sig mediehusens publicistiska beslut eller den medieetiska debatten. Men min bild är att vi som samhälle har förflyttat den här diskussionen och debatten. Det är inte lika känsligt som tidigare att prata om frågor som har att göra med människors bakgrund. Det kan handla om etnicitet, rasism eller för den delen antisemitism. Alla typer av brott som begås och värderingskonflikter som sker tycker jag att vi har blivit bättre på att prata om och belysa, även i det svenska samhället.

För att förflytta diskussionen lite mer till Sverige, som vi ju har ansvaret över, är i alla fall min bild att de insatser som vi i regeringspartierna har gjort under den här mandatperioden tillsammans med Sverigedemokraterna har bidragit till att balansera bilden av vad som är okej att prata om i ett samhälle och inte. Men mediernas ansvar för detta får de bära själva.

Det är positivt att vi har en så pass bred mediemarknad i Sverige. Vi har en stark public service, och det ska vi ha även fortsatt. Men vi har också fria kommersiella medier. Dessa olika medier blir naturligtvis enormt viktiga i förhållande till varandra för att man ska få in olika röster, olika tankesätt och olika journalistik. Medborgarna kan på så sätt få olika typer av information och informativa inslag och därmed bilda sig sin egen uppfattning.

Jag lämnar som sagt de publicistiska besluten därhän. Jag tror dock att diskussionen i dag är en annan i Sverige än vad den är på många andra ställen i Europa, för jag tror att de saker vi har gjort har förflyttat diskussionen till att kunna handla om andra saker.

Anf. 100 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Ministern gör rätt i att bredda debatten och inkludera även de kommersiella nyhetskanalerna och redaktionerna. Jag vill hävda att de i mångt och mycket har hanterat den här typen av frågor på precis samma sätt som public service. Sedan finns det andra exempel – fria och oberoende kanaler som Riks och så vidare gör ett bättre jobb och granskar även det som en del tycker är obekvämt.

Min poäng kvarstår. Jag får kommentera publicistiska beslut – jag är inte minister. Jag har dock inte gjort det. Men jag tror att man har hanterat de två exempel jag gett olika beroende på vilken hudfärg offer respektive förövare har.

När George Floyd dog narkotikapåverkad under ett polisförhör rapporterade man på ett sätt. När Henry Nowak höggs ihjäl av en person med invandrarbakgrund och själv blev fängslad av polis och dog under den processen rapporterade man på ett annat – knappt alls. När minst 250 000 vita flickor under decennier har använts som sexslavar av muslimska män rapporterar man inte. Min poäng i mitt förra anförande var att om det hade varit 250 000 kvinnor eller flickor i Storbritannien med bakgrund i Afrika som utsatts för motsvarande övergrepp av brittiska rasister hade public

service sannolikt inte publicerat någonting annat än just detta sedan det avslöjades.

Det är ett problem för public services legitimitet att det är så uppenbart att man har ett narrativ att följa. Man fattar publicistiska beslut beroende på hudfärg hos offer respektive förövare. Det provocerar mig något oerhört, fru talman.

Med det sagt vill jag naturligtvis önska kulturministern en glad midsommar. Vi ses kanske i Almedalen och i valrörelsen.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 101 Kulturminister PARISA

LILJESTRAND (M):

Fru talman! Som jag sa tidigare är jag glad att vi har det nya sändningstillståndet på plats och att regleringen i det och i de nya public service-uppdragen är väldigt tydliga. Det absolut tydligaste däri är kravet på saklighet och opartiskhet. Det är det överhängande krav som vi ställer på public service.

Det finns olika skäl till detta, och jag ska nämna de två absolut viktigaste. När man lägger en del av våra gemensamma resurser på public service förtjänar människor i Sverige också att få en rapportering som är opartisk och saklig. Det är det ena skälet. Det andra skälet är att det är viktigt för public services egen legitimitet, så att man kan fortsätta åtnjuta ett högt förtroende. Så här har det sett ut i över 100 år. Det kommer att fortsätta vara viktigt i minst 100 år framåt, hoppas jag.

Vi har försökt titta på hur vi kan jobba med de grupper som har lägre förtroende för public service. Det handlar om att jobba med ett bredare perspektiv på granskningar och att jobba med just saklighet och opartiskhet. Därvid har vi också presenterat planen på en forskningsstudie som en del i det nya sändningstillståndet, vilket jag tror är viktigt. Studien kommer förhoppningsvis att ge vissa resultat som man kan konstatera stämmer överens med antingen ens farhågor eller ens förhoppningar och som gör att man kan se vad det finns att göra i olika delar.

Det finns skäl att arbeta vidare. Man ska inte luta sig tillbaka och vara nöjd. Men jag tycker att vi har en stark lagstiftning. Vi har precis antagit ett sändningstillstånd som om möjligt är ännu tydligare med public services uppdrag. Jag tror att vi kommer att få all möjlighet att följa det här även i fortsättningen.

Med det sagt önskar jag ledamoten en glad midsommar och hoppas på lite ledigt så småningom.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2025/26:497 om långa betaltider och svenska företags konkurrenskraft

Anf. 102 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka både kammarkansliet och ledamoten för tålmodet, med tanke på den uppskjutna debatten.

Rashid Farivar har frågat mig vilka konkreta åtgärder regeringen och jag har vidtagit för att komma till rätta med långa betaltider sedan jag sist konstaterade att frågan är viktig för små och medelstora företags lönsamhet och konkurrenskraft. Rashid Farivar undrar också hur jag bedömer effekterna av den nuvarande rapporteringsskyldigheten avseende betaltider och vilka konkreta resultat regeringen kan peka på när det gäller kortare betaltider.

Vidare undrar Rashid Farivar hur regeringen motiverar att Sverige har verkat för att ompröva EU-kommissionens förslag om gemensamma regler mot sena betalningar samtidigt som regeringen har hänvisat till att frågan bör hanteras på EU-nivå.

Slutligen undrar ledamoten om regeringen och jag är beredda att överväga nationella åtgärder för att stärka små och medelstora företags ställning, exempelvis en lagstadgad huvudregel om 30 dagars betaltid om processen inom EU inte leder framåt. Det var själva frågorna; så till svaret.

Långa betaltider och sena betalningar är verkligen ett problem som många små och medelstora företag återkommande lyfter fram. Regeringen tar frågan på stort allvar och ser generellt positivt på åtgärder som främjar snabbare betalningar.

Kommissionens förslag om en tvingande betaltid om högst 30 dagar är dock enligt regeringens bedömning inte en ändamålsenlig åtgärd. Riksdagen har också i sitt motiverade yttrande i samband med subsidiaritetsprövningen ansett att förslaget är alltför långtgående.

Ett nationellt förslag om tvingande betaltid remitterades 2013. Några remissinstanser välkomnade då förslaget, men en betydligt större del lyfte fram allvarliga invändningar. Organisationer som företräder små och medelstora företag återfanns i båda grupperna.

I stället infördes en rapporteringsskyldighet om betaltider för vissa företag, som ska stärka mindre företags förhandlingsposition. Regeringen följer upp de rapporterade betaltiderna tillsammans med Bolagsverket, men vi menar att det ännu är för tidigt att bedöma effekterna.

Enligt propositionen (prop. 2021/22:50) bör systemet utvärderas först efter den 30 september 2026, alltså i höst. Näringslivet har därutöver genom egna initiativ åtagit sig att korta betaltiderna.

Regeringen kommer att fortsätta följa utvecklingen på området och utesluter inte att vid behov överväga ytterligare åtgärder. Eventuella ytterligare insatser behöver vara välavvägda och träffsäkra, med hänsyn till svensk konkurrenskraft och avtalsfriheten som princip.

Anf. 103 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka energi- och näringsministern för svaret!

Jag läste nyligen en artikel där det stod att jag ska ställa ministern mot väggen i den här frågan. Det är faktiskt inte min ambition. Politiken blir sällan bättre av att man försöker att ställa varandra mot väggen.

Jag är här för att föra en civiliserad och intellektuell diskussion om hur vi kan lösa ett problem som svenska små och medelstora företag har levt med under lång tid.

Fru talman! Jag uppskattar att ministern återigen bekräftar att långa betaltider är ett problem och att regeringen tar frågan på allvar.

Det är egentligen inte problembilden som är kontroversiell längre. Regeringen, oppositionen, branschorganisationer och företagen själva verkar vara överens om att långa betaltider är ett reellt problem. Den avgörande frågan är därför inte om problemet finns utan vad regeringen tänker göra åt det.

Den senaste underleverantörsbarometern från Svensk Industriförening visar att sex av tio företag uppger att de tvingas acceptera längre betaltider än de själva anser rimliga. Över hälften uppger att detta lett till uppskjutna investeringar, senarelagda anställningar eller ökat behov av extern finansiering.

Vi ser också vittnesmål från företag inom fordonsindustrin där betaltider på 90 eller till och med 120 dagar blivit ett krav för att få vara med och göra affärer snarare än ett förhandlingsresultat.

Det här är inte någon administrativ detalj. Det handlar om investeringar som inte blir av. Det handlar om innovation som skjuts på framtiden. Det handlar om jobb som aldrig skapas.

Fru talman! Ministern hänvisar återigen till rapporteringsskyldigheten och att regeringen följer utvecklingen tillsammans med Bolagsverket. Men rapporteringsskyldigheten infördes redan 2022. Under tiden visar företagens egna erfarenheter att problemen kvarstår.

Jag har lyssnat på företag som beskriver hur de i praktiken fungerar som billig finansiering åt sina största kunder, eller hur långa betaltider direkt påverkar möjligheten att anställa fler ingenjörer.

Jag har lyssnat på leverantörer inom fordonsindustrin som berättar hur investeringar och utvecklingsprojekt skjuts upp därför att kapitalet är bundet i kundfordringar.

Då blir mina frågor till ministern: Vad har regeringen konkret kunnat konstatera genom sin uppföljning? Om regeringen följer frågan, vad har uppföljningen lett till? Har regeringen kunnat se att utvecklingen går åt rätt håll, eller ser regeringen samma sak som företagen ser, nämligen att problemet kvarstår?

Fru talman! Den här frågan har dessutom diskuterats i många år, i nu över tio år. Riksdagen har riktat tillkännagivanden, och näringslivet har prövat frivilliga åtaganden. Storföretagen har haft en betaltidskod i snart ett decennium. EU-kommissionen har arbetat med frågan under lång tid, men problemen kvarstår.

Hur länge ska svenska småföretag behöva vänta på ytterligare analyser, utvärderingar och uppföljningar innan regeringen är beredd att gå från att följa frågan till att faktiskt agera?

Anf. 104 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det här trädde i kraft 2022, men rapporteringen började i september 2023. Vi önskar att få treårsunderlaget för att kunna göra en vettig utvärdering. Jag vill ge det som ett tydligt svar här inledningsvis, fru talman.

Jag förstår frustrationen och att man vill att det ska hända mer. Det är uppenbart att det är något som jag själv möter i min roll som näringsminister och som också Rashid Farivar möter.

Sedan 2023 har bolag med över 249 anställda varit tvungna att rapportera in detta. Tack vare att vi nu har den statistiken blir det mer uppenbart vilka bolag som bryter mot den frivilliga uppförandekod som man har infört.

En del av de företagen har också fått ganska mycket negativ publicitet, vilket kan vara – jag understryker att det *kan* vara – självreglerande. Det har i varje fall varit en del av syftet.

Det är uppenbart att det viktiga här är att det når resultat och gör skillnad. Vad har vi då kunnat se hittills? Den formella utvärderingen av rapporteringskyldigheten har vi alltså inte ännu. Den kommer vi att få i september i höst.

Det är utifrån den utvärderingen som vi kan göra bedömningen om det verkligen har gett önskad effekt eller om det skulle behövas ytterligare åtgärder.

Som jag ser det kommer den utvärderingen inte att vara slutpunkten, utan den kommer att vara startpunkten för att kunna avgöra om det behövs ytterligare åtgärder eller inte.

Det är också viktigt att visa på komplexiteten i den här frågan, för den är inte svart eller vit. Tittar man på den senaste mätperioden från sommaren 2024 till sommaren 2025 visar den att genomsnittstiden som hålls ändå är 32 dagar avtalad tid och 34 dagar faktisk betaltid för köp från företag med över 250 anställda.

Siffrorna visar att vi har en ganska duglig genomsnittlig tid på 34 dagar. Men det är några av de riktigt stora bolagen som sticker ut negativt. Det tycker jag gott att vi kan vara tydliga och raka med.

Vi har en rimlig genomsnittlig siffra, men det är några enskilda storbolag som har 80, 90 dagar eller i vissa fall långt mer än så gentemot sina minsta leverantörer. Det är många gånger rakt i strid mot den frivilliga uppförandekod som de själva har satt upp.

Jag vill därför vara tydlig med att det här inte är acceptabelt. Det är också anledningen till att regeringen inte helt stänger dörren för ytterligare åtgärder.

Anf. 105 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Dagens statistik från FKG visar hur det är i fordonsindustrin, där problemet är som värst. 85 procent

av leverantörerna säger att problemet med de långa betaltiderna har betydande påverkan. Det är alltså ett särskilt stort problem inom fordonsindustrin.

Jag vill gå vidare till den del av interpellationen som handlar om EU-processen och regeringens egen linje.

Fru talman! Jag upplever att det finns en motsägelser som ministern ännu inte har tagit upp. Å ena sidan säger regeringen att problemet med långa betaltider är allvarligt och att små och medelstora företag påverkas negativt. Å andra sidan har Sverige varit ett av de länder som har verkat för att EU-kommissionens förslag om skärpta regler ska omprövas eller dras tillbaka.

Det är just detta jag har svårt att få ihop. EU-kommissionen föreslog en huvudregel om 30 dagars betaltid. EU-parlamentet ställde sig bakom förslaget, men Sverige har argumenterat för att förordningen bör dras tillbaka och ersättas med något annat.

Om regeringen inte vill ha kommissionens modell vill jag därför fråga: Vilken modell vill regeringen ha? Vilken maximal betaltid anser regeringen är rimlig? Vilket konkret skydd vill regeringen ge små leverantörer, särskilt inom fordonsindustrin, som är väldigt viktig för Sverige? Vilka förändringar vill regeringen faktiskt se? Hittills har vi fått höra varför kommissionens förslag inte duger, men vi har fortfarande inte fått höra vad regeringens egen lösning är.

Fru talman! Ministern hänvisar också till avtalsfriheten, men avtalsfriheten förutsätter att båda parter har en reell möjlighet att förhandla. När ett mindre företag får beskedet att acceptera 90 eller 120 dagars betaltid eller förlora affären är det svårt att beskriva situationen som en fri förhandling mellan jämbördiga parter. Är det verkligen avtalsfrihet, eller handlar det i praktiken om marknadsmakt?

När stora företag använder sin förhandlingsstyrka för att skjuta över finansieringskostnader och risker på mindre leverantörer är det inte småföretagen som får frihet; det är storföretagen som får finansiering.

Fru talman! Dessutom riskerar långa och oförutsägbara betaltider att fungera som ett faktiskt handelshinder. De gör det svårare för mindre företag att göra affärer med större kunder. De gör det svårare att växa över gränserna, och de gör det svårare att konkurrera på lika villkor inom EU:s inre marknad.

Om regeringen säger sig vilja stärka den inre marknaden och småföretagens konkurrenskraft blir frågan naturlig: Varför är Sverige då inte en tydligare röst för gemensamma europeiska spelregler?

Fru talman! Jag vill avsluta med den viktigaste frågan i hela denna debatt: Om EU-processen fortsätter att stå still eller inte leder fram till några konkreta resultat, är regeringen då beredd att agera nationellt?

Är regeringen beredd att överväga en lagstadgad huvudregel om 30 dagars betaltid, som man har i livsmedelsbranschen? Eller ska svenska småföretag fortsätta att vänta på en lösning som kanske aldrig kommer?

Anf. 106 Energi- och näringsminister EBBA
BUSCH (KD):

Fru talman! Man ska inte behöva vänta vare sig på att få betalt eller på att få svar i all oändlighet. Jag tycker dock att det är rimligt att man väntar tills vi har ett gediget underlag.

Nu ställer Rashid Farivar en hel del frågor om EU-processen. Jag vill därför få fört till protokollet att ansvarigt statsråd för förhandlingarna är Gunnar Strömmer och Justitiedepartementet. Därför har vi också haft en liten diskussion sinsemellan om vem som egentligen skulle ta den här diskussionen. Jag är ju inte en aktiv del av förhandlingarna på det sättet, även om jag som näringsminister har ett stort intresse och känner ett stort ansvar för detta.

En tvingande 30-dagarsregel verkar vid en första anblick som något väldigt positivt. Men att inte ha möjlighet att till exempel frivilligt avtala om längre tid, om man vill det, mellan betalande part och säljande part utifrån vars och ens specifika förutsättningar menar regeringen är ett alltför långtgående ingrepp i avtalsfriheten. Där har dörren varit väldigt stängd på EU-nivå när det gäller att hitta en väg framåt.

Detta riskerar att slå mot företagets möjlighet att anpassa villkoren efter sektorns och affärens förutsättningar. Den linje vi har drivit har därför handlat om att det behöver vara möjligt för medlemsstaterna att göra anpassningar efter sina situationer.

Regeringen kan inte heller driva en linje i EU som inte har förankring här i riksdagen. Riksdagen har i sitt motiverade yttrande inom den subsidiaritetsprövning som har gjorts, och som jag refererade till tidigare, ansett att delar av förslaget går utöver vad som är nödvändigt. Att lagstifta genom en förordning som gäller direkt och utan nationell anpassning är helt enkelt att gå för långt.

Intentionen med lagstiftningen, eller förordningen, har regeringen sett positivt på, men konstruktionen kommer med slagsidor som inte haft stöd i riksdagen.

Just nu verkar det, enligt den senaste information jag har fått från ansvarigt statsråd Gunnar Strömmer, som att förhandlingarna har gått i stå. Som jag ser det kommer regeringen att vara mogen att ge nya besked om vad vi i dag har förfoganderätt över när vi har fått underlaget i september, senare i år.

Anf. 107 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för en konstruktiv debatt!

Jag vill bara upprepa att situationen inom fordonsindustrin är särskilt problematisk. Jag måste också konstatera att flera av de centrala frågorna fortfarande saknar tydliga svar, och jag kan förstå att ministern kanske inte har svar på alla frågor.

Ministern säger att problemet finns; det är vi överens om. Ministern säger att EU-kommissionens förslag inte är rätt väg. Det kan man naturligtvis diskutera. Ministern säger att rapporteringsskyldigheten ännu inte kan utvärderas fullt ut, och hon säger att regeringen följer frågan. Men svenska små och medelstora företag

behöver mer än besked om att regeringen följer frågan. De behöver veta vad regeringen faktiskt tänker göra.

Företagen beskriver hur investeringar skjuts upp, hur rekryteringar senareläggs och hur kapital binds upp i kundfordringar i stället för att användas till innovation, produktivitet och tillväxt. I en tid då Europa talar om konkurrenskraft, investeringar och behovet av att stärka vår industriella utvecklingsförmåga är det svårt att förstå varför vi accepterar att små och medelstora företag fungerar som en räntefri bank åt sina största kunder.

Den grundläggande frågan kvarstår därför: Vilken konkret förändring vill regeringen se för att korta betaltiderna? Den kanske viktigaste frågan av alla är: När tänker ministern gå från att följa frågan till att agera i frågan?

Gemensamma och rimliga spelregler för betaltider skulle stärka konkurrenskraften, minska ett reellt handelshinder på den inre marknaden och frigöra kapital till investeringar och jobb i svenska små och medelstora företag. Det är vad företagen efterfrågar, och det är vad svensk konkurrenskraft behöver.

Anf. 108 Energi- och näringsminister EBBA
BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tycker att den här debatten har tydliggjort dels värdet av interpellationer, dels det tryck som Rashid Farivar med rätta sätter på den här frågan.

Regeringen ser hur detta påverkar inte minst många aktörer inom fordonssektorn och flera andra sektorer. Jag vill understryka att vad som är lagligt inte alltid är moraliskt rätt. Det här är ett typexempel på detta.

Här har man dessutom skrivit under en frivillig uppförandekod. Trots det väljer flera stora svenska bolag, som vi i övrigt hyllar, att i stället använda mindre aktörer, som är avgörande i leveranskedjan och som skulle kunna växa om de behandlas sjyst och rättvist, som banker för att plussa på sin egen slutnota. Det är omoraliskt.

Regeringen känner samma drivkraft som den som ligger bakom både interpellationen och de åtgärder som nu har diskuterats. Men en illa avvägd 30-dagarsregel riskerar att slå mot de företag som den ska skydda. Anledningen till att vi inte bara har gått på som en ångvält är att vi har tittat på remissvaren, och när en stor grupp framför allvarliga invändningar behöver vi lyssna till dem. Det fanns organisationer som företräder både små och medelstora företag i båda delarna av remissinstanserna. Därför fanns det ingen entydig bild av hur vi skulle agera. Därtill har det saknats stöd för en annan linje här i riksdagen.

För att sammanfatta: I höst har vi bättre underlag för att kunna säga hur vi ska kunna agera annorlunda framåt, men signalen till storbolagen som har agerat på detta omoraliska sätt är tydlig. Det här måste få ett slut – frivilligt eller på annat sätt. Jag ser fram emot att återkomma kring det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2025/26:545 om Sveriges strategiska position inom halvledare och avancerad elektronik

Anf. 109 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Vi ångar på så här dagen före midsommar! Rashid Farivar har frågat mig vilka konkreta satsningar, investeringar och initiativ som regeringen och jag har tagit nationellt men även inom EU-samarbetet för att stärka Sveriges position inom halvledare och avancerad elektronik.

Rashid Farivar har även frågat mig om regeringen och jag avser att ta fram en nationell strategi eller långsiktig handlingsplan för just halvledare och avancerad elektronik i syfte att stärka Sveriges konkurrenskraft, försörjningsberedskap, investeringar och teknologiska kompetens.

Slutligen har Rashid Farivar frågat mig vilka åtgärder som regeringen och jag avser att vidta för att minska gapet mellan svensk forskning i världsklass och industriell kommersialisering så att fler svenska innovationer inom halvledare och avancerad elektronik kan utvecklas, produceras och skapa arbetstillfällena i Sverige.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder inom detta område. I december 2024 presenterade regeringen forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2024/25:60), som bland annat innehåller satsningar på strategiskt viktig teknik. I juni 2025 beslutade regeringen om en industristrategi. I industristrategin är ett mål att Sveriges teknikledarskap inom strategiska teknikområden ska stärkas.

I forsknings- och innovationspropositionen avsattes medel för så kallade excellenskluster som ska genomföras av Vetenskapsrådet och Vinnova. Avancerad digital teknik, inklusive halvledare, är ett av de strategiska teknikområden som regeringen pekar ut i ett uppdrag till Vinnova.

Genom uppdraget till Vinnova skapas miljöer för samverkansbaserad forskning och innovation inom avancerad digital teknik, inklusive halvledare, där näringsliv och forskning tillsammans arbetar för att omsätta resultat i konkurrenskraftiga innovationer och produkter. Som en del av excellensklusteruppdraget har Vinnova även fått i uppdrag att löpande analysera svenska styrkeområden och behov inom de strategiska teknikområdena, inklusive halvledare.

Regeringen vidtar ytterligare åtgärder för att stärka kopplingen mellan forskning och industriell kommersialisering. Genom forsknings- och innovationspropositionen görs satsningar på verifiering samt test- och demonstrationsmiljöer för att mer forskning ska kunna omsättas i nya produkter och tjänster.

Regeringen har även gett Vinnova i uppdrag att medfinansiera och samordna ett svenskt deltagande i två viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, det som ibland kallas IPCEI: ett för avancerade halvledare, IPCEI AST, och ett för artificiell intelligens, IPCEI AI.

Vinnova ska utlysa projektmedel med utgångspunkt i de ansökningar som tidigare tillstyrkts. Vinnova ska även följa upp projektens resultat och bygga upp kompetens kring IPCEI-instrumentet som verktyg. Vi menar att ett svenskt deltagande i dessa IPCEI-projekt bidrar till regeringens ambitioner och målsättningar att utveckla svenska styrkepositioner inom strategiskt viktiga teknikområden.

Vidare har regeringen utökat budgetmedlen för nationell medfinansiering för svenskt deltagande i programmet för ett digitalt Europa, där saminvesteringar görs i avancerad digital teknik såsom superdatorer, AI, halvledare och cybersäkerhet.

Avancerad digital teknik, inklusive halvledare, är avgörande för att trygga Sveriges framtid som avancerad industrination. Genom de satsningar som nu genomförs på excellent forskning, på samverkan mellan akademi och näringsliv och på ett aktivt svenskt deltagande i de gemensamma europeiska initiativen lägger vi grunden för att fler svenska innovationer ska kunna växa till morgondagens globala exportframgångar och skapa jobb här i Sverige.

Anf. 110 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka energi- och näringsminister Ebba Busch för svaret.

Jag välkomnar att regeringen har identifierat avancerad digital teknik, inklusive halvledare, som ett strategiskt teknikområde. Jag välkomnar också satsningarna på excellenskluster, test- och demonstrationsmiljöer samt Sveriges deltagande i europeiska samarbeten, såsom IPCEI AST, Advanced Semiconductor Technology, och programmet för ett digitalt Europa.

Det är samtidigt svårt att inte konstatera att ministerns svar i huvudsak beskriver olika instrument och pågående satsningar, medan den centrala frågan i min interpellation egentligen förblir obesvarad. Frågan är nämligen inte om Sverige har god forskning. Det har vi sedan länge.

Om jag får göra en kort personlig reflektion är min egen resa i Sverige nära förknippad med just detta område. År 2005 började jag ett masterprogram som senare följdes av forskarstudier som doktorand inom halvledarmaterial vid Chalmers tekniska högskola. Institutionen för mikroteknologi och nanovetenskap, MC2, och dess renrumsmiljö har under lång tid tillhört de ledande forskningsmiljöerna i Europa, både när det gäller forskning och när det gäller avancerad instrumentering.

Frågan är inte heller om det finns kompetens. Det gör det. Frågan är om Sverige har en sammanhållen plan för hur vi ska omsätta denna kompetens till nya företag, nya investeringar, nya exportförmågor och nya arbetstillfällena. Där är svaret fortfarande oklart.

Fru talman! När man talar med forskare, företag och branschorganisationer återkommer samma budskap gång på gång. Sverige lider inte främst av brist på akademisk excellens. Sverige lider av bristande samordning. Vi har stark forskning i Lund, på Chalmers, som jag nyss nämnde, och på KTH. Vi har

världsledande företag inom telekom, försvar, energi och fordonsindustri. Vi har ett starkt innovationsklimat, men vi saknar fortfarande en tydlig nationell riktning.

Flera andra europeiska länder har redan tagit fram nationella halvledarstrategier som samlar forskning, industri, kompetensförsörjning, investeringar och internationella samarbeten i ett gemensamt ramverk. Sverige har ännu inte gjort det, trots att det finns väl genomarbetade förslag på bordet, såsom rapporten *Det osynliga guld*.

Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom halvledare och avancerad elektronik i dag är lika strategiska som energi, transporter och digital infrastruktur. De är en grundförutsättning för artificiell intelligens, försvarsförmåga, elektrifiering, datacenter, telekommunikation och avancerad industriell produktion.

Därför vill jag fråga ministern: Anser ministern att de satsningar som redan presenterats utgör regeringens halvledarstrategi? Eller avser regeringen att ta fram en samlad nationell strategi som definierar Sveriges långsiktiga mål, såsom rapporten *Det osynliga guld*, prioriteringar och investeringar inom halvledare och avancerad elektronik?

Anf. 111 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka svara så rakt som möjligt.

Jag är ett stort fan av tydlig paketering och att ge saker ting och namn. Här blir det nästan en myriad, ett helt ekosystem, som utgör den strategi som har bäring på det Rashid Farivar frågar om i sin interpellation och nu också preciserar ytterligare i sitt inlägg alldeles nyss. Men halvledare *är* en utpekad strategisk prioritering.

Jag menar att Sveriges problem de senaste 10–15 åren i den globala konkurrensen har varit oförmågan att våga välja. Sverige har velat vara med lite överallt, detta för att det i grunden finns en positiv jämlikhetstänke här. Alla blommor ska få blomma. Det har dock gjort att vi ibland inte har drivit fram den excellens inom vissa områden som vi skulle kunna ha förmåga att ha. Sedan har vi ibland stått för tunt i fråga om sådan kompetens som är helt avgörande för att andra delar av vårt innovationskluster ska ta sig vidare.

Jag vill i detta inlägg lyfta fram tre delar.

Det första handlar om forsknings- och innovationspropositionen. Den är grunden för det som komma skall. Vi har fått till en historisk nivåhöjning med 6,5 miljarder till 2028. Det utgör den finansiella basen för det fortsatta arbetet.

Det andra handlar om industristrategin, som såklart hänger ihop med detta. Från juni 2025 har vi som uttalat mål att stärka svenskt teknikledarskap inom centrala strategiska teknikområden. Strategin omfattar hela kedjan från grundforskning till industriell kommersialisering, det vill säga precis den fas där interpellanten identifierar brister.

Det tredje jag vill lyfta fram är det Vinnovauppdrag jag också nämnde inledningsvis. Vinnova har pekat ut sex strategiska teknikområden där Sverige ska utveckla eller bygga ny kompetens och försvara vår position, varav avancerad digital teknik inklusive halvledare är ett.

Jag menar alltså att vi har en tydlig strategi för detta. Men den lever inte som en solitär, i en egen liten orbit, utan hänger ihop med annat för att vi ska kunna nyttja den styrka vi haft i svensk industri och svensk forskning hitintills.

Anf. 112 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Jag tackar energi- och näringsminister Ebba Busch för svaret.

Jag håller med ministern, absolut! Men jag vill fortsätta på den fråga som kanske oroar branschen allra mest och som ministern också nämnde, nämligen gapet mellan forskning och industrialisering – något som också tydligt lyfts i rapporten *Sweden's National Semiconductor Strategy 2035*.

I sitt svar beskriver ministern flera satsningar som syftar till att stärka innovation, kommersialisering och industrialisering. Problemet är att många aktörer inom sektorn menar att det inte är där den verkliga flaskhalsen finns. Utmaningen är att ta steget från forskningsresultat till industriell uppskalning. Det är där många svenska innovationer i dag fastnar, och det är där Sverige riskerar att förlora både investeringar och arbetstillfällen.

När företag når nästa utvecklingsfas tvingas de ofta söka sig utomlands för att hitta kapital, produktionskapacitet, pilotlinor eller industriella partner. Resultatet blir att innovationerna utvecklas i Sverige men att värdeskapandet sker någon annanstans. Det borde bekymra oss alla.

Fru talman! Flera företrädare för både akademi och industri pekar också på att Sverige saknar tillräckligt starka strukturer för att bära teknologier från forskning till industriell implementering. Man efterfrågar starkare samordning mellan universitet, forskningsinstitut och näringsliv samt mer långsiktiga investeringar i forskningsinfrastruktur. Detta är givetvis också något vi har gjort och gör under denna mandatperiod.

Man pekar också på att excellenskluster i sig inte kommer att vara tillräckligt. Excellens byggs inte genom kortsiktiga projektutlysningar. Excellens byggs genom långsiktighet. Det handlar om att ge ledande forskningsmiljöer stabila förutsättningar över tid och samtidigt skapa de strukturer som gör att innovationer faktiskt kan växa till svensk industri.

Fru talman! Jag vill också kort beröra Sveriges deltagande i IPCEI AST.

Det är positivt att regeringen öppnar för svenskt deltagande. Men flera aktörer inom sektorn har samtidigt framfört – jag har här ett brev från Svensk Elektronik – att informationen om möjligheterna inte har nått hela ekosystemet och att små och medelstora företag har haft svårt att delta på lika villkor som större aktörer.

Om syftet är att bygga ett robust nationellt halvledarekosystem måste även nya företag, mindre teknikbolag och regionala innovationsmiljöer ges möjlighet att bidra. För att lyckas krävs inte bara finansiering utan också att verktygen utformas så att hela ekosystemet kan delta och utvecklas.

Min fråga till ministern blir därför: Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att stärka samordningen mellan akademi, institut och industri samt säkerställa att Sverige faktiskt bygger upp den industriella kapacitet som krävs för att fler innovationer ska kunna stanna, växa och skapa jobb här i landet? Frågan har också framförts i brevet från Svensk Elektronik till minister Ebba Busch.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Egentligen ska man inte ha med sig och visa upp rekvisita i kammaren. De som lyssnar kan inte se det.)

Anf. 113 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det är ändå väl kungjort vilket brev Rashid Farivar hänvisar till. Detta är öppet material som man kan ta del av efteråt om man vill. Den här interpellationen är också ett sätt att lyfta frågan och sprida ordet till fler som behöver höra det.

Jag ska göra mitt bästa för att svara så konkret som möjligt.

Den kritik som interpellanten lyfter fram, att alltför få svenska forskningsresultat lyckas ta steget till produktion och fler arbetstillfällen i Sverige, beskriver verkligen en reell utmaning. Jag skulle säga att det är precis den fasen som regeringen nu riktar sina insatser mot. Det handlar om finansierade uppdrag, inte bara avsiktsförklaringar – många är de politiker som stått här i kammaren och talat goda och vackra ord om den här sektorn.

Så vad gör vi då? Jag ska lyfta tre delar, så tajt jag kan.

Det första är satsningen på excellenskluster för banbrytande teknik. Den omfattar 2,5 miljoner kronor och är utformad just för att hjälpa till att överbrygga klyftan mellan akademi och industri. Programmet drivs av Vinnova tillsammans med Vetenskapsrådet. Det koncentrerar resurser och samlar landets forskare över lärosätessgränser, alltså från olika delar av landet, tillsammans med näringslivet. Här är halvledare ett av de prioriterade områdena. Det är det första och mest konkreta jag vill lyfta.

Det andra är anslagen till test- och demomiljöer. Det är ganska unikt, även i en europeisk kontext, att vi har sådana i den omfattning och på det sätt vi har som är tillgängliga även för mindre etablerade aktörer. Vi har tredubblat anslagen till test- och demomiljöer under perioden, från ungefär 30 miljoner till nu över 100 miljoner.

De här miljöerna utgör den fysiska infrastruktur där man kan verifiera sin teknik och se hur man kan skala upp under realistiska förhållanden innan man går till skarp industriell produktion, som ju kräver en tung

investering. Detta har historiskt varit en av de stora flaskhalsarna för svenska forskningsresultat att ta sig från papper till färdig produkt. Det är därför det varit så viktigt att tredubbla anslagen till detta.

Det tredje handlar om innovationskontoren och holdingbolagen vid lärosätena. De förstärks också med inriktning – på vad? Jo, där flest forskningsbaserade idéer historiskt sett har fallit bort.

Apropå vår tidigare interpellation, fru talman, där vi har försökt utvärdera och med det som grund bestämma vad vi ska använda svenska skattebetalares pengar till.

Förstärkningen avser praktiskt stöd inom bolagsbildning. Är man en excellent forskare är man kanske inte nödvändigtvis bäst på att starta bolag. Man ska inte behöva vara expert på immaterialrättsligt skydd eller kapitalresning, men här har vi gjort en tydlig prioritering.

Det här är *inte* tre fristående områden, utan de hänger ihop och är en del av en övergripande strategi inom området.

Anf. 114 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Jag tackar energi- och näringsminister Ebba Busch för svaret och debatten.

Precis som ministern nämnde är ambitionen med den här debatten att lyfta upp frågan eftersom den är så pass viktig. All vår teknik i samhället och i industrin är beroende av halvledare.

Jag kan berätta att frågan under den här mandatperioden har diskuterats två gånger i kammaren, och det här är andra gången.

Det är ändå positivt att regeringen har identifierat området som strategiskt viktigt och att fler satsningar nu genomförs. Min slutsats från den här debatten är att vi behöver mer än enskilda program och projekt. Vi behöver en långsiktig färdplan och bättre samordning mellan forskning, institut och industri. Vi behöver fler investeringar i forskningsinfrastruktur och kompetensförsörjning. Vi behöver särskilt säkerställa att svenska innovationer inte bara uppfinns i Sverige utan också utvecklas och produceras i Sverige och skapar arbetstillfällen i Sverige.

Halvledare handlar inte bara om teknik, utan de handlar också om konkurrenskraft, försörjningsberedskap, nationell säkerhet och framtida välbefinnande. Därför hoppas jag att regeringen tar med sig de synpunkter som har framförts från både industrin och forskarsamhället och fortsätter det goda arbetet med att säkra Sveriges position inom halvledare och avancerad elektronik.

Fru talman! Jag vill tacka energi- och näringsministern för en god debatt och för det starka arbete hon har utfört under mandatperioden.

Jag vill också önska ministern en glad midsommar och en riktigt fin sommar, med möjlighet till vila och återhämtning, särskilt med barnen, inför den valrörelse som nu väntar. Slutligen vill jag önska ministern och Kristdemokraterna lycka till i valet den 13 september, och även alla andra partier i Sveriges riksdag.

Anf. 115 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Även jag vill börja med att tacka för interpellationen.

Rashid Farivar, regeringen och jag delar ambitionen att Sverige ska våga fortsätta leda och våga tro mer på sig självt, sin kunskap, kraften i det svenska folket och kraften i den svenska forskningen och det svenska företagandet. Det är därför vi har tryckt på och infört EU:s förordning om halvledare, European Chips Act, och vi har varit en aktiv del i kommissionens arbete med halvledarförordningen 2.0 och de nya IPCEI-initiativ som vi har diskuterat under dagen.

Jag vill tacka för en matnyttig och sakpolitiskt orienterad debatt. Det behöver Sverige mer av.

Avslutningsvis vill jag också tacka Rashid Farivar för hans stora engagemang i kammaren och de många interpellationsdebatter vi har haft. Det kan vara så att vi inte hinner med några fler interpellationer innan det är dags för val i Sverige, och då vill jag tacka för ditt engagemang för forskning, frihet och företagande. Forskningen har blivit uppenbar i den här interpellationsdebatten och de många diskussioner som vi har haft, men det gäller också ledamoten Rashid Farivars eget vittnesmål om den resa man kan göra och det stora värdet i att lyfta fram det helt ovärderliga som forskningen innebär för Sverige och för världen som helhet.

Jag har uppskattat debatterna om och engagemanget för kampen för svenska folkets rätt till en friare vardag och kampen för frihet för dem på vår jord som ännu inte kan leva i ett fritt och demokratiskt land och för kraften i ett friare företagande, vilket innebär att fler kan ta sig från fattigdom till rikedom. Tack!

Jag önskar Rashid Farivar stort lycka till i vad helst han tar sig för framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid samt uppskjuten behandling

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2025/26:290 Sveriges utrikes underrättelsetjänst

Framställning

2025/26:RS6 Några frågor om ledamöternas ersättningsar och om trygghetsskapande åtgärder

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående framställning skulle förlängas till och med *tisdagen den 13 oktober*.

Kammaren biföll talmannens förslag att behandlingen av ovanstående framställning skulle skjutas upp till det första riksmötet i nästa valperiod.

§ 24 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 juni

2025/26:564 Ändringar i grundlagen

av *Elsa Widding* (-)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:565 Borttagande av karensavdraget

av *Åsa Eriksson* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:566 Demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet

av *Carina Ödebrink* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:567 Regeringens planer för arbetsskade-försäkringen

av *Jessica Rodén* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:568 Rätt prioriteringar för minskade väntetider i vården

av *Karin Sundin* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 juni

2025/26:915 Vård vid postecovid

av *Anna Vikström* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:916 Psykiatrisk tvångsvård och samsjuklighet

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:917 Vårdansvarskommitténs sex strategiska områden

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

§ 26 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 juni

2025/26:876 Regeringens agerande mot folkhälsoarbete som bedrivs inom EU

av *Karin Sundin* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:877 Högskoleprovets tillgänglighet för åländska studenter

av *Tomas Kronståhl* (S)

till gymnasie-, högskole- och forskningsminister Lotta Edholm (L)

2025/26:880 Kritik från EU om låga maxstraff för ekonomisk brottslighet

av *Teresa Carvalho* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:879 Elnätskostnader i Skåne

av *Adrian Magnusson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:882 Situationen på Migrationsverket

av *Björn Söder* (SD)

till migrationsminister Johan Forssell (M)

2025/26:878 Ersättning i samband med tillfällig hemtjänst

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:885 EU-kommissionens yttrande om gränskontrollerna mot Danmark

av *Adrian Magnusson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:888 Brist på östrogenläkemedel för kvinnor i klimakteriet

av *Anna Wallentheim* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:889 Sveriges ståndpunkt kring FSD och självkörande fordon

av *Rickard Nordin* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:886 Övergångsproblem för tidsbestämda vapenlicenser

av *Helena Vilhelmsson* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:887 Kriminalvårdens kapacitetsbehov

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:884 Analytisk dimensionering

av *Rickard Nordin* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:883 Delning av information om indragna körkort

av *Ulrika Heie* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:890 Stöd till branschskolor och smala yrkesutbildningar

av *Robert Olesen* (S)

till gymnasie-, högskole- och forskningsminister Lotta Edholm (L)

2025/26:891 Möjligheten att välja kön på personal

av *Patrik Björck* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 43 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 80 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

§ 27 Kammaren åtskildes kl. 13.56.

Innehållsförteckning

| | |
|--|----|
| § 1 Justering av protokoll..... | 1 |
| § 2 Anmälan om ny riksdagsledamot | 1 |
| § 3 Avsägelse..... | 1 |
| § 4 Anmälan om efterträdare..... | 1 |
| § 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar..... | 1 |
| § 6 Ärenden för hänvisning till utskott..... | 1 |
| § 7 Svar på interpellation 2025/26:497 | 1 |
| § 8 Svar på interpellation 2025/26:545 | 1 |
| § 9 Svar på interpellation 2025/26:472 om regeringens brottsofferpolitik | 2 |
| Anf. 1 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)..... | 2 |
| Anf. 2 SANNA BACKESKOG (S) | 2 |
| Anf. 3 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)..... | 3 |
| Anf. 4 SANNA BACKESKOG (S) | 3 |
| Anf. 5 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)..... | 4 |
| Anf. 6 SANNA BACKESKOG (S) | 4 |
| Anf. 7 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)..... | 5 |
| § 10 Svar på interpellation 2025/26:462 om skatt på bekämpningsmedel..... | 5 |
| Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 5 |
| Anf. 9 MONICA HAIDER (S)..... | 5 |
| Anf. 10 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 5 |
| Anf. 11 MONICA HAIDER (S) | 6 |
| Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 6 |
| Anf. 13 MONICA HAIDER (S) | 6 |
| Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 6 |
| § 11 Svar på interpellation 2025/26:485 om beskattning av ersättning från prostitution | 6 |
| Anf. 15 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 6 |
| Anf. 16 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)..... | 6 |
| Anf. 17 SANNA BACKESKOG (S) | 7 |
| Anf. 18 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 8 |
| Anf. 19 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)..... | 8 |
| Anf. 20 SANNA BACKESKOG (S) | 8 |
| Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 9 |
| Anf. 22 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)..... | 9 |
| Anf. 23 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 9 |
| § 12 Svar på interpellationerna 2025/26:511 och 539 om den ekonomiska politikens fördelningseffekter och statens finanser.. | 9 |
| Anf. 24 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 9 |
| Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S)..... | 10 |
| Anf. 26 MARKUS KALLIFATIDES (S) | 10 |
| Anf. 27 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 11 |
| Anf. 28 PATRIK BJÖRCK (S)..... | 11 |
| Anf. 29 MARKUS KALLIFATIDES (S) | 12 |
| Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 12 |
| Anf. 31 PATRIK BJÖRCK (S)..... | 13 |
| Anf. 32 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 13 |
| § 13 Svar på interpellation 2025/26:522 om styrningen av Vattenfall..... | 14 |
| Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 14 |
| Anf. 34 TOBIAS ANDERSSON (SD) | 14 |
| Anf. 35 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 14 |
| Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD) | 15 |
| Anf. 37 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 16 |
| Anf. 38 TOBIAS ANDERSSON (SD) | 16 |

| | |
|--|-----------|
| Anf. 39 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 16 |
| § 14 Svar på interpellation 2025/26:535 om Braathens Regional | |
| Airlines företagsrekonstruktion | 17 |
| Anf. 40 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 17 |
| Anf. 41 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 17 |
| Anf. 42 KALLE OLSSON (S)..... | 17 |
| Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 18 |
| Anf. 44 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 18 |
| Anf. 45 KALLE OLSSON (S)..... | 19 |
| Anf. 46 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 19 |
| § 15 Svar på interpellation 2025/26:550 om regeringens | |
| ekonomiska politik | 19 |
| Anf. 47 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 19 |
| Anf. 48 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 20 |
| Anf. 49 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 20 |
| Anf. 50 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 21 |
| Anf. 51 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 21 |
| Anf. 52 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 22 |
| Anf. 53 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)..... | 22 |
| § 16 Svar på interpellationerna 2025/26:423 och 443 om åtgärder | |
| mot social dumpning | 23 |
| Anf. 54 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 23 |
| Anf. 55 EVA LINDH (S)..... | 23 |
| Anf. 56 PEDER BJÖRK (S)..... | 23 |
| Anf. 57 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 24 |
| Anf. 58 EVA LINDH (S)..... | 24 |
| Anf. 59 PEDER BJÖRK (S)..... | 25 |
| Anf. 60 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 25 |
| Anf. 61 EVA LINDH (S)..... | 26 |
| Anf. 62 PEDER BJÖRK (S)..... | 26 |
| Anf. 63 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 26 |
| § 17 Svar på interpellation 2025/26:526 om ett reformerat | |
| utjämningsssystem för en jämlik välfärd..... | 27 |
| Anf. 64 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 27 |
| Anf. 65 EVA LINDH (S)..... | 27 |
| Anf. 66 KALLE OLSSON (S)..... | 27 |
| Anf. 67 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 28 |
| Anf. 68 EVA LINDH (S)..... | 28 |
| Anf. 69 KALLE OLSSON (S)..... | 29 |
| Anf. 70 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 29 |
| Anf. 71 EVA LINDH (S)..... | 30 |
| Anf. 72 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 30 |
| § 18 Svar på interpellation 2025/26:538 om minskad statlig | |
| närvaro och service | 31 |
| Anf. 73 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 31 |
| Anf. 74 PEDER BJÖRK (S)..... | 31 |
| Anf. 75 IDA EKEROTH CLAUSON (S)..... | 32 |
| Anf. 76 SANNA BACKESKOG (S) | 32 |
| Anf. 77 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 33 |
| Anf. 78 EVA LINDH (S)..... | 33 |
| Anf. 79 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 34 |
| Anf. 80 PEDER BJÖRK (S) | 34 |
| Anf. 81 IDA EKEROTH CLAUSON (S)..... | 35 |
| Anf. 82 SANNA BACKESKOG (S) | 35 |
| Anf. 83 ADRIAN MAGNUSSON (S)..... | 35 |
| Anf. 84 EVA LINDH (S)..... | 36 |
| Anf. 85 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 36 |
| Anf. 86 PEDER BJÖRK (S) | 36 |
| Anf. 87 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 36 |

| | |
|--|-----------|
| § 19 Svar på interpellation 2025/26:542 om den nationella molnpolicyn och Sveriges digitala suveränitet | 37 |
| Anf. 88 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 37 |
| Anf. 89 RASHID FARIVAR (SD) | 38 |
| Anf. 90 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 38 |
| Anf. 91 RASHID FARIVAR (SD) | 38 |
| Anf. 92 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 39 |
| Anf. 93 RASHID FARIVAR (SD) | 39 |
| Anf. 94 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD) | 40 |
| § 20 Svar på interpellation 2025/26:541 om public service | 40 |
| Anf. 95 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) | 40 |
| Anf. 96 TOBIAS ANDERSSON (SD) | 40 |
| Anf. 97 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) | 41 |
| Anf. 98 TOBIAS ANDERSSON (SD) | 42 |
| Anf. 99 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) | 42 |
| Anf. 100 TOBIAS ANDERSSON (SD) | 43 |
| Anf. 101 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M) | 43 |
| § 21 Svar på interpellation 2025/26:497 om långa betaltider och svenska företags konkurrenskraft | 44 |
| Anf. 102 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 44 |
| Anf. 103 RASHID FARIVAR (SD) | 44 |
| Anf. 104 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 45 |
| Anf. 105 RASHID FARIVAR (SD) | 45 |
| Anf. 106 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 46 |
| Anf. 107 RASHID FARIVAR (SD) | 46 |
| Anf. 108 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 46 |
| § 22 Svar på interpellation 2025/26:545 om Sveriges strategiska position inom halvledare och avancerad elektronik | 47 |
| Anf. 109 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 47 |
| Anf. 110 RASHID FARIVAR (SD) | 47 |
| Anf. 111 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 48 |
| Anf. 112 RASHID FARIVAR (SD) | 48 |
| Anf. 113 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 49 |
| Anf. 114 RASHID FARIVAR (SD) | 49 |
| Anf. 115 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)..... | 50 |
| § 23 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid samt uppskjuten behandling | 50 |
| § 24 Anmälan om interpellationer | 50 |
| § 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar | 50 |
| § 26 Anmälan om skriftliga svar på frågor | 50 |
| § 27 Kammaren åtskildes kl. 13.56 | 51 |